

OM AZONOSÍTÓ

201650

**KOMLÓ VÁROSI ÓVODA ÉS TAGÓVODÁI
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

**KOMLÓ, TOMPA MIHÁLY UTCA 2/1.
2020. szeptember 1.**

Jogszabályi háttér

- 2011. évi CXCV. Törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 363/2012. (XII. 17) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról
- 17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2011.évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve
- Az 1998.évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 2003.évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- Az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata

Tartalom

Hitvallás	5
1. Bevezető	5
2. Óvodai intézményünk jövőképe.....	6
3. Helyzetkép az óvodáról.....	6
4. Az óvodák bemutatása	7
Komló Városi Óvoda	7
Komló Városi Óvoda Mecsekjánosi Tagóvodája	8
Komló Városi Óvoda Szilvási Tagóvodája.....	8
Komló Városi Óvoda Gesztenyési Tagóvodája	9
Komló Városi Óvoda Hunyadi Utcai Tagóvodája	9
Komló Városi Óvoda Kökönyösi Tagóvodája.....	10
Komló Városi Óvoda Körtevényesi Tagóvodája.....	11
Komló Városi Óvoda Templom Téri Tagóvodája	12
5. Óvodakép	13
6. Gyermekkép	13
7. Óvodai nevelésünk pedagógiai alapelvei	14
8. Óvodánk nevelési céljai	14
8.1. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai nevelése	14
8.1.1. Hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű.....	15
8.1.2. Különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése.....	16
8.1.3. Különleges bánásmódot igénylő, BTMN gyermekek nevelése	17
8.1.4. Különleges bánásmódot igénylő, kiemelten tehetséges gyermekek nevelése	17
8.2. Német nemzetiségi nevelés	20
8.3. Magyar nyelven folyó roma/cigány nemzetiségi nevelés	20
8.4. Fakultatív hitoktatás	21
9. Óvodai nevelésünk általános feladatai	21
9.1. Egészséges életmód alakítása.....	21
9.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés és szocializáció biztosítása.....	27
9.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	31
Az értelmi nevelés, fejlesztés.....	34
10. Az óvodai élet megszervezésének elvei.....	37
10.1. Személyi feltételek	37
10.2. Tárgyi feltételek	39
11. Az óvodai élet megszervezése	39
12. Napirendi ajánlás.....	41
13. Hetirendi ajánlás	42
14. Az óvodáink kapcsolatrendszere.....	42
15. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai	45
15.1. Játék	45
15.2. Verselés, mesélés	52
15.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	56
15.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	60
15.5. Mozgás.....	63
15.6. A külső világ tevékeny megismerése	68
16. Munka jellegű tevékenységek.....	74
17. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	77
18. Néphagyomány az óvodában	81
19. A gyermek és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek	83
MELLEKLETEK.....	87
1. sz. melléklet	88

Nemzetiségi nevelés.....	88
2. sz. melléklet:	90
Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.	90
3. sz. melléklet	109
A gyermek egyéni fejlődésének nyomon követése 3-7 éves korig.....	109
Anamnézis.....	141
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	146

Hitvallás

"Mégiscsak van valami, amitől változik az ember. Attól, ha van valaki, aki olyannak szereti és fogadja el, amilyen. Éppen olyanként. Elálló fülekkel, néha egy kis füllentéssel, egy kis hencegéssel. Nem fognak visszasimulni a fülei, nem fog sokkal kevesebbet füllenteni és hencegni - csak egy kicsivel kevesebbet; egyszóval változni fog." /Ancsel Éva: Százkilencvennégy bekezdés az emberről/

1. Bevezető

A Komló Városi Óvoda 2013. július 1-jétől, integráltan működő intézmény.

A székhelyintézmény és a hét tagóvoda egységes alapelveken nyugvó, de sokarcú nevelési egységet alkot, amelynek jellemzője a gyermekközpontúság.

Kiindulási pontjaink, céljaink, alapelveink azonosak. Nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére irányul, az egyenlő hozzáférés biztosításával. Ennek megvalósításához kellő problémaérzékenységgel rendelkező óvodapedagógusok nyújtják tudásuk legjavát. Nagy figyelmet fordítanak az önképzésre, a szakmai megújulásra. A nevelést segítő alkalmazotti kör tagjai szakképzettek, intelligenciájuk, elhivatottságuk megfelelő. Közös cél a gyermekeket felelősséggel óvni, nevelni, kialakítani azokat a személyiségjegyeket, amelyek segítik majd őket, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésben.

A gyermeket, mint fejlődő személyiséget szeretetteljes gondoskodás, és különleges védelem illet meg. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben az óvoda partneri, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

A Komló Városi Óvoda pedagógiai, nevelési gyakorlatának értéke, hogy valamennyi tagóvodában őrzik hagyományaikat, helyi szokásaikat, az óvodák sajátos arculatát, a közösen elfogadott szakmai koncepciók mellett. Az óvodai alapfeladatok-, tevékenységek-intézményünkben azonos értékrend alapján valósulnak meg.

A közös szakmai értékrenden felül értékes pedagógiai tartalmak, nevelési gyakorlatok gazdagítják az egyes óvodák nevelési minőségét.

Óvodáink gyermekösszetételére való tekintettel kiemelt feladatunknak tartjuk a preventív gyermekvédelem folyamatos működtetését, az intervenciós együttműködést a szülőkkel. A nemzetiségi óvodai nevelést a nemzetiség nyelvén, német és magyar nyelven valamint a roma/cigány nemzetiségi nevelés megszervezését. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, mint a különleges bánásmódot kívánó sajátos nevelési igényű gyermekek, a BTMN-es, a kiemelten tehetséges, valamint a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetűnek minősülő gyerekek egyéni

szükségeikhez, fejlődésükhöz igazodó fejlesztés biztosítását. Célunk a tevékenységekre épülő, a művészetek eszközeivel megvalósuló gyermeknevelés.

2. Óvodai intézményünk jövőképe

A szervezeti kultúra fejlesztésével megfelelni a folyamatosan változó partneri elvárásoknak és igényeknek. A nevelésben, fejlesztésben, hatékony, mérhető és színvonalas eredményt elérni, mely hosszú távon biztosítja városunkban az óvodák iránti keresletet és elégedettséget.

3. Helyzetkép az óvodáról

Az intézmény neve: Komló Városi Óvoda

Székhelye: Komló, Tompa Mihály u. 2/1.

Székhelyintézmény	Elérhetőségek	Gyermekcsoportok száma
Komló Városi Óvoda	Komló Városi Óvoda Komló, Tompa M. u. 2/1. Telefon: 72/481-305 E-mail: tompaovi@gmail.com	3
Tagintézményei neve	Elérhetőségek	Gyermekcsoportok száma
KVÓ Hunyadi Utcai Tagóvodája	Komló, Hunyadi utca 8-10. Telefon: 72/481-933 E-mail: hunyadiovi@gmail.com	2
KVÓ Mecsekjánosi Tagóvodája	Komló, Iskola u. 39. Telefon: 72/481-731 E-mail: janosiovi@gmail.com	1
KVÓ Gesztenyési Tagóvodája	Komló, Rózsa u. 9. Telefon: 72/481-820 E-mail: geszti.ovi@gmail.com	1
KVÓ Szilvási Tagóvodája	Komló, Függetlenség u. 30. Telefon: 72/481-364 E-mail: szilvasiovi@gmail.com	4
KVÓ Kőkönyösi Tagóvodája	Komló, Jó szerencsét u. 1. Telefon: 72/482-122 E-mail: kokonyosiovi@gmail.com	4
KVÓ Körtvélyesi Tagóvodája	Komló, Nagyszántó u. 10. Telefon: 72/483-713 E-mail: kortiovi@gmail.com	5
KVÓ Templom Téri Tagóvodája	Komló, Templom tér 4. Telefon: 0630/1570041 E-mail: kvotelephelye@gmail.com	1

4. Az óvodák bemutatása

Komló Városi Óvoda

Óvodánk 2014. április végén ünnepelte 50. születésnapját. Az elmúlt évek során többször változott a neve, attól függően, hogy hány óvodai körzetre osztották a várost, vagy az iskolákhoz csatolták. A volt Tompa Mihály utcai óvoda, 2012. július 1-jétől, az óvodák egyesítése után Komló Városi Óvoda, mint székhelyintézmény ellátja a hozzá tartozó tagóvodák munkáltatói, tanügy- igazgatási, pedagógiai, gazdálkodási feladatait, a tagóvoda vezetőkkel együttműködve. Így tehát a régi nevünket a címünkben őriztük meg. Eredetileg két csoportosnak épült az óvoda, majd 1970-ben három csoportossá alakították. Folyamatosan szépülő, esztétikus külső és belső tárgyi környezetbe, vegyes életszervezésű csoportokba várja az ide érkező gyermekeket és szüleiket. 1989-től német nemzetiségi óvoda. A személyi feltételek adottak a törvényben előírtak megfelelően. Életkoruknak megfelelő módszerekkel, természetes élethelyzetekben, utánnzással, az egész nap folyamán találkoznak a német nyelvvel, játékos formában. Hozzá kell tennünk azonban, hogy a napjainkban hozzánk járó gyerekek számára a német nyelv nem, mint a nemzetiség nyelve, hanem sokkal inkább, mint idegen nyelv van jelen. Húsz évvel ezelőtt még volt a családokban nagyszülő, dédszülő, akiknek német volt az anyanyelvük. Ebben az időben a nemzetiségi identitás megtartása, míg most sokkal inkább a dolgozni külföldre kényszerülő családtagok, illetve a kor elvárásai- minél több nyelven beszélsz, annál könnyebben tudsz érvényesülni- a fő motiváló erők.

Megújulásra képes, kreatív, új módszereket, lehetőségeket kereső nevelőtestület és az igazán gyermekközpontú szemlélet teszi vonzóvá az óvodát a szülők és gyermekek számára egyaránt. Óvodánk három, vegyes életszervezésű csoporttal működik. Kötelezettségünknek tartjuk és a Köznevelési törvény is elvárja tőlünk e gyermekek megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatását. Ennek érdekében igyekszünk a családokkal való kapcsolatunkat még szorosabbá, intenzívebbé tenni. A szülőkkel való együttműködés, az óvodai értékrend közvetítése, a szülők bevonása óvodai programokba, a kölcsönös tiszteletadás segíthetik az együttműködés eredményességét, céljaink elérését.

Intervenciós partneri kapcsolatot tartunk fenn a Gyermekjóléti és Családsegítő Központtal, szakmai és szakszolgálatokkal, védőnővel, esetenként a gyermekorvossal. Mindannyiunk feladata a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeknél az óvodai közösségbe való beilleszkedés segítése, szocializációs hátrányaik kompenzálása. Személyiség fejlesztés, egyéni bánásmód érvényesülése, valamely hátránnyal, nehézséggel küzdő gyermekek sikeres neveléséhez, valamint a tehetséggondozás megvalósításának érdekében mesterpedagógus kollégánk tematikus csoportot

hozott létre: Jó gyakorlat- felzárkóztatás és tehetséggondozás, kognitív területeken. Tehetségműhely működik gyermektánc területen is „Magoricska” néven.

A Szülők Közösségével hagyományosan jó a kapcsolatunk. Jó kapcsolatot ápolunk civil szervezetekkel, a város kulturális és sporttevékenységet folytató intézményeivel, a fenntartóval, az iskolákkal és nem utolsósorban a Német Nemzetiségi Önkormányzattal.

„A nevelés a gyerekekkel való természetes együttélés.....a felnőtt maga is változik az együttélés során. És minél szorosabb és melegebb a kapcsolata a gyerekeivel, annál inkább formálódik gondolkodása, viselkedése, egész világképe. Vagyis csak az lehet jó nevelés, amelyik kölcsönösségen alapszik, amelyik a nevelőt is neveli.”

Horgas Béla- Levendel Júlia: Gyerekek között

Gondolat, 1

Komló Városi Óvoda Mecsekjánosi Tagóvodája

Egycsoportos tagóvodánk a Mecsekjánosi Óvoda. 1976-ban az iskolából alakították át. Az óvoda rendkívül jó környezeti adottságokkal rendelkezik, s ez vonzóvá teszi a szülők körében. Az erdő, a patak, a rét, a falusi élet kínálta lehetőségek gazdag forrása a nevelőmunkának. 1986-tól német nemzetiségi óvoda. A gyerekek közel fele, bár a nyelvet nem beszéli, sváb közegben él. Itt igazán adottak a lehetőségek az eredményes nyelvi neveléshez. Az óvodában található állandó kiállítás a német nemzetiség tárgyi emlékeiből a gyerekek természetes életterének része. Az óvoda nevelőmunkáját nagyban meghatározza a kétnyelvűség természetes jelenléte, a kultúra átörökítés, a nemzetiségi hagyományok megismerése, ápolása. Mind a személyi, mind a tárgyi feltételek adottak a színvonalas nevelőmunkához.

Komló Városi Óvoda Szilvási Tagóvodája

Négy csoportos óvodánk tágas és világos csoportszobákkal, tornaszobával, füves és betonos udvarokkal, gumitéglával, napvitorlával ellátott, elkerített sportpályával rendelkezik. Főúttól távol, bölcsőde és iskola között, ideális helyen fekszik a 3-7 éves gyermekek egészséges fejlődéséhez.

Napirendünk folyamatos, csoportjaink vegyes életszervezésűek, amely jól illeszkedik elképzeléseinkhez, a családi légkör kialakításához. Az óvoda nyitott, a családokkal való szoros együttműködést és kapcsolatot fontosnak tartja.

Kiemelt feladata az egészséges életmód fejlesztése, ezen belül az egészségvédelem, mozgásfejlesztés, preventív torna. Családi délutánokat, sportversenyeket szerveznek az óvoda udvarán, illetve sportnapot a Városi Sportcentrumban a város nagycsoportos óvodásai részére. 1998 óta alkalmazzák a „Mozgáskotta módszerét”, amely jól illeszkedik fő céljaikhoz. A módszer egy komplex mozgás és személyiségfejlesztő módszer, amelynek eszköztárával is rendelkeznek.

Az óvoda két csoportjában német nemzetiségi nyelvű nevelést folytatnak, a Nemzetiségi óvodai nevelés irányelvei alapján. A gyerekek az óvodába kerüléstől az iskolába lépésig lehetőséget kapnak a német nyelv gyakorlására a hét, illetve nap bármely szakában. A tevékenységek mindig játékosan, érdeklődést felkeltő és önkéntes érdeklődést fenntartó, esztétikus eszközökkel motiváltak. A szülők érdeklődéssel, figyelemmel kísérik gyermekük fejlődését és vállalnak aktív szerepet az óvoda életében.

2010. szeptember 01-től fogadja a sajátos nevelési igényű gyermekeket és látja el integrált keretek között a gyermekek óvodai nevelését.

Komló Városi Óvoda Gesztenyési Tagóvodája

A Gesztenyési Óvoda 1957 óta működik Komló külvárosában, szép természeti környezetben, kertes városrészben egy osztatlan vegyes élet szervezésű csoporttal. Óvodánk belső, és külső környezete megújult, korszerű, jól felszerelt. Fő feladatunk a környezet tevékeny megismertetése, gondozása, a környezettudatos szemlélet alakítása, a környezetvédelem. Elnyertük az „Örökös Zöld Óvoda” címet. A szép természeti környezet és nagy, kertes, udvarunk egyik értékünk, amely alkalmas a természet változásainak folyamatos megfigyelésére, tevékeny gondozására. A gyermekek tapasztalatokat szereznek a kertészkedésben, a jó levegő a változatos domborzat jól szolgálja az egészséges életmódra nevelést, a gyermekek mozgásfejlődését. Az óvoda nyitott, családias. Sok közös óvodai programot szervezünk a szülőkkel, akik a nyitott programok által betekintést nyernek az óvodában folyó nevelőmunkáról.

Komló Városi Óvoda Hunyadi Utcai Tagóvodája

Óvodánk ideális környezeti adottságokkal rendelkező, családi házból átalakított épület. Udvarunkon gyümölcsfás, bokros, füves, betonos felületek változatos domborzata biztosítja a gyermekek számára a szabad levegőn történő mozgás valamennyi lehetőségét, a természet közelséget. A természet szeretetére, védelmére, a fenntarthatóságra és a környezetorientált magatartásra nevelés

az óvodánk sajátossága. Örökös Zöld Óvoda vagyunk. Ez komplex módon átszövi óvodai életünk minden területét, tükröződik az intézményünk külső és belső arculatán. Fontosnak tartjuk a népi hagyományok őrzését melyet beépítettünk nevelő munkánkba és egyes tevékenységek tartalmába. A közösséghez való tartozást erősítik az együtt megünnepeelt hagyományos jeles napok. Óvodánk két csoporttal működik, amelyben vegyes életkorú gyermekek nevelése folyik. A lelki egészség megőrzéséhez, nyugodt, biztonságos, barátságos, harmonikus légkört próbálunk biztosítani gyermekeink számára. Ellátjuk és vállaljuk a sajátos nevelési igényű és az elmaradott szociokulturális gyermekek fejlesztését, nevelését. Ehhez rendelkezünk megfelelő személyi és tárgyi feltételekkel. A másság elfogadásával példát adunk gyermeknek, szülőknek.

Komló Városi Óvoda Kökönyösi Tagóvodája

A volt Sallai utcai Óvoda 1960-ban nyitotta meg kapuit.

Óvodánk városias környezetben, szocreál stílusban épült emeletes házak között található, melyek a hatvanas években épültek a bányász családok letelepítésére.

A városrész természeti értékekben gazdag, a lakóházakat fás, ligetes, virágos parkok, terek, erdők veszik körül. Óvodánk könnyen megközelíthető, a városba vezető egyik főút vonal mellett helyezkedik el. Óvodánk tornaszobával rendelkezik, melyben a gyermekek számára változatos mozgáslehetőségeket biztosítunk a Mozgáskotta fejlesztő eszközrendszerrel kiegészítve. Sószoa rendszeres használata hozzájárul a preventív egészségvédelem (asztmás, allergiás betegségek hatékony kezelése és megelőzése) érvényesítéséhez.

A Kökönyösi Óvoda 4 csoportjába, csoportonként azonos, vagy hasonló életkorú gyermekek járnak. Gyermekeink igen különböző szociokulturális háttérrel rendelkeznek.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése is megvalósul óvodánkban. A háttérből adódó különbségek maximális figyelembevételével segítjük, támogatjuk a családokat. Csoportjainkban olyan környezetet építünk gyermekeink köré, mely légkörével, esztétikumával, változatos, életközeli, pozitív érzelmi megközelítésű, élmény és tapasztalatszerzési lehetőségeivel gazdag eszköz és tevékenységrendszerével biztosítja a gyermekek számára, a minél több érzékszervre ható, játékos ismeret- és tapasztalatszerzést, a sokoldalú cselekvést.

Mottónk: „ Amit hallok elfelejtem,
amit látok arra emlékszem,
amit csináltam azt tudom is!”
(Ókori bölcsesség)

A figyelem középpontjában a gyermek áll! Nevelőmunkánk során a gyermekek életkori, és egyéni sajátosságainak, egyéni fejlődési ütemének, és szükségleteinek figyelembevételével végezzük a képességfejlesztést, ezzel biztosítjuk egészséges, harmonikus személyiségfejlődésüket, a sikeres iskolai életmódra való felkészülésüket.

2017-től „Zöld Óvodaként működünk, nevelőmunkánkban, és a mindennapokban nagy hangsúlyt fektetünk a környezettudatos magatartás alakítására. Nevelőtestületünk haladó szellemiségű. Kollégáink nyitottak, fogékonyak az új iránt. Nevelőmunkánk során lépést tartottunk a társadalmi elvárásokkal, a neveléstudomány fejlődésével. Igyekeztünk megfelelni partnereink igényeinek, elvárásainak.

Komló Városi Óvoda Körtvélyesi Tagóvodája

Óvodánk 1993-ban épült, Komló Körtvélyesi városrészben, ahol ma is egyedüli közintézményként működik.

Az óvodáskorú gyermekek nevelését 125 férőhelyen 5 csoportban biztosítja.

Elsősorban a Körtvélyesi, Dávidföldi, Mecsekfalusi és Sikondai városrészből fogadjuk a gyerekeket, óvodás buszjáratral segítjük a gyerekek óvodába érkezését és távozását.

Óvodánknak saját épített tornaterme van, melyben változatos mozgásfejlesztési lehetőséget biztosítunk a gyerekek számára. Mozgásfejlesztő eszköztárunkat jól kiegészíti a „Mozgáskotta” fejlesztő eszközrendszer. Hatalmas udvarunk, változatos tereppel szintén hozzájárul a gyermekek változatos mozgásigényének a kielégítéséhez.

2010-ben került kialakításra óvodánkban a Só-szoba. A gyermekeknek nagy segítséget jelent a légúti betegségek megelőzésére, gyorsabb lefolyására illetve immunrendszerük megerősödésére alkalmazott só-terápia.

Óvodánkban 2007 óta integrált nevelés folyik, melynek keretében fogadjuk a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű illetve megismerési, viselkedési problémákkal küzdő gyerekeket.

Az évek során törekedtünk a szülőkkel való jó kapcsolat kialakítására, a meglévő kapcsolattartási formák bővítésére, mélyítésére; játszóházak, nyitott ünnepek, nyílt napok, családi sportnap.

Óvodánk nagy hangsúlyt fektet a természet szeretetére, környezettudatos magatartás nevelésére. A Zöld jeles Napok megünneplése hagyománnyá vált óvodánkban.

Nevelő munkánk során figyelmet szentelünk az óvodai nevelés alapelveinek érvényesülésére és a gyermeki jogok tiszteletben tartására. Nevelőtestületünk nyitott, az új iránt fogékony, elfogadó, empátikus, az új helyzetekhez, feladatokhoz jól alkalmazkodik.

Komló Városi Óvoda Templom Téri Tagóvodája

Óvodánk 2000 szeptemberében nyílt meg. Intézményünk működését a *Szent Kinga Caritas Alapítvány* biztosította 2019. augusztus 31-ig. Komló Város Önkormányzata 2019. szeptember 01-től átvette fenntartásba az óvodánkat, Komló Városi Óvoda telephelye elnevezéssel. 2020. szeptemberétől a fenntartó tagintézménnyé alakította át óvodánkat és a Komló Városi Óvoda Templom Téri Tagóvodája lettünk.

Családias, kiegyensúlyozott légkörben neveljük az egy csoportnyi 3-7 éves korú gyermekeket. Óvodánkban, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára. Nyitottak és fogékonyak vagyunk az „új” iránt. Nevelési gyakorlatunkat a nyitottság és a rugalmasság jellemzi. Az óvoda munkaközösségében a segédszemélyzetnek is -tudatosan- vannak pedagógiai feladatai, a gyermekkel való érintkezés, kommunikáció során. Alapvető elvárás óvodánkban, hogy a munkaközösség magatartása biztosíték legyen a nyugodt, derűs, nyitott és elfogadó légkör megteremtésére.

Óvodánk 236.19 m²-es alapterületű, hozzá tartozó füves területtel. A szükséges eszközök, játékok rendelkezésre állnak, készletünket folyamatosan bővítjük. Külön tornaszobát alakítottunk ki, így megalapozzuk a gyermekekben a rendszeres mozgás igényét. Óvodánkban a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése a többi gyermekkel együtt, azonos óvodai csoportban történik. Az SNI gyermekek fejlesztését gyógypedagógus, logopédus segíti. A pedagógiai program rendszere lehetővé teszi az eltérő családi értékek és kultúrák toleranciáját, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és családok fokozottabb mentális, érzelmi és szociális támogatását. A halmozottan hátrányos gyermekeket nevelő óvodánkban hangsúlyosabbá válik az óvó, védő, ellátó, gondozó funkció és előtérbe kerül az egészségmegőrzés érdekében a prevenció, ezért szükségesnek látjuk a családlátogatást annak céljából, hogy a gyermekek milyen környezetből és családi háttérből jönnek. A családok látogatása közvetlen és bizalomra épülő kapcsolathoz segíti az óvodapedagógusokat és a szülőket. Az óvoda elsősorban a családok felé nyitott.

Magyar nyelven folyó roma/cigány nevelés valósul meg óvodánkban. Nevelési, pedagógiai célunk a cigány gyermekek személyiségének tiszteletben tartása és annak kibontakoztatása az életkori és egyéni sajátosságok figyelembe vételével. Fontosnak tartjuk az óvoda hétköznapi tevékenységrendszerén és ünnepein keresztül a nemzetiség kultúrájának megismertetését, átörökítését, ápolását. Alapelvünk, hogy az óvodáskor végére a nevelőmunkánk sokoldalúságával elősegítsük a gyermekek személyiségének fejlődését, oly mértékben, hogy az alkalmas legyen az iskolaérettséghez.

„Gyermekekkel foglalkozni: ez minden bizonnyal a leghálásabb munka, mi e földön osztályrészünkül juthat, és saját tökéletesbülésünket is ez mozdíthatja leginkább előre.”

Brunszvik Teréz

5. Óvodakép

Az óvodáskorú gyermekek nevelésének elsődleges színtere a család. Óvodai nevelésünk kiegészítő szerepet tölt be, a kettő összhangja, az óvoda és a család folyamatos együttműködése a gyermekek fejlődésének a feltétele.

Óvodáink nyitottak, befogadóak, játékban nevelő óvodák, amelyekben a gyermekek egyéni fejlődése és érésének üteme a meghatározó. Óvodáink pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja a gyermekeink fejlődéséhez és neveléséhez legmegfelelőbb feltételeket.

A sokszínű tevékenységek, és a szabad játék helye.

Olyan nevelési környezetet emelünk gyermekeink köré, amely segíti, hogy az óvodába lépéstől fokozatosan, egyéni érésük ütemében, egy olyan belső pszichikus fejlődésen menjenek keresztül, amely által képessé válnak átlépni egy következő életszakaszba, a kisiskolás korba.

6. Gyermekekép

Minden individualitás egyetlen és egyszeri, az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre. Szem előtt tartjuk, hogy a gyermekeknek életkoronként és egyénenként sajátos testi és lelki szükségletei vannak. Bármilyen kicsi is, méltósága van, eszerint kell bánni vele. Valljuk, hogy a személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet meghatározó. Szeretetteljes, meleg légkör kialakítására törekszünk, amely biztosítja a megfelelő, nyugodt fizikai és pszichés környezetet, s kizárja a zavaró és erőszakos befolyásokat. A kisgyerek érzékeiben él. Minden, ami a környezetében történik, akarva-akaratlanul hatást fejt ki rá. A látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás benyomásai töltik ki belső világát, ezek irányítják és vezetik tapasztaló, megismerő tevékenységében. A gyerek nem kis felnőtt! A gyerekkor sajátos létforma, saját szükségletekkel és lehetőségekkel.

Nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk, biztosítjuk minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes

nevelésben részesüljön, meglévő hátrányai csökkenjenek, semmiféle előítélet ne bontakozhasson ki személyével kapcsolatban.

7. Óvodai nevelésünk pedagógiai alapelvei

- A gyermekek gyermeki mivoltának, a gyermekévek nyugalmának, békéjének megőrzése, derűs, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtése,
- egészséges testi-lelki állapot biztosítása,
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakítása,
- az életkorhoz és a gyermekek egyéni képességeikhez igazodó műveltségterületek, emberi értékek közvetítése,
- a gyermekszerepet alapuló, a gyermeket tisztelő, középpontba helyező nevelés,
- nevelésünk lehetőségeink szerint segíti a különleges bánásmódot igénylő, SNI, BTMN, a tehetséges és a szociálisan hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket egyaránt.

8. Óvodánk nevelési céljai

A gyermekek harmonikus fejlesztése, a sokoldalú gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése.

A hátrányok kiegyenlítésére való törekvéssel az egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével az óvoda funkcióinak megvalósítása. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek jogainak érvényesítése, a másság természetességként való elfogadása, kezelése, elfogadtatása a gyermekközösséggel, a szülőkkel.

A tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermekek egyéni képességeikhez igazodó műveltségterületek, emberi értékek közvetítése.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek nevelésénél az önazonosság megőrzése, ápolása, erősítése, átörökítése, nyelvi nevelés.

Preventív gyermekvédelem folyamatos működtetése.

8.1. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai nevelése

A 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti köznevelésről 4.§ (13) bekezdés szerint kiemelt figyelmet igénylő gyermek az, aki:

- Hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű,
- Különleges bánásmódot igénylő, SNI, BTMN, illetve kiemelten tehetséges.

8.1.1. Hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű

A HH és HHH gyermekek magas száma miatt elsődleges feladatunknak és kötelezettségünknek tartjuk e gyermekek megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatását. Ezért a családokkal való kapcsolattartásunkat még szorosabbá és intenzívebbé kívánjuk tenni. A szülőkkel való együttműködés, az óvodai értékrend közvetítése, a szülők bevonása az óvodai programokba, a kölcsönös tiszteletadás, remélhetőleg a lemaradások ellensúlyozását eredményezhetik.

Feladataink:

- az óvodai közösségbe való beilleszkedés segítése, a család és az óvoda értékrendjének "közelítése", /vezetői, óvónői, gyermekvédelmi feladatok/,
- szocializációs hátrányok kompenzálása,
- tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése, szükség esetén fejlesztő pedagógus segítségével,
- esélyeik javítása a nevelési rendszerben, az óvoda körzetében élő valamennyi 3 éves HHH gyermek „beóvodázása”, ennek érdekében hatékony együttműködés a védőnővel,
- rendszeres óvodába járás szorgalmazása,
- tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával a sikeres iskolai beilleszkedés segítése,
- együttműködő, intervenciós partneri kapcsolat kiépítése - a szülői házzal, a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal, szakmai és szakszolgálatokkal, általános iskolákkal, nemzetiségi önkormányzattal, civilszervezetekkel – annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális támogatása sikeresen megvalósuljon,
- a valamilyen hátránnyal küzdő gyermekek számára speciális személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató programok szervezése,
- családlátogatások, egyéni beszélgetések alkalmával a meggyőzés pedagógiai módszerének alkalmazása,
- a már jól működő hagyományokon nyugvó család-óvoda kapcsolattartási formák ápolása, erősítése, további együttműködési lehetőségek keresése.

8.1.2. Különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Óvodáink integrációs nevelést biztosítanak a sajátos nevelési igényű gyermekek számára.

Kiemelt feladatunk a gyermekek fejlesztése egyéni szükségleteik figyelembe vételével, különösen a SNI gyermekek sajátos igényeinek megfelelő, egyéni képességeikhez igazodó legeredményesebb fejlődésük elősegítése.

Feladataink:

- tartós problémák, elmaradások esetén az érintett gyermekek mielőbb kerüljenek a megfelelő vizsgálatokra, szükség esetén a rendszerbe,
- a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek integrált nevelése, differenciált fejlesztése a többi gyermekkel azonos csoportban,
- az esélyegyenlőség biztosítása,
- a folyamatos fejlesztés, fejlődésük nyomon követése, dokumentálása,
- együttműködés, konzultációk szervezése az érintettekkel,
- a személyi tárgyi feltételek lehetőség szerinti biztosítása, a nevelőmunka összehangolása a fejlesztést segítő szakemberekkel,
- munkaszervezési feladatok megoldásával az óvodapedagógusok fejlesztő tevékenységének elősegítése,
- hatékony kapcsolat, együttműködés kiépítése a Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottságával,
- sajátos nevelési igényű gyermekek és családjuk tagjainak közösségbe való beilleszkedésének segítése,
- az egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység megvalósítása, team munkában és szervezett nevelési folyamatban egyaránt, a gyermekek egyéni szükségleteire, igényeire épülő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazása.

8.1.3. Különleges bánásmódot igénylő, BTMN gyermekek nevelése

Kiemelt feladatunk a BTMN gyermekek fejlesztése egyéni szükségleteik figyelembe vételével.

Célunk:

- A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek elfogadása, személyiségük tiszteletben tartása, beilleszkedésük elősegítése.
- Olyan harmonikus, nyugodt és érzelem gazdag feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a gyermekek különleges bánásmódot igénylő sajátosságait.
- Testi, lelki, szociális érettség segítése, támogatása az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Feladataink:

- Figyelmeztető jelek észrevétele, okok feltárása.
- A Járási Szakértői Bizottság segítségének kérése.
- Pedagógiai jellemzés készítése a gyermekről.
- Folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel, segítségnyújtás, tanácsadás.
- A gyermek aktuális fejlettségi állapotáról a szülők reális, korrekt tájékoztatása.
- Szakemberek bevonása (gyógypedagógus, pszichológus, fejlesztő pedagógus, stb.), azokkal folyamatos kapcsolattartás, együttműködés.
- Fejlesztő team munkában való részvétel, önképzés.
- Fejlődéséhez igazított egyéni fejlesztés.

8.1.4. Különleges bánásmódot igénylő, kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

Tehetséggondozás:

A Köznevelési törvény hangsúlyozza a kiemelten tehetséges gyermekek nevelését.

Óvodáskorban csak tehetségígéretekről, gyanúról, csírákról, lehetőségekről beszélünk.

Ezek azonosítása és fejlesztése, képességeik és személyiségük megismerése által lehetséges.

Célunk:

A gyermeki képességek kibontakoztatása és lehetőségeik kibővítése.

Komplex személyiség fejlesztés játékos keretek között, érzelmi biztonság nyújtása mellett.

Az óvodai nevelés során középső és nagycsoportban már bizonyos jelek alapján a tehetségígéretes gyermekek megmutatkozhatnak.

Óvodánkban a tehetségígéretes gyermekek fejlesztését két síkon valósítjuk meg (és/vagy):

- óvodai csoportjaikban a napi tevékenységekbe ágyazva,
- illetve kiscsoportos tehetségfejlesztő foglalkozások keretében.

A tagóvodáink nyitottak és érdeklődőek ez utóbbi lehetőség kipróbálására, mely folyamatos megvalósításra vár. Feladat ellátási helyenként különböző próbálkozások, kezdeményezések tapasztalhatóak. A tehetségsegítő óvodai programok tervezése, módjai, szervezése, tagintézményenként jelenik meg.

Alapelveink:

A tehetségígéret gyermek fejlesztési programját ott kell kezdenünk, ahol ő van, ugyanakkor lehetőséget biztosítanunk arra, hogy olyan messzire jusson el fejlődésében, amennyire csak lehetséges.

Életkori sajátosságai figyelembevételével játékra, élményre és tapasztalatszerzésre építjük különleges képességei kibontakoztatását.

A tehetségsegítő program a teljes személyiségre irányul, a tehetségígéret gyermeket a maga egyedi mivoltában fejlesztjük.

Valljuk, hogy „az óvodáskor alapozó szakasz”, és szenzitív volta miatt jelentős időszak a tehetségsegítésben. (Dr. Balogh László)

Feladataink:

- A kreatív gyermekek felismerése,
- szükségleteik kielégítése,
- a gyermeki önálló alkotást, próbálkozást, sajátos kifejezést támogató környezet biztosítása,
- folyamatos pozitív megerősítés,
- a gyermeki elképzelések megvalósításának újabb és újabb eszközökkel való segítése, motiválása,
- a tehetségígéretes gyermekek fejlesztésének megtervezése, megszervezése, csoportjukban és/vagy mikro csoportos foglalkozásokon,

- élmények nyújtása, sokszínű megoldási módok folyamatos felkínálása,
- pozitív, inger gazdag környezet biztosítása, lehetőséget adva, hogy tapasztalati úton fejlődjenek legjobb képességeik, kreativitásuk,
- a megnyilvánuló tehetségcsíráikkal összefüggő képességeik támogatása,
- a gyermekek megismerése után, az esetleg meglévő egyenetlen fejlődésből adódó lemaradások, hiányok okának feltárása és kezelése,
- megfelelő „léggör” megteremtése (kiegyensúlyozott társas kapcsolatok pedagógusokkal, és a társakkal),
- együttműködés, együtt gondolkodás a szülőkkel, fogadóórák tartása igény szerint, nyílt napok szervezése,
- tehetségpontokkal való aktív együttműködés,
- minden csoportban a tehetségígéret gyermek személyi anyagában megnyilvánulásairól feljegyzések készítése,
- jó gyakorlatok megismerése, tapasztalatcserék szervezése.

Az óvodapedagógusok több területen magasan képzettek, kreatívak, hivatásuk iránt elkötelezettek, ez a magas színvonalú szakmai munka garanciája.

Nyitottak az újra, motiváltak és kezdeményezők.

Vezetői feladat:

- Az óvodapedagógusok körében a tehetséggondozásra, a gyermeki kompetenciák fejlesztésére való felkészülés támogatása.
- A tehetséggondozás helyi gyakorlatának és dokumentációjának kialakítása.
- Szakmai ismeretekkel, szakirodalommal, külső szakemberek előadásának megszervezésével, óvodán belüli bemutató foglalkozások tartásával, óvodán kívüli tapasztalatok megismerésével, tárgyi feltételekkel az óvodapedagógusok tehetséggondozásra irányuló nevelőmunkájának segítése.
- Az óvodapedagógusok önképzésre, fórumokon, továbbképzéseken való részvételre motiválása.
- „Tehetségpont” óvodák gyakorlatának, valamint „Jó gyakorlat” megismerése, hospitálási lehetőségek biztosítása.
- Távlati célként tűzzük ki a Nemzeti Tehetségpont Hálózathoz való kapcsolódásunkat, a feltételeknek, elvárásoknak megfelelő tagóvodai szinteken.

8.2. Német nemzetiségi nevelés

A Komló Városi Óvoda és két tagóvodája a Mecsekjánosi és a Szilvási Óvoda 2 csoportja német nemzetiségi nevelést folytató óvodák.

Feladataink:

- a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségi fokának megfelelően, a nyelv iránti érdeklődés felkeltése,
- a kétnyelvűség természetes jelenléte,
- a más nyelv iránti pozitív érzelmi kötődés kialakítása,
- olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyben az utánpótláson alapuló nyelvelsajátítás megvalósítható,
- az önazonosság megőrzésének, átörökítésének, ápolásának biztosítása, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségének megteremtése,
- az emberi jogok és szabadságok védelme,
- a gyermekek életkorának megfelelően a helyi „kultúrkincs” és hagyományok ápolása, megővése.

A nyelvi nevelés szervezeti kereteit az Óvodai nevelés országos alapprogramja tartalmazza. Ebből következik, hogy a nemzetiségi csoportok kétnyelvű nevelésének célja - feladata megegyezik az alapprogramban és a nemzetiségi irányelvekben megfogalmazottakkal egyaránt.

8.3. Magyar nyelven folyó roma/cigány nemzetiségi nevelés

Magyar nyelven folyó roma/cigány nevelés valósul meg (amennyiben a csoportonkénti törvényi előírásoknak megfelelő számú szülői nyilatkozat rendelkezésre áll) a Komló Városi Óvoda Hunyadi Utcai, Gesztenyési, Kökönyösi és Templom Téri Tagóvodáiban. A programban a gyermekek integráltan, vegyes és részben osztott életszervezésű csoportokban vesznek részt.

Az óvodák helyi nevelési folyamatában, a tevékenységi formákban, azok műveltség tartalmában a roma/cigány hagyományok értékei jelenjenek meg.

8.4. Fakultatív hitoktatás

A fakultatív hitoktatás megszervezése (amennyiben a csoportonkénti törvényi előírásoknak megfelelő számú szülői nyilatkozat rendelkezésre áll) az óvodában az óvodai foglalkozásoktól elkülönítve, az óvodai életrendet figyelembe véve - a nyitvatartási időn belül, de nevelési időnek nem minősülő időkeretben a foglalkozások rendjéhez illeszkedően szervezhető

Feladataink:

- a családi nevelés hátrányainak kompenzálása,
- szociális beilleszkedésük segítése,
- érzelmi kötődés kialakítása az óvodához, amely ösztönzi társas kapcsolataik pozitív alakulását,
- a gyermekeket hozzásegíteni /életkori szintjükön/ a kultúránkban való tájékozódáshoz, később ezen keresztül a társadalmi beilleszkedéshez.

9. Óvodai nevelésünk általános feladatai

A gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

9.1. Egészséges életmód alakítása

Célunk:

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása, a gyermekek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban (melyet az erőteljes testi fejlődés jellemez) kiemelt jelentőségű.

Az egészségnevelés csak akkor lehet igazán eredményes, ha a szülőkkel hatékony együttműködésre törekszünk. A jelen és a jövő érdekében már az óvodában meghatározó feladatunk feltárni az egészségnevelés minden lehetőségét, módszerét, amelyek befolyásolják a gyermekek szokásait, életmódját, segítik egészséges személyiségük alakítását.

Feladatunkat alapozó jellegűnek tekintjük, amelyekkel a későbbi egészségvédelmi szokásokat készítjük elő.

Nevelési célunk az adekvát és rendszeres életritmus, a gyermekek számára megfelelő napirend kialakítása, a helyes tisztálkodási és táplálkozási szokások megalapozása. A felfokozott mozgásigény a gyermekek életkori sajátossága, kielégítése óvodapedagógusi feladat.

Feladataink:

1. A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
2. A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
3. A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
4. A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
5. Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
6. A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
7. A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása
8. Megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása

1. A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése

A gondozás alapja az óvónő és gyerekek közötti meghitt, bensőséges kapcsolat, a pozitív attitűd megléte. Az őszinte, hiteles, tapintatos, elfogadást közvetítő óvodapedagógusi és dajkai magatartás segíti legoptimálisabban a gyermekek gondozását. Az óvodai élet megkezdését követően feladatunk minél előbb megismerni igényeiket, családból hozott szokásaikat.

A befogadás időszaka után elkészítjük a gyermekekről az átfogó fejlettségi szint mérését, amelyben testi szükségleteik feltárására nagy figyelmet fordítunk. Ez határozza majd meg az egyes gyermekek gondozásával kapcsolatos feladatainkat. A fejlődés üteme minden gyermeknél másképpen alakul, ennek figyelembevételével az egyéni bánásmód alkalmazását helyezzük előtérbe. A gyermekekkel együtt, személyes példaadással végezzük a tevékenységeket, az életkorra jellemző utánzásos tanulás lehetőségeit kihasználva.

A szokások elsajátításának pontos menetét a csoportok dajkáival megbeszéljük, az azonos gyakoroltatás miatt.

Az önálló testápolást, étkezést, öltözködést fokozatosan, az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelően, a családdal együttműködve alakítjuk ki.

Biztosítjuk a gyerekek tisztaságigényének kialakításához szükséges alapvető feltételeket, a (kézmosás, fogmosás, orrtörölés, mosdó használat) szükségleteiknek megfelelően.

Naponta szervezünk néhány perces tartó mozgásos tevékenységet, amely hozzájárul a gyerekek mozgásigényének kielégítéséhez, mozgáskoordinációjának fejlesztéséhez.

2. A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése

A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen az óvodai életben.

A csoportszobában, a szabadban minden lehetőséget kihasználunk a változatos, mozgásos tevékenységek biztosítására. A séták, kirándulások, levegőzés, szabad és szervezett mozgások, hangulatos együttlétet biztosítanak.

Az udvaron mozgásra motiváló, ügyességet, egyensúlyérzéklet fejlesztő, hordozható játékszereket (labda, kötél, hinta, mászó háló foci stb.) helyezünk el.

Figyelünk a hanyag testtartásra hajlamos gyermekekre. Tartásjavító és egyéb prevenciós játékokat, gyakorlatokat alkalmazunk.

3. A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése

A gyerekek mozgásigényét, annak fejlesztését a testnevelési foglalkozásokon, a mindennapos szervezett mozgás alkalmával, illetve a szabadban kezdeményezett vagy spontán adódó, különböző mozgásos tevékenységekkel igyekszünk kielégíteni. Az udvaron a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolhatják különféle mozgásfejlesztő eszközökön / csúszkálás, szánkózás, rollerezés, kerékpározás/.

A gyerekek mozgásigényének kielégítéséhez szervezett séták, kirándulások szervezésével is hozzájárulunk.

Feladatunk a ránk bízott gyermekek testi-lelki szükségleteinek kielégítése, melyek a tudásvágy kialakulásának alapját képezik. Az éhes gyermeket jóllaktatni, a szeretetre vágyót dédelgetni kell. A gyermek alapvető szükséglete az érzelmi biztonság. Éreznie kell a bizalmat, biztonságot, a segítő megértést, a toleranciát, empátiát az őt körülvevő felnőttektől és gyermekektől egyaránt. Feladatunk olyan közösség alakítása, amelyben valamennyi kisgyermek megtapasztalja személye tiszteletét, fontosságát, mert ha olyan közösségben él, amely „testre és lélekre szabott „kapaszkodót nyújt számára, kiegyensúlyozott, harmonikus, önmagát és másokat is tisztelő és elfogadó felnőtté válik.

A gondozás alapvető biológiai- fiziológiai szükségleteket elégít ki, a gyermeki testi képességek fejlesztését szolgálja, amelyek alapfeltételei a magasabb rendű szükségletek kialakulásának. Minél kisebb a gyermek, és minél inkább rászorul más személyekre, szükségletei kielégítésében, annál kevésbé tűr halasztást annak kielégítése, illetve annál nagyobb frusztrációként éli meg annak kielégítetlenségét!

4. A gyermekek egészségének védelme, edzése óvása, megőrzése

Minden évszakban sokat tartózkodunk a szabadban. A friss levegőn való mozgás alapvető eleme az óvodai életnek. A hideg téli napokon sem mondunk le a szabadban való mozgásról. A szabadban való mozgás jó lehetőséget biztosít, a gyerekek természetes mozgásának, mozgáskoordinációjának fejlesztésére, az egyes mozgáselemek begyakorlására, mozgásigényének kielégítésére. A mindennapos mozgási lehetőségek növelik a gyermekek kondícióját, ellenálló képességét. Arra törekszünk, hogy kora tavasztól késő őszig az óvodák udvarai adta lehetőségeket maximálisan ki tudjuk használni.

A szervezett mozgásos tevékenységek, a prevenciós fejlesztő torna segít a deformitások kialakulásának megelőzésében. Rendszeres lábtornával segítjük a lúdtalpas gyermek lábboltozatának javítását, illetve megelőzzük a lúdtalp kialakulását.

Mozgáskorlátozott gyermekek esetén, kiemelt feladat a speciális eszközök kipróbálása, használatának megtanítása s ezek segítségével, a szűkebb és tágabb környezet minél sokrétűbb megismertetése, az életkornak megfelelő tapasztalatok nyújtása, a megtanult mozgások gyakoroltatása.

5. Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása

Az egészséges életvitel szokásainak alakítása kiemelt feladatunk, alapvető feltétele a helyes életritmus kialakítása. A folyamatos napirenddel, a részben folyamatos étkezéssel biztosítjuk a gyermekek számára az egyéni életritmus követését. A fejlődésnek, növekedésnek egyik fontos feltétele a táplálkozás. A napi háromszori étkezéssel a tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják meg. Az étrendet szakember állítja össze, így kellő mennyiségben és arányban vannak jelen a szükséges tápanyagok és vitaminok. Különös figyelmet fordítunk a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír – tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése. A heti étlapot a szülők folyamatosan figyelemmel kísérhetik, így lehetőségük van arra, hogy az óvodai étkezést összehangolják az otthonival.

Az étkezések a napirendben meghatározott időpontban, (várakozási idő kiküszöbölésével) 3 órás időközökre elosztva, kulturált körülmények között zajlanak. A tízórai és az uzsonna folyamatos, a gyerekek egyéni étkezési igényeit szolgálják. Az ebéd kötött időtartamú, szem előtt tartva a gyerekek egyéni tempóját, szükségletét. Az étkezési szokásokban tapasztalható egyéni különbségeket személyes segítségnyújtással, példaadással segítjük.

Egész nap folyamán biztosítjuk a folyadékot, a csoportszobában és az udvari játék során egyaránt. Óvodánkban a korszerű táplálkozási szokások kialakítására törekszünk. Rendszeresen járunk szüretelni, piacra vásárolni, gyümölcs és zöldség napokat tartunk, gyógynövényekből készítünk teát. Közös enyhedett, vásárolt zöldségeket, gyümölcsöket nyersen vagy főzve fogyasztunk, salátát, kompótot, befőttet, savanyúságot készítünk belőle, vagy eltesszük télire.

Testápolásnál a testközeli kapcsolatot, a személyes kontaktust, a példaadást, az odafigyelést részesítjük előnyben, így segítve a higiénia iránti igény kialakítását. Feladatunk, hogy a testápolással kapcsolatos teendőket készség szintre fejlesszük, és segítsük belsővé válásukat. E tevékenységek végzése során a fokozatosság, következetesség, az egyénre szabott segítségnyújtás elvét alkalmazzuk.

A gyermekek alvásigényének egy része az óvoda elégtől ki, amely egészséges fejlődésükhöz nélkülözhetetlen. Nagy gondot fordítunk a nyugodt pihenéshez szükséges kellemes légkör megteremtésére. Fektetés előtt alaposan kiszellőztetünk, hiszen a friss levegő elengedhetetlen feltétele a pihenésnek, alvásnak. Napközben viselt ruháikat pizsamára váltják át. A zavaró külső és belső ingereket igyekszünk megszüntetni.

Elalvás előtt „álomba ringató” mesélés, éneklés oldja a feszültséget, nyugodt pihenést teremt.

6. A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szüksége egészséges és biztonságos környezet biztosítása

Az óvodák környezete, felszereltsége jelentősen befolyásolja a nevelés, a gondozás színvonalát, hatékonyságát, tárgyi feltételrendszere kihat a gyermekek egészséges életmódjára. Nevelőmunkánk egyik meghatározó színtere az óvoda udvara. Esztétikus, gazdag tárgyi környezet kialakítására törekszünk, amely segíti a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítását, gyakorlását és elmélyítését. A biztonságos, balesetmentes udvari környezet megvalósítása nagyon fontos feladatunk, hogy a gyermekeknek legyen lehetőségük a játékra, mozgásra, edzésre. Biztosítjuk, (időjárástól függően) a kint tartózkodás lehetőségét, a megfigyeléshez, tapasztalatszerzéshez a megfelelő eszközöket és alkalmakat.

Csoportszobáinkat egyrészt az ízlésközvetítés, másrészt a gyermekek komfortérzete miatt igyekszünk barátságossá, esztétikussá, otthonossá tenni. A nyugtató hatású színek, a természetes anyagok, a gyermekmunkák, a gyermekbarát méretű és hangulatú bútorok, az ízlésesen berendezett helyiségek a gyermekek jó közérzetének biztosítását segítik elő. A több funkciót betöltő csoportszobáink alkalmasak a szabad játékra, változatos tevékenységek végzésére, étkezésre, alvásra, pihenésre.

7. A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása

Fontos feladatunk a természeti, társadalmi környezethez fűződő pozitív érzelmi viszony, pozitív viselkedési formák és magatartás módok kialakítása, a környezeti kultúra iránti igény megalapozása, a gyermek és közvetlen környezetében lévő élővilág megismertetése és megszerettetése, az élő és élettelen környezeti tényezők közötti leglényegesebb összefüggések megvilágítása, helyi adottságok, lehetőségek feltárásával, felhasználásával.

A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismertetésével érjük el, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt, anélkül, hogy kárt tenne benne. Célunk, hogy a gyermekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk. Ebben a folyamatban a gyermeket körülvevő felnőttek (szülő, óvónő, dajka) példája elengedhetetlen.

8. Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése:

- törekszünk az esetleges otthoni rossz szokások tapintatos befolyásolására,
- a hátrányos helyzetből eredő hiányosságok pótlása valamennyi tevékenységi folyamatban jelenjen meg.

Roma/cigány nemzetiségi nevelés:

- nagy hangsúlyt helyezünk a gyermekek étkezési higiéniájának megalapozására, az egészségmegőrzéshez szükséges szokások gyakorlására,
- a gyermekek tisztasága, ápoltsága érdekében - amelyik óvodában szükséges - összefogva a lakóhely egészségügyi szakembereivel a szülők körében felvilágosító, ismeretterjesztő, egészségnevelő munkát végzünk, programokat, összejöveteleket szervezünk, amelyek témája az egészséges táplálkozás, mozgás, tisztálkodás, fogápolás, hajápolás, higiénia,
- a saját környezetük rendjének, tisztaságának belső igényét folyamatosan törekszünk kialakítani.

Német nemzetiségi nevelés:

- német nyelven is értsék meg, és kövessék a gondozási folyamatokhoz kapcsolódó utasításokat,
- a gondozási tevékenységek közben folyamatosan, valamennyi spontán szituációban bátran használják a német nyelvet, nevezzék meg németül az evőeszközöket, az ételek nevét, a testápolás eszközeit, ruhadarabok nevét.

Sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztése:

- az egészséges és kulturált életmód megvalósulásának, a személyes kompetencia működésének kiinduló feltétele az önkiszolgálási képességek megfelelő színvonalú fejlettsége, feladatunk az önállóságuk optimális szintre fejlesztése,
- a gondozási műveletek, a tanulási folyamatok, a testre szabott fejlesztési program kidolgozása a cél, sok gyakorlással, cselekvéses mozzanatok lebonyolításával és hangsúlyozott bemutatásával a szokások elsajátítása terén a gyermek önmagához mérten a lehető legnagyobb önállósággal étkezzen, öltözködjön, tehát a gyakori ismétléssel tesszük a gondozási helyzeteket jól ismertté, és arra törekszünk, hogy valóban tanulási folyamattá váljon a művelet,
- spontán mozgásos reakcióik ritkábbak, a külvilág megismerésére irányuló kíváncsi kutató viselkedésük beszűkültebb, ezért nagyon lényeges a megfelelő motiváció, a mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása, a szükséges és elégséges szabályok megtanítása, az elsajátított mozgásminták rögzítése, gyakoroltatása a napirend egészét átszövő feladat.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- életkoruknak és a szokásoknak megfelelően mindennapi szükségleteiket önállóan végzik el, (WC-használat, kézmosás, fogmosás, zsebkendő használat, fésűlködés),
- saját tisztálkodási eszközeiket tisztán tartják,
- az időjárást figyelembe véve, önállóan, megfelelően öltözködnek,
- ruhájuk épségére, tisztaságára vigyáznak,
- a ruhaneműik között rendet tartanak,
- elsajátítják a kulturált étkezés szokásait (étkező asztal esztétikuma, szalvéta használat, csukott szájjal étkezés),
- megfelelően használják az evőeszközöket,
- önállóan megítélik ételszükségletüket,
- szívesen mozognak a szabadban, igényükké válik a szabad levegőn tartózkodás.

9.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés és szocializáció biztosítása

Célunk:

A gyermekek természetes társas szükségleteinek kielégítése.

A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés lehetőségeinek megteremtése.

A gyermekek erkölcsi tulajdonságainak, szokás és normarendszerének megalapozását segítő óvodai életszervezés.

Szűkebb és tágabb környezetük megismertetésével a szülőföldhöz való kötődés megalapozása.

A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása.

A modell értékű kommunikáció, viselkedés és bánásmód gyakorlatának megvalósítása.

Feladataink:

- a gyermekek harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével,
- a játék, az élmények, valamennyi tevékenység segítse a társkapcsolatokban az érzelmi kötődések alakítását,
- a német nemzetiség nyelvéhez, kultúrájához, hagyományaihoz pozitív érzelmi viszonyulás elindítása,
- a szociális érzékenység fejlesztése,
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára az esélyegyenlőség megteremtése a sikeres iskolai beilleszkedéshez,
- az óvoda-iskola átmenet segítése.

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

A család alapozza meg és indítja el a gyermeket a szocializáció útján. A családból kilépve kitágul számára a szociális tér, a személyiségére hatást gyakorló személyek száma.

Fontosnak tartjuk, hogy az óvodába lépéstől kezdve pozitív érzelmi hatások ériék mind a gyermek-gyermek, mind a gyermek-felnőtt kapcsolatban.

Valljuk, hogy gondosan kialakított környezetben megvalósul a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének támogatása, én tudatának alakulása és teret kapnak önkifejező törekvései. A jó közérzet növeli biztonságérzetét, nyitottabbá válik az óvoda felnőtt- és gyermekközössége felé.

Célunk, hogy a gyermek-gyermek kapcsolatot az egymásra figyelés, elfogadás, mintakövetés jellemezze. Felelősséggel érezzük, hogy a gyermeki érzelmi intelligencia kibontakoztatásában meghatározó az a felnőtt közösség, az óvodapedagógusok, dajkák, akik a gyermeki személyiség szocializációját segítik.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában legyenek meghatározóak az interperszonális kapcsolatok, mint a beszéd és a viselkedés, amelyek modellként szolgáljanak a gyermek számára.

A felnőtt-gyermek kommunikációjában a megértésre, odafigyelésre, a mások és saját érzésfelfogására és megfogalmazására helyezünk nagy hangsúlyt.

Fontos feladatunk a gyermek ÉN-jének minél teljesebb megismerése. Ahhoz, hogy én-tudatát erősíteni tudjuk, jól kell ismernünk azt az ént.

A társas kapcsolatokban minden gyermeknek biztosítjuk, hogy legyen lehetősége tapasztalatot szerezni arról, hogy az együttműködés érdekében milyen mértékben képes a másik érzelmeire figyelni.

Nagy odafigyelést helyezünk a gyermeki aktivitás egocentrikus és szociális megnyilvánulásainak megismerésére, amely segíti az egészséges, elfogadott, valamint az egészségtelen, nem elfogadható, szélsőséges érzelmi megnyilvánulások elvárható alakítását segítő pedagógiai módszerek megválasztását.

A szociális érintkezés kultúrájának alakítása az egyéni és közösségi nevelés egyaránt elengedhetetlen követelménye. Feladatunk, hogy észre vegyünk, és jó irányba segítsük a gyermek szociális szokásainak, érzékenységének megnyilvánulásait.

Az egyéni különbségek, az eltérő fejlettségi szint, a gyermeki teljesítménykülönbség természetes jelenség, így az egyéni bánásmódnak a szociális érés folyamatában minden gyermekre vonatkoztatva érvényesülnie kell.

Az önértékesítő törekvéseikkel kitűnő, és az én-tudatuk megerősítése szempontjából rászoruló kisgyermek egyaránt odafigyelést igényel.

A gyermek szociális érése, fejlődése, társas kapcsolatainak alakulása a tevékenységek rendszerében valósul meg. A közösségi élet tartalma a közös élményekben, kapcsolatokban formálódik.

Feladatunk a közös élmények, az egyes tevékenységformák, valamint a JÁTÉK feltételeinek biztosítása. Ezek talaján fejlődjenek szociális érzéseik, mint az: alkalmazkodás, rend, megértés és szociális érzékenységük, segít társainak, megosztja játékát, mind-mind apró láncszemei lesznek jelleme alapkövének.

Feladatunk hozzásegíteni a gyermeket ahhoz, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet és a szülőföldre való kötődés alapja. Arra motiváljuk, a gyermeki kíváncsiságra építve, hogy tudjon rácsodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Nagy odafigyelést, türelmet igényel az óvodába kerülő gyermek befogadása.

Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermek a szülővel együtt ismerkedjen az óvodával. A befogadás folyamatában mindkét óvónő és a dajka, mint a nevelés segítője is vegyen részt.

A befogadási időszakban az óvónő gyűjteni kezdi a gyermekkel kapcsolatos tapasztalatait, a gyermeknél meg elindul az alkalmazkodási folyamat, hozzászokás az új környezethez, s az itt elvárt

szokás- szabály- normarendszerhez. Ebben a folyamatban egyéni fejlettségével, képességeivel vesz részt, s ennek megfelelően kell biztosítanunk számára a segítséget. Különös figyelmet fordítunk a személyes kapcsolatokra, a meleg, érzelmi támaszt nyújtó környezet kialakítására, ahol megvalósulhat a gyermeki képességek kibontakoztatása, az önkifejezés élménye.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében fontosnak tartjuk az óvoda együttműködését speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése:

- a halmazottan hátrányos helyzet, fejlődést veszélyeztető körülményeinek kiszűrése,
- a kedvezőtlen, nehezített körülmények hatással vannak a gyermek személyiségére, az ebből fakadó hátrányok enyhítése lehetőségeink kihasználásával,
- professzionális gyermekvédelmi rendszer működtetése.

Roma/cigány nemzetiségi nevelés:

- a szocializálódás segítése, amelynek eredményeként váljon igényükké a rendszeres óvodába járás,
- az indokolatlan hiányzások csökkentése,
- a más szociokulturális közegből érkező gyermekek segítése az óvodai szokás és normarendszer elfogadtatásában.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

- a különbözőség pozitív töltésű elfogadásának segítése a társas és felnőtt interperszonális kapcsolatokban (viselkedés, kommunikáció),
- fontos, hogy a csoporttársak észrevegyék, milyen nagy erőfeszítéseket kell tenni a fogyatékos kisgyermeknek az azonos eredmények eléréséhez és lássák azt is, hogy miben jó, sőt kiemelkedő.

Német nemzetiségi nevelés:

- pozitív érzelmi kötődés kialakítása a német kisebbség nyelvéhez, kultúrájához, hagyományaihoz,
- a német nemzetiségi kultúrkincs szépségének megláttatása, gyermek közelivé tétele, ezáltal pozitív kötődés kialakítása

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- kötődnek, ragaszkodnak óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez, ezt szavakban, tettekben, baráti kapcsolatokban fejezik ki,
- igényükké válik a helyes viselkedés és cselekvés szabályainak betartása,
- kérés nélkül is segítenek egymásnak és a kisebbeknek,
- konfliktushelyzetben tudnak egyezkedni,
- szívesen vállalnak feladatot, dolgoznak a közösségért,
- kezdeményezők, együttműködésre képesek,
- a közös tevékenységekben aktívan és érdeklődéssel vesznek részt,
- türelmük, közösségi öntudatuk alakulóban,
- képessé válnak önálló helyzetmegoldásokra, önérvényesítésük a társas kapcsolatokban elfogadható,
- a közös élményeknek, sikereknek örülnek,
- érdeklődéssel fordulnak a környezetükben élők felé,
- társaik megnyilatkozásait megértéssel fogadják,
- felfogják környezetük metakommunikációs jelzéseit: nemtetszés, öröm, biztatás, szomorúság,
- szociálisan éretté válnak az iskolakezdésre.

9.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv az első nyelv, amelyet a gyermek elsajátít. Az anyanyelv elsajátítása során átéli a családdhoz, nemzethez, a tágabb emberi közösséghez való tartozás érzését.

Az anyanyelvi nevelés áthatja nevelésünk teljes rendszerét, kiemelt jelentőségű, mert a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek is tartalmát képezi.

Fontos feladatnak tartjuk, hogy a hagyományok sokszínűségével megismertessük a gyermekekkel az anyanyelvben rejlő szépségeket, népi értékeket.

Az anyanyelv sokrétű, árnyalt jelrendszer, amelyet a gyermekek utánzással, tevékenység közben, a felnőttekhez és társaikhoz való viszonyának fejlődése során sajátít el. Nevelőmunkánk során az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása, beszélő környezettel, helyes mintaadással komplex módon teljesül.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére nagy figyelmet fordítunk. A gyakori mondókázás, a mindennapi mesélés, az éneklés, a néptánc, a hagyományápoló tevékenységek által a gyermekek részesei lesznek az anyanyelv élményének.

Célunk:

A 3-6-7- éves gyermekek beszédfejlesztése, beszélő magatartásának kibontakoztatása, kommunikatív képességeinek megszilárdítása, metakommunikatív eszköztárának bővítése.

Feladataink:

- beszédre ösztönző környezet kialakítása, fenntartása,
- az anyanyelvi nevelés lehetőségei a gyermeki tevékenységekben,
- az anyanyelvi nevelés tervezése a fejlesztés tartalmi eszközeinek megfelelően,
- a gyermekek spontán és szervezett tevékenység során szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése,
- az értelmi képességek és a kreativitás fejlesztése,
- az anyanyelvi és kommunikációs készségek fejlesztése,
- anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés,
- a fejlődéshez, fejlesztéshez szükséges feltételek biztosítása.

Beszédre ösztönző környezet kialakítása, fenntartása

Anyanyelvi nevelésünk feltétele a nyugodt, derűs légkör, inger gazdag környezet, amely szóbeli megnyilatkozásra motivál. Feladatunk a gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak kialakítása, és eközben az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés. Mindez a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartásával, ösztönzésével. Alapvető az óvodapedagógus személyes beszédpéldája, modell értékű metakommunikációja. Az érzelmi biztonságot nyújtó kommunikatív formák - ölbeli játékok, arcsimogatók - majd a meghitt beszélgetések és "meghallgatások", kommunikációs játékok segítségével alakítjuk, erősítjük a gyermekek beszédkedvét, beszédaktivitását.

A gyermekek beszédkedvének fenntartása, folyamatos szókincsgazdagító, beszédfejlesztő módszerek, eszközök segítségével, különösen a játék, bábjáték és dramatizálás lehetőségeinek kiaknázásával.

Kérdéseinkkel a gyermekeket beszédre, saját kérdéseik, mondanivalójuk megfogalmazására ösztönözzük.

Szem előtt tartjuk, hogy bár szerepünk irányító és beszédünk minta a gyerekek számára, a nevelési folyamat kétoldalú, s ez hangsúlyozottan érvényes az óvó néni és a gyerekek közötti nyelvi kommunikációra.

Odafigyelünk a beszédhibával, beszéd gátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzdő gyermekekre, ha szükséges szakember segítségét kérjük.

Az anyanyelvi nevelés elsődleges helye a család. Az ingerszegény környezetből érkező gyermekeink aktív szókincse szegényebb, mondatalkotásuk kezdetlegesebb. Tudatosan olyan nevelési helyzeteket teremtenünk, amely segíti a velük való egyéni foglalkozást.

Felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetéseknek, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyermek értelmi és érzelmi fejlődését elősegítő, a gyerek és a szülő kapcsolatát erősítő hatására. Megismertetjük a szülőket az óvodában folyó anyanyelvi nevelés céljaival, a gyermekről szerzett óvodai tapasztalatainkkal.

Az anyanyelvi nevelés lehetőségei a gyermeki tevékenységekben

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk. Célunk az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése. Nevelésünk a gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, mint - életkori sajátosságra-, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

A játékban kialakult társas kapcsolatok természetes körülmények között fejlesztik a gyermeki beszédet, lehetőséget teremtenek párbeszéd kialakulására, vagy közös beszélgetésekre. A szerepet vállaló gyermek modellkövetéssel, utánzással, hanglejtésével, mimikájával, gesztusaival vesz részt a játékban.

Nevelőmunkánkban fontos szerepet töltenek be az úgynevezett anyanyelvi játékok. Játékos mozgásra, cselekvésre, a gyermekek érzelmi meghatározottságára építve a beszédösszetevők fejlesztését segítik. (légvétel, szókincs, artikuláció, dialógus, mondatalkotás...). E játékok arra is alkalmasak, hogy rábukkanjunk éppen annak a beszédelemnek a fejletlenségére, esetleg hibás formájára, amelynek gyakorlása, fejlesztése éppen a kiválasztott játék célja.

A munka egyik legfontosabb eleme az összehangolt, közös cselekvés.

Ez szükségessé teszi a gyerekek folyamatos, szóbeli kapcsolatát a társakkal és az óvó nénivel.

A szabályok, az eszközhasználat és az eljárás módjának közlése, az utasítás megértése segíti a beszédfejlődést, bővíti a nyelvhasználat területeit. Arra kell törekednünk, hogy a gyermekekben kialakuljon az igény és a képesség a beszédkapcsolaton alapuló együttműködésre.

Az anyanyelvi nevelés tervezése a fejlesztés tartalmi eszközeinek megfelelően.

A mesélés, verselés, bábozás, dramatizálás az anyanyelvi nevelés kiemelkedő területe. Az irodalmi nevelés segíti a gyermekeket az irodalmi élményekhez. Az irodalmi nyelv, a változatos kifejezések, szólások, nyelvi fordulatok, különféle stílári eszközök gazdagítják a gyermekek szókincsét, nyelvi kifejezőkészségét.

A vizuális nevelésben a nyelvi, a képi, a formai ábrázolás együttes alkalmazásával törekszünk felismertetni a gyermekekkel, hogy valamely élményt, eseményt, érzést többféle módon is ki lehet fejezni.

A zenei nevelés során a gyerekekkel közvetlenül megtapasztalt hangképzés, tiszta ejtés, hangsúly, hangerő, hanglejtés, szabályos lüktetésű ritmus, tempó és tempóváltás az előbeszéd dinamikai elemeit gazdagítják.

Mivel a gyermekek gyorsabban beszélnek, mint énekelnek, a lelassított mondókák, énekek ismételtetése elősegíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megérezteteti a nyelv kifejező erejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése, segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék alkalmat adnak a szókincs bővítésére.

A gyerekek lakóhelyi és természeti környezete, a család és az óvoda személyközi kapcsolata, a gyermekeket körülvevő tárgyak tulajdonságainak megismerése gazdag tartalommal járul hozzá az anyanyelvi neveléshez, a szókincsbővítéshez.

A mozgás foglalkozáson a gyerekek gyakorlatot szereznek abban, hogy szóbeli leírás alapján hajtsanak végre bizonyos mozdulatokat, mozgássorokat, vagyis szóbeli utasítás nyomán cselekedjenek, hangolják össze mozgásukat. Mindez a beszéd cselekvést szabályozó szerepét segíti.

Az értelmi nevelés, fejlesztés

Óvodáinkban az értelmi fejlesztés folyamatos, jelentős részben utánzások, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem kihasználjuk az egész nap folyamán adódó helyzeteket, spontán és szervezett szituációkat, kirándulásokat, sétákat, az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokat.

Valljuk, hogy az értelmi fejlesztés feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Feladatunk, hogy a gyermekek tudjanak minél többet környezetükről. Azon keresztül fejlődjön érzékelésük, észlelésük, emlékezetük, figyelmük, gondolkodásuk. A tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását. A környezet élményekkel telített befogadása, megismerése segítse őket abban, hogy jól tájékozódjanak, mozogjanak környezetükben. Célunk, hogy a tapasztalatok élményszerű átélése, újra rendezése során érdekes problémahelyzetekkel találkozzanak. A problémák megoldása, segíti az egyszerű gondolkodási műveletek kibontakozását, logikus gondolkodásuk, problémamegoldó képességük, kreativitásuk fejlődését.

Valljuk, hogy a valódi tudás az, amit a gyermek maga, a saját tapasztalásán, cselekvésén keresztül sajátít el, majd képes alkalmazni képességei, készségei által. Ennek érdekében fontos, hogy biztosítsunk számára közvetlen tapasztalási lehetőségeket, hogy minél több tapasztalatot, élményt tudjon átélni, természetes kíváncsiságát kielégíteni. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulást tartjuk a gyermeki tanulás leghatékonyabb módjának.

Nevelésünk komplex, bár az egyes nevelési területek elméletileg differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban egységet alkotnak. A nevelési célunk a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.

Célunk, hogy a gyermekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk. Ebben a folyamatban a gyermeket körülvevő felnőttek (szülő, óvónő, dajka) példája elengedhetetlen.

Megteremtjük annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhesse meg azokat az élményeket, amelyek felkeltik, és ébren tartják benne a vágyat a környező világ megismerésére, a tanulás örömének az átélésére.

Feladataink:

- a kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozásával fejleszteni az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását, továbbá tanulási vágy kialakítását a szűkebb, tágabb környezet nyitott érzékeny befogadását,
- a gyermeki kíváncsiság, utánzási kedv felébresztésével az értelmi képességek fejlesztése /érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, kreatív gondolkodás/,
- a gyermekekkel felismertetni a dolgok, jelenségek közötti összefüggéseket, minél több összefüggést ismer fel, gondolkodása, érzelmi élete annál harmonikusabban fejlődik,

- a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) fejlesztése.

Halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése:

- a gyermek, nyelvi állapotának bemeneti vizsgálata, erre épülő fejlesztés kidolgozása,
- a nyelvi kódváltás nehézségeinek kiküszöbölésére folyamatos odafigyelés,
- a beszédhibás, megkésett beszédfejlődésű gyermekek számára a logopédiai foglalkoztatás lehetőségét megteremtése,
- az értelmi fejlődésben elmaradt, megrekedt, gyermekek fejlesztésére, az elmaradás területének, és fokának megfelelően egyéni fejlesztési terv készítése.

Cigány/roma nemzetiségi nevelés:

- a családi környezet másságából eredő különbségek nivellálása,
- a nyelvi hátrány és az abból eredő esetleges értelmi megrekedés egyéni és mikro csoportos formában történő fejlesztése,
- a részképesség zavarainak kiküszöbölése, egyéni fejlesztések alkalmazásával,
- az óvodapedagógusoknak differenciáltan kell foglalkoznia a nyelvileg hátrányos helyzetű, a fejlesztendő és a kiemelkedően tehetséges gyermekkel.

Német nemzetiségi nevelés:

- az utánzásom alapuló természetes élethelyzetekben történő nyelvelsajátítás előtérbe helyezése.
- az egyszerű mondatmodellek, utasítások napi használata, ismétlése sztereotip szituációkban,
- a napi nevelőmunkában a német nemzetiségi nyelv folyamatos jelenléte, az állandó ismétlés,
- a tevékenységek játékos és a megértést segítő szemléltető eszközökkel motivált szervezése,
- a gyerekek örömmel vegyenek részt, várják a német nyelven szerveződő tevékenységeket, ezáltal érzelmi kötődés kialakítása a nyelv iránt.

Sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztése:

- a sajátos nevelési igényű gyermekek értelmi és anyanyelvi nevelésénél a fejlesztés eredményeit felhasználva újabb célok kitűzésével és megvalósításával biztosítjuk a fejlesztés hatékonyságát,
- az óvodai életet úgy alakítjuk, hogy az SNI gyermekek számára minél több szociális kontaktusra, kötődésre, szociális kommunikációra nyújtsunk lehetőséget,
- arra törekszünk, hogy az óvodai élet információi és élményei minél változatosabbak legyenek.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- beszédértés, beszédfigyelem,
- érthető, folyamatos beszéd,
- valóság-hű észlelés,
- reproduktív emlékezet,
- szándékos figyelem,
- problémamegoldó, kreatív gondolkodás,
- figyelem összpontosításra való képesség,
- a szándékos bevésés és felidézés.

10. Az óvodai élet megszervezésének elvei

10.1. Személyi feltételek

A nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez a gyermeki sérülésnek speciálisan megfelelő szakemberek közreműködését biztosítjuk. A gyermekek hatékony fejlesztésében részt vállalnak a gyógypedagógussal, logopédussal együttműködve a fejlesztő óvodapedagógusi szakvizsgával rendelkező kolléganők. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket nevelő óvodáinkban az óvodapedagógusok német nemzetiségi oklevéllel is rendelkeznek, feladatuk,

hogyan megvalósítsák a nemzetiségi irányelvek alapján szervezett nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.

Óvodáink rendelkeznek a köznevelési törvényben meghatározott és a program megvalósításához szükséges személyi feltételekkel.

<i>Óvoda</i>	<i>Óvodapedagógusok száma</i>	<i>Szakvizsgázott óvodapedagógusok száma</i>
Komló Városi Óvoda	7 fő 3 fő német nemzetiségi	4 fő
Hunyadi Utcai Tagóvoda	5 fő	3 fő
Mecsekjányosi Tagóvoda	2 fő 1 fő német nemzetiségi	1 fő
Szilvási Tagóvoda	9 fő 3 fő német nemzetiségi	5 fő
Gesztenyési Tagóvoda	2 fő	1 fő
Kökönyösi Tagóvoda	8 fő	2 fő
Körtvélyesi Tagóvoda	10 fő	5 fő
Templom Téri Tagóvoda	2 fő 1 fő cigány nyelv és cigány kultúra szakirány	1 fő

A gyermeklétszám függvényében a törvényi feltételeknek megfelelően egy fő pszichológus segíti a nevelést.

Az óvodákkal kapcsolatos adminisztratív feladatokat az óvodatitkárok végzik. A kettő óvodatitkár a székhely óvodában, illetve szükség szerint a tagóvodákban végzik feladataikat.

A nevelőmunkát csoportonként 1 fő dajka, 3 csoportonként 1 fő pedagógiai asszisztens és tálalókonyhánként 1 fő segíti.

10.2. Tárgyi feltételek

Óvodáink belső és külső tárgyi feltételei alkalmasak pedagógiai programunk megvalósításához.

Az óvodák csoportszobái és kiszolgáló helyiségei esztétikusak. Berendezési tárgyai gyermekközeli, biztonságosak, kényelmesek, a gyermekek változó testméretéhez megfelelőek, biztosítják egészségük megőrzését. Rendelkezésre állnak azok az eszközök, amelyek a gyermekek optimális fejlesztését biztosítják. Mint mozgás- és játékgényük kielégítését. Tárgyi környezetükben a nyugalmat, harmóniát árasztó textiliák, a természetes anyagok puhasága dominál, tükrözve sajátos arculatukat, (néphagyományokat ápoló, német nemzetiségi, tevékenységközpontú). A gyermekek játékait, az általuk használt eszközöket számukra elérhető magasságban, de testi épségüket nem veszélyeztetve tároljuk, általában nyitott polcokon, hogy a gyermeki környezet motiváló, a gyermeki kíváncsiságot felébresztő, tevékenységre, játékra hívogató legyen. Az óvodákhoz füves és betonos udvar tartozik, napos és árnyékos részekkel egyaránt, ahol megtalálható a homokozó, a csúszda, a mászóka és egyéb a gyermekek ügyességét fejlesztő játékeszközök. Ezek hozzásegítenek mozgásigényük és játékgényük kielégítéséhez. Nagyrészt pályázati pénzekből, támogatásokból fejlesztünk, mert a költségvetés, csak az alap eszközvásárlást teszi lehetővé. Továbbá szülői segítségre, illetve alapítványokra befolyt összegre tudunk támaszkodni.

Az óvodáink dolgozóinak is igyekszünk kellemes és biztonságos munkakörnyezetet biztosítani, ennek megvalósítása a helyi körülmények és lehetőségek függvénye. A szülőkkel való meghitt, nyugodt beszélgetések a vezetői irodákban történnek. A kellő számú helyiségek hiánya miatt, óvodáinkban pl. a nevelői szobában, vagy az irodában tudunk megfelelő helyet biztosítani a logopédiai, illetve a gyógypedagógusi fejlesztő foglalkozások megtartásához. A tárgyi eszközök pótlására, korszerűsítésére a lehetőségekhez mérten folyamatosan törekszünk.

11. Az óvodai élet megszervezése

Óvodáinkban a gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend megvalósításával biztosítjuk a feltételeket. Ezek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

Napirendünkre a folyamatosság és a rugalmasság jellemző. Ügyelünk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására, szem előtt tartjuk a játék kitüntetett szerepét. A napi- és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásra kiemelt figyelmet fordítunk. Kihasználjuk a gondozás adta nevelési helyzeteket, a gyermekekkel való kapcsolatépítési lehetőségeket, segítjük önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást és nevelést segítőkkel, a dajkákkal és a pedagógiai asszisztensekkel.

A nevelés tervezését, a gyermekek megismerését és fejlesztését, fejlődésük nyomon követését a csoportnapló, valamint a gyerekek személyi anyaga tartalmazza. Ezen dokumentumok vezetése valamennyi óvodapedagógusnak kötelező, ennek elmulasztása jogszálysértő.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében megszervezve, az óvodapedagógusok jelenlétében és közreműködésével.

A német nemzetiségi nevelés az egész nap folyamán jelen van a nevelési folyamatban. Természetes élethelyzetben, utánzásokon alapulva, változatos módszerekkel a gyermekek életkori sajátosságainak szem előtt tartásával történik a nyelvvel való ismerkedés.

A SNI gyermekek tekintetében az óvodai nevelés feladata, hogy a pozitív szociális szokások kialakulását, gyarapodását segítse. Ezt elsősorban olyan napirend kialakításával, működtetésével lehet megvalósítani, amelyben a gyermekek biztonságban és jól érzik magukat, ahol a magatartási szabályok átláthatóak, kiszámíthatóak, mindenkitől egyértelműen és következetesen elvártak.

12. Napirendi ajánlás

Időtartam	Tevékenység
5 ³⁰ – 7 ⁰⁰	Játék összevont csoportban.
7 ⁰⁰ -10 ³⁰	Szabad játék, játékba integrált tevékenységek, egyéni, mikrocsoportos, esetenként teljes csoportos szervezési formában megvalósuló kezdeményezések, foglalkozások a heti rendnek megfelelően kerülnek megvalósításra. - Mozgás, mindennapos játékos mozgás, - verselés, mesélés, - ének, zene, énekes játék, gyermektánc, - rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, - külső világ tevékeny megismerése, - munka jellegű tevékenységek. Gondozási feladatok Folyamatos tízórai
10 ³⁰ -11 ³⁰	Játék a szabadban Szervezett és szabad mozgás. A környezet tevékeny megismerése (mikrocsoportos megfigyelés, séta, munka, beszélgetés). Énekes játékok az udvaron.
11 ³⁰ -13 ⁰⁰	Testápolási teendők, ebéd.
13 ⁰⁰ -14 ³⁰	Mese, pihenés, alvás
14 ³⁰ -15 ³⁰	Folyamatos ébredés, folyamatos felkelés, testápolási teendők, folyamatos uzsonna.
15 ³⁰ -16 ⁰⁰	Játék a csoportszobában vagy a szabadban
16 ⁰⁰ -16 ³⁰ 16 ⁰⁰ -17 ⁰	Játék összevont csoportban

13. Hetirendi ajánlás

Nap	Kötetlen	Kötelező
Hétfő	- Játék - Verselés, mesélés - Külső világ tevékeny megismerése	Mesehallgatás Mindennapos játékos mozgás
Kedd	- Játék - Verselés, mesélés - Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Mesehallgatás Mindennapos játékos mozgás
Szerda	- Játék - Külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartalommal) - Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Mesehallgatás Mindennapos játékos mozgás
Csütörtök	- Játék - Verselés, mesélés - Mozgás	Mesehallgatás Mindennapos játékos mozgás
Péntek	- Játék - Verselés, mesélés - Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Mesehallgatás Mindennapos játékos mozgás

A heti rendbe foglalt tevékenységformák csak ajánlás, csoportonként kerülnek meghatározásra.

14. Az óvodáink kapcsolatrendszere

Óvoda és család kapcsolata

Célunk, hogy a szülők meglegedésére a családi nevelést kiegészítve gondozzuk, ápoljuk, védjük, szocializáljuk, neveljük, fejlesszük a gyermekeket. A szülőket nevelőpartnernek tekintjük, ismertetjük velük nevelői felfogásunkat, programunk célját, feladatát. Minden lehetőséget kihasználunk annak érdekében, hogy a családi nevelési eljárásokat, szokásokat megismerjük. Az együttműködés során érvényesítjük az intervenció gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. Az óvodai nevelés nem lehet eredményes családi megerősítés nélkül, elengedhetetlen a családdal való szoros együttműködés. Fel kell vállalni a tapintatos meggyőzést,

pl.: egészségügyi szokások, gyermekek otthoni napirendje, a szabadidő közös eltöltésével kapcsolatban.

A gyermekek egyéni fejlődéséről folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket, gyermekeik személyi anyagát megismertetjük velük, s a jogszabályi előírásnak megfelelően aláírásukkal ezt igazolják. Fontosnak tartjuk a hiteles tájékoztatást, a problémaérzékenységet, a tapintatot és az előre mutató segítséget. Óvodáink nyitottak, a szülők igényeinek megfelelően lehetőséget adnak arra, hogy előzetes megbeszélés alapján bármikor betekintést nyerjenek gyermekeik óvodai életébe.

A családdal történő nyílt, őszinte együttműködés csak a kölcsönös bizalom talaján valósulhat meg. A szülőknek tapasztalniuk kell, hogy tiszteletben tartjuk nevelési elveiket, hogy szeretjük gyermeküket. Arra törekszünk, hogy emberi magatartásunkban, szakmai felkészültségünkben egyaránt példamutatók legyünk.

A szülők tájékoztatást kapnak pedagógiai programunkról a szülői értekezleteken, és igényük szerint bármikor elolvashatják azt, az óvodákban megfelelő helyet biztosítunk erre.

A szülők esetleges panaszait diszkréten, észrevételeit megfelelően kezeljük. Szülői értekezleteink jól szervezettek, családias, oldott légkörben, kötetlen beszélgetésekre is alkalmat adva.

A SNI gyermekek szüleinek szerepe alapvető és lényeges, egyben nélkülözhetetlen eleme az integrációs folyamatnak. Azzal, hogy gyermeke felvételt nyer egy többségi óvodába, szerepe és felelőssége nem csökken, sőt inkább növekszik. A szülő rendkívül nagy szerepet játszik abban, hogy ez a beilleszkedés sikeres legyen.

A szülőkkel való kapcsolattartás fontos aspektusa a segítő tanácsadás. A fogyatékos gyermek létének tényét nem könnyű tudomásul venni. A fogyatékoság tényének megismerésekor olyan krízishelyzetet élnek át a családok, amely csak lassan, kis lépésekben oldódik meg, idő és nem egyszer külső segítség kell hozzá, melynek egyik lényeges szereplője az óvodapedagógus.

Kapcsolattartás formái:

- beiratás: az első személyes kapcsolat felvétele,
- befogadás: szülős,
- szülői értekezletek,
- családlátogatás: szükség esetén,
- fogadó óra: időpont egyeztetéssel,
- ünnepélyek: amelyeken a szülői részvétel biztosított (anyák napja, nagycsoportosok búcsúztatása, nemzetiségi nap stb.),
- nyílt napok: csoportonként szervezettek,
- közös kirándulások,

- játszódelutánok: csoportonként szervezettek,
- kulturális rendezvények, közös programok: (Márton nap, Gyermeknap, sportdelután, családi nap).

Egyéb kapcsolataink:

Az **óvoda és bölcsőde** kapcsolattartása az átmenetet segíti a bölcsődéből az óvodába kerüléséig.

Az **óvoda-iskola** kapcsolatában arra törekszünk, hogy az iskola megismerje nevelőmunkánkat, annak célját, feladatait, az óvodai élet szervezését, az óvodai gyermeki „tanulás” módjait. A tanító néniknek betekintést engedünk óvodai gyakorlatunkba, részt vehetnek a munkaközösségi foglalkozásainkon, meglátogatják a nagycsoportos gyerekeket, hívnak, és szívesen látnak bennünket az iskolai rendezvényeiken. Célunk, hogy megkönnyítsük az átmenetet a gyermekek számára. Folyamatos, rendszeres, hagyományteremtő-és megtartó kapcsolatra törekszünk, amely alapja a kölcsönös tisztelet és megbecsülés egymás munkája iránt.

Kapcsolatunk a **fenntartóval** részben hivatalos, részben támogató, segítő jellegű, amelyet együttműködés jellemez. Kölcsönös tájékoztatás, óvodavezetői beszámolók során.

Rendszeres kapcsolattartás és információcsere jellemzi a **Nemzetiségi Önkormányzatokkal** való együttműködésünket. Részt veszünk egymás rendezvényein, erkölcsi és anyagi segítséget kapunk, pályázati lehetőség és támogatás formájában.

Folyamatosan élünk a **Közművelődési Intézmények**, a Színház és Hangversenyterem, Községek Háza, Könyvtár, Helytörténeti Múzeum adta lehetőségekkel.

Részt veszünk azokon a rendezvényeiken, pályázataikon, amelyek az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak megfelelőek.

Az **Egészségügyi és gyermekvédelmi szervekkel** - védőnő, orvos, ÁNTSZ, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, – való kapcsolattartásunk formái:

- alkalmanként esetmegbeszélések,
- tájékoztató előadások szervezése a szülőknek,
- évente fogorvosi vizsgálat minden csoportban

Folyamatosan figyelemmel kísérjük a **Baranyai Megyei Pedagógiai Intézet** által felkínált szakmai képzéseket, programokat és érdeklődésünknek, illetve a programunk megkívánta fejlesztési lehetőségeknek megfelelően részt veszünk azokon. Szakmai tevékenységünk fejlesztése, megújulása érdekében igénybe vesszük segítségüket.

Kapcsolatban állunk a **Baranya Megyei Szakszolgálat**tal és **Komlói Tagintézményével**, a **Klebsberg Központ** vezetőjével és kollégáival.

A város és a megye óvodáival való kapcsolataink építő hatással vannak a mindennapi nevelő munkánkra.

Hagyományteremtő kapcsolat kialakítását kezdeményezzük alkotó művészekkel, és a városban működő kulturális csoportokkal.

A lehetőségeinkhez mérten a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében, külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre és szakmai kapcsolat fenntartására törekszünk.

15. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai

- Játék
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- Külső világ tevékeny megismerése
- Munka jellegű tevékenységek
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás

15.1. Játék

*„Játssz a gyermekkel, hogy szívét megnyerd”
(Guths-Muts)*

Célunk:

Az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközének, a szabad játék elsődlegességének biztosítása, a játék eszköz jellegének professzionalizálása, a testileg-lelkileg egészséges személyiség kibontakoztatása, örömteli óvodai élet alakítása.

A szabad játékban biztosítani, hogy a gyermekek elemi, pszichikus szükségleteiket ki tudják elégíteni, ezt minden nap, visszatérő módon, hosszantartóan, zavartalanul tehessék meg, ennek megvalósítását játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, a szülők szemléletformálásával segítjük.

A különböző játékfajták gyakorlásakor fejlődjön személyiségük, testi, lelki, szellemi harmónia jellemezze őket,

A sajátos nevelési igényű gyermekek is jól érezzék magukat az általuk választott játékban.

Feladataink:

- nyugodt szeretetteljes légkör kialakítása,
- a játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása,
- közös élményből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása, a mozgás és gyermeki személyiségfejlődés érdekében,
- az óvodában megjelenő játékfajták, azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyerekek egyéni sajátosságainak fejlettségének figyelembevételével,
- szükség és igény szerint, spontán óvónői reakciókkal bekapcsolódás a játékba, együttjátzás a gyerekekkel,
- támogató, serkentő, ösztönző óvodapedagógusi attitűd,
- tudatos, tervszerű élményforrások biztosítása.

A játék semmi mással nem helyettesíthető, magáért az örömért végzett, önként választott gyermeki tevékenység. A gyermeket értő, vele együtt lélegző óvó néni, ha ott az ideje felnőtt mivoltát átlépve, örömmel, szívesen, gyermeki módon tud játszani. Csak így értheti meg, csak így tudja személyre szólóan támogatni azt az egyedi, sajátos világot, ami semmihez nem hasonlítható, amelyet úgy hívnak, hogy JÁTÉK.

A szabad játék a gyermeknek örömet nyújt, míg a pedagógus tudatos figyelő jelenléte lehetőséget ad a gyermek megismerésére, és a játék indirekt irányítására.

Fontos, hogy a szabad játék legyen az egyik legfontosabb tevékenység.

Ha az egyes gyermekeknél az átlagtól eltérő viselkedést tapasztalunk (magába zárkózik, gátolt, kényszeres, kapkodó, romboló vagy egyáltalán nem játszik), mindig megkeressük az adott viselkedést kiváltó okokat. Az így szerzett információkra alapozva teszünk eleget az egyéni bánásmód, differenciált nevelés feladatainak.

A játék kibontakozásának feltételei

A játékra motiváló környezet

A játéktevékenység a csoportba való belépéskor kezdődik. Arra törekszünk, hogy melegséget sugárzó légkörben a gyermek egyéni vágyait, ötleteit a kötetlen játéklehetőségekben szabadon megvalósíthassa, módja legyen megválasztani a játékhoz szükséges társat, eszközt egyaránt. Feladatunk megteremteni azokat a feltételeket, amelyek kedvezően hatnak a szabad játék

kialakulására, formáinak, tartalmának gazdagítására, amelyek segítségével játékok sokoldalúbbá válik.

A játékos légkört segítik az új ötletek, a kellő időben nyújtott segítség, és a megerősítés. Fontos, hogy a játékvezetésben szituáció-érzékenyek legyünk: akkor és ott, úgy segítsünk, avatkozzunk be, amennyire a helyzet azt szükségessé teszi, a kreativitást, továbblépést, feldolgozást segítve.

Minél több szabad játéklehetőséget biztosítunk a gyermekek számára, annál nagyobb tér nyílik személyisége kibontakozására és alakítására.

Játszóhelyek kialakítása

A különböző jellegű játékokhoz állandó és ideiglenes, a gyerekek eltérő igényeit kielégítő játszóhelyeket alakítunk ki. Arra törekszünk, hogy ezek rugalmasan változtathatóak, átalakíthatóak legyenek, hisz a szabad játéknak a rugalmasság az egyik fontos ismérve. A barkácsolás, a bábozás, a szabály játékok kibontakozásának fontos feltétele a megfelelő hely, ezért, ezeknek a játékoknak állandó helyet alakítunk ki. Ugyanakkor a szerepjátékokhoz szükséges kuckók kialakítását is segítjük, ahol a gyermekeknek lehetőségük nyílik az elvonulásra, az intimitásra, a szerep megélésére.

Biztosítjuk az elmélyült, nyugodt játékot, valamint a kótetlen kezdeményezések egyidejű, egymás mellett történő zavartalan megvalósítását. Minden csoportszobában megtaláljuk a módját, a nagyobb helyet igénylő mozgásos játékoknak is, mint pl.: autózás, vonatozás, trambulín, ill. egyéb mozgásfejlesztő játék, körjátékok, az építéshez, konstruáláshoz.

Az óvoda udvara minden évszakban gazdagon kínálja a változatos tevékenységi lehetőségeket, „fal nélküli csoportszobaként”.

A játékhoz szükséges idő

A játék folyamatosságát a részben folyamatos napirenddel biztosítjuk.

Tiszteletben tartjuk a gyermekek tartós, tartalmas játékát, az elmélyült játék zavarása nélkül szervezzük az egyéb tevékenységeket. A több napig tartó játékhoz biztosítjuk az időt mindaddig, amíg az adott játéktémát a gyermekek szívesen játsszák.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek a lehető legtöbb időt a szabadban töltsék.

A megfelelő játékeszközök biztosítása

A játékeszközök kiválasztásánál az igényesség érvényesüljön (esztétikus, praktikus, biztonságos). Szem előtt tartjuk és igazodunk a gyermekek életkorához, az egyes gyerekek játékszükségletéhez, elősegítve a sokoldalú fejlődést, fantáziálást, gondolkodást, problémamegoldást. Fontosnak tartjuk a tematikus játékszereket, mert ezek a fantáziát igazán megmozgató eszközök. A sok-sok kellék,

anyagféleségek, a „bármilyen lehet belőlük anyagok”, a természetes anyagok segítik, a játék kibontakozását, a kreativitást. A bábozáshoz, dramatizáláshoz, értelmi képességeket fejlesztő játékokhoz szükséges eszközök állandóan jelen és „kéz közelben” vannak a gyermekek számára. Olyan félkész játékokat kínálunk a gyermekeknek, amelyek sokféle játéksituációhoz, játékfajta-hoz, ötlet-höz illeszthetők.

A játékeszközök kiválasztásánál odafigyelünk a gyermekek életkorára is.

A kicsik játékához sok ugyan olyan eszközt biztosítunk, mivel ebben az életkorban a gyermekek többnyire egymás mellett ugyanazt a játékot játsszák. A gyermekek pszichikus funkcióit fejlesztő gyakorlójátékokhoz, és a hagyományos szerepjátékokhoz szintén kellő számú játékeszközt biztosítunk.

A nagyobb gyermekek számára a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal bővítjük az eszköztárat.

Hangsúlyt fektetünk az értelmi képességeket fejlesztő játékokra, amelyekkel a gyermekek egyénileg vagy kisebb csoportban, óvónővel vagy egyedül játszanak.

Lehetőséget adunk a barkácsolásra, játékkészítésre, melynek során felhasználjuk a közösen gyűjtött tárgyakat, terméseket, terményeket.

Az udvaron is, mint a csoportszobában ugyanazokat a feltételeket biztosítjuk a megkezdett játéktevékenység folytatásához.

Gyakorlójáték

A gyakorlójáték során, a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker, ismételésre készíti a gyereket, és ezek az újra ismétlések nagy örömet jelentenek számára. A gyakorlójáték lehet mozgásos, manipulációs vagy verbális. A mozgásos gyakorlójáték során a gyakori ismételtetéssel bizonyos mozgásokat begyakorol a gyermek (pl.: bújik, ugrik, mászik, stb.). A manipulációs gyakorlójáték, nagy jelentőségű pl.: a gyerek szem-kéz koordinációjának fejlődésében. A verbális gyakorlójátéknak szociálisan és az anyanyelv elsajátításában van nagy szerepe.

Építő-konstruáló, barkácsoló játék

Kedvelt építési játék a homokozás. Építés közben a gyerekek átéli az alkotás örömét, fejlődik kreativitásuk, gondolkodásuk, kognitív képességeik, stb. Megtapasztalják a rész- egész viszonyát, megtanulnak tervezni, szervezni, szerkeszteni. A modelltől való építés, szerkesztés közben fejlődik többek között: megfigyelő képességük, emlékezetük, koncentrációjuk, mozgáskoordinációjuk. A kisebb, bonyolultabb összerakást igénylő eszközök elősegítik a finommotorika és a percepció fejlesztését.

Szerepjáték

A szerepjáték tükrözi a gyerekek átélt élményeit, személyiségét, tehát sok egyedi vonás van benne. A szerepjátéknak nagy jelentősége van a gyermek személyiségfejlődésében, elsősorban szociális területen. A gyermek szociális tanulással, a felnőtt mintáról utánzással tanulja meg többek között az erkölcsi értékeket, és a társadalmi együttélés szabályait is. Fejlődik képzelete egy-egy kitalált történet eljátszásával, szervezőkészsége a játék megszervezésével, empátiája a társak érzelmeinek felfogásával, elgondolásaik megértésével.

Szabályjáték

Elsősorban értelemfejlesztő, és mozgásos szabályjátékokat játszunk. A mozgásos szabályjátékok közül sok a népi játék, bújócskák, fogócskák, labdajátékok, szembekötődik, az értelemfejlesztők közül a társasjátékok, dominók, kártyajátékok, logikai játékok a leggyakrabban használtak.

Fejlesztő játékok

A fejlesztőjátékokat elsősorban, mint a differenciált fejlesztés elsődleges eszközeit tartjuk számon. Nem csak a kifejezett fejlesztésben, hanem a szabad játék során is biztosítjuk őket a gyerekek számára. Főként nagycsoportban szeretik összemérni képességeiket, ezekkel a típusú játékokkal is.

Bábozás, dramatizálás

A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze. A bábozás a teljes gyermeki személyiség kibontakoztatását, valamint a beszoktatást, beilleszkedést és különböző szociális problémák megoldását is elősegíti.

Az óvodapedagógus feladatai a játékban

A játékban tudatos jelenlétünkkel, együttműködésünkkel és segítségre kész magatartásunkkal olyan légkört teremtünk, amely biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindez megnyilvánul a játék feltételeinek megteremtésében, az együtt játszásban, a támogató, motiváló magatartásban.

Az együtt játszásnál odafigyelünk arra, hogy a játékba való bekapcsolódás során a gyermeki kezdeményezést, játékválasztást tiszteletben tartva, ne korlátozzuk a gyermeki önállóságot. Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, „játszótársként” veszünk részt, modellértékű viselkedés adásával. Segítjük a különböző fejlettségű gyermekek együtt játszását, (differenciált reagálás, egyéni bánásmód) az igény szerinti, elkülönült játékokat is, valamint a kreatív önkifejezés és önérvényesítő gyermeki törekvéseket.

Arra törekszünk, hogy a gyerekek kapjanak lehetőséget és próbálják meg önállóan megoldani konfliktusaikat, csak szükség esetén avatkozunk be, a játéktevékenység zavarása nélkül.

A játékban, ha annak komolyságát és a gyermekek által állított szabályait elfogadjuk, bensőséges, meghitt kapcsolatokat tudunk kialakítani.

Elengedhetetlen az óvodapedagógus, és a dajka példaértékű kommunikációja, nonverbális megnyilvánulásainak hitelessége. A játék a játszó gyermek tükörképe, ezért a gyermek megismerésének legalkalmasabb eszköze.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése:

- az ingerszegény környezetből jövő gyerekek számára élményt és játékeszközt biztosítunk, így kompenzálva a társadalmi, szociális különbségek okozta hátrányokat, az esélyegyenlőség feltételeit megteremtve,
- a szociálisan érettebb gyerekek mintát adnak az együttműködésre, a gátlásos, visszahúzódó gyerekeket bevonjuk a csoport játékaiba,
- az értelmi területen elmaradt gyerekek számára fejlesztési tervet készítünk, a szeretetteljes elfogadással kompenzálni próbáljuk szociális lemaradásukat.

Roma/cigány nemzetiségi nevelés:

- a cigány kultúra egyes elemeit megismerjük és azt alkalomszerűen a szülők bevonásával, a gyerekekkel is megismertetjük,
- szem előtt tartjuk hogy, a nemzetiséghez tartozó gyerekek játékát a nagycsaládban és a természet közelben élés hatásai motiválják,
- a játék és valóság tudatuk megfelelő, szabályismeretük azonban elmarad az életkori szintjüktől, fejlesztését kiemelt fontosságúnak tartjuk,
- az egyéni eltérések tolerálásában mintát adunk a gyermekeknek, ezáltal könnyebben el tudják fogadni a nehezebben beilleszkedő, vagy hátrányokkal küzdő társaikat,
- törekszünk az esélyegyenlőség megteremtésére,
- a kettős nyelvi kódból származó hátrányok csökkentésére.

Német nemzetiségi nevelés:

- az általunk kezdeményezett játékokban megjelenő német nemzetiségi nyelvvel lehetőséget teremtünk a gyermeki szókincs bővítésére,
- a német nemzetiségi hagyományok, népszokások, jellegzetes használati tárgyait beépítjük a játékokba,
- német nyelvű értelemfejlesztő, mozgásos szabályjátékokat szervezünk, beiktatunk népi gyermekjátékokat,
- a nap folyamán kihasználjuk a játékban adódó alkalmakat a német nyelv gyakorlására.

Sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztése:

- az SNI gyermekek számára gazdag játékprogramot dolgozunk ki és működtetünk,
- az életkortól és fejlettségi szinttől függően fokozódó komplexitású játékok megtanítását, megszerettetését tűzzük ki célul,
- az SNI gyermekek számára kezdetben, egyéni helyzetben tanítjuk a játéktevékenységeket és a játékeszközök használatát, a későbbiekben a szabadidős tevékenységek közé egyre kevesebb segítséggel végzett önálló, vagy páros tevékenységként építjük be,
- a játék során tanultakat ismétlik, a helyes mondatalkotást is itt figyelhetik meg és gyakorolhatják,
- a játék alkalmas arra, hogy egyéni szervezze az értelmi, érzelmi és társas folyamatokat, mellyel tág teret nyújt a társakkal, felnőttekkel való viselkedésmódok, viselkedési szabályok begyakorlására.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- a gyerekek képesek kitartóan, több napon keresztül egyazon játéktémában együtt játszani,
- a játékokban a szerepjáték jelenik meg legtöbbször egyéni ötleteik alapján,
- képesek olyan építményeket létrehozni, amelyek egyre pontosabbak és kombináltabbak,
- kedvelik a szabályjátékokat és képesek a normák betartására,
- igényükké válik a társakkal való együttműködés,
- viselkedésükben megjelenik a természet tudatos magatartás,
- a hátrányos helyzetből fakadó lemaradásokat igyekszünk csökkenteni,
- társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által elvárt viselkedési szabályok,
- a játék során megjelennek a már ismert mondatmodellek és a nemzetiségi kultúra elemei,
- egyre komplexebbé válik a játékuk.

15.2. Verselés, mesélés

„A mesékben minden benne van:

mindaz ami volt,

és mindaz, ami még lehet.”

(Boldizsár Ildikó)

Célunk:

Gyermekeink értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődésének biztosítása, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása, azok megerősítése a mese, a vers a magyar gyermekköltészet, a népi hagyományok és a dramatikus játékok elemeinek felhasználásával. A mesék tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal feltárja a gyerek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, valamint a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvéseket, megfelelő viselkedésformákat.

Valljuk, hogy a mese, a vers különösen alkalmas az óvodás korú gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására, az ilyen formán megvalósuló értékorientált közösségi nevelés mélyíti érzelmeiket, emberi kapcsolatokra tanít.

A dramatikus játékok a bensőséges, a közösségi együtt játszást célozzák meg, amelyben a játszóik érzelmileg és szellemileg egyaránt tapasztalatot gyűjthetnek, illetve feldolgozhatják korábbi élményeiket: (közös együtt játszás, a közös és egyéni tanulási formák, anyanyelvi játékok, mimes játékok, bábozás).

Feladataink:

- inkluzív, szeretetteljes légkör megteremtése,
- a felhasznált irodalmi anyag igényes kiválasztása, összeállítása, a népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi; valamint a klasszikus és a kortárs irodalmi művek felhasználása,
- az anyag megválasztásánál az adott csoport igényeinek, fejlettségi szintjének, szükségleteinek, összetételének figyelembevétele,
- a gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése, szókincsük bővítése a mese, vers és dramatikus játékok segítségével,
- az anyanyelvi nevelésben a gyerekek érzelmi intelligenciájának fejlesztése játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek, a mese és a dramatikus játékok elemeinek, valamint a bábozás, dramatizálás eszközeinek segítségével,

- megfelelő és elegendő alkalom, idő, hely és eszköz biztosítása az irodalmi nevelés számára,
- az óvónő mesélése, versmondása, előadásmódja példaértékű legyen: (tiszta kiejtés, helyes artikuláció és hangsúlyozás, élményszerű bemutatás),
- improvizációs helyzetek megteremtésével a gyermekek motiválása saját vers- vagy mese megalkotására,
- a nemzetiségi nevelésben résztvevő gyerekeket az óvodában megismertetjük saját népi kultúrájukkal, mondavilágukkal (szükség van német nemzetiségi, valamint cigány/roma népi költészetre, írók és költők gyermekeknek szóló műveire, ezek gyűjteményeire).

A felhasznált irodalmi anyag összeállítása

Lényeges szempont az igényes válogatás, melynek elsődleges forrása a magyar népmesék és népi gyermekmondókák világa, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi. Emellett megjelenhetnek kortársírók, költők közkedvelt írásai, a nemzetiség népmeséi, más népek meséi is – ezzel is segítve a multikulturális nevelés megvalósulását, és az identitástudat fejlődését.

Az irodalmi nevelés során fejlődik a gyermekek

- érzelmi intelligenciája,
- mentális higiéniája,
- értelmi képességei,
- beszéde, beszédstílusa,
- beszédészlelése és beszédértése,
- produktív képzelete,
- kifejezőkészsége, aktív és passzív szókincse,
- kommunikációs képességei,
- szocializációs képességei,
- megismerkedik a magyar nyelvben gyakran előforduló szófordulatokkal, régies kifejezésekkel és ezek jelentéseivel.

Az irodalmi nevelés helye a napirendben

Nevelőmunkánkban az irodalmi nevelésnek (mese, vers, dramatikus játék) a hét minden napján, sőt egy nap folyamán akár többször is helye van. Bármely témához kapcsolódóan, bármely szituációból spontán adódóan, gyakran van lehetőségünk élni a meséléssel, verseléssel, bábozással. Nagyon fontosnak tartjuk, mert a mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban tudja magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás intim állapotában

eleven, belső képi világot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

Az udvaron az időjárással, egyéb témákkal kapcsolatban számtalan alkalmat találhatunk a környezettudatos nevelés megvalósítására. A verselés tevékenységhez kötődő, együttlétek hangulatát fokozó, sok esetben pedig jó hangulatú, ritmikus, mozgásos játék. Éppen ezért fontos, hogy mind mennyiségben, mind tartalmi színességben megfelelő repertoárral rendelkezünk.

A bábozás élményét az óvónői bábjátékban éreztetjük, később lehetőséget biztosítunk a gyermekek próbálkozásainak. Az improvizálások, élmények eljátszásán keresztül eljutnak az ismert mesék megjelenítéséig.

Kiemelkedő szerepű a délutáni pihenést megelőző mesélés. Mivel a kicsik az állatmeséket kedvelik és értik elsősorban, ilyenkor nyílik lehetőség arra, hogy a nagyobbaknak egy-egy hosszabb tündérmesét, vagy folytatásos mesét meséljünk. Nyelvtanilag helyes, tiszta beszéddel, ejtéssel, hangsúlyozással, megfelelő artikulációval kell tolmácsolnunk az irodalmi alkotásokat. A valamilyen okból egyéni fejlesztésre szoruló gyermekeknek személyre szabottan, a konkrét hiányosságokat megcélózva kell alkalmaznunk a mese, a vers és a báb kínálta lehetőségeket (helyes hangzójtés gyakoroltatása mondókával, beszédgátlás oldása bábozással).

A gyermekek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja, a gyermeki kreativitást elősegítő formája.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek fejlesztése:

- az ingerszegény környezetből jövő gyerekek számára elsősorban az óvoda biztosít élményt, eszközt (bábot, jelmezt, képeskönyvet),
- szeretetteljes elfogadással, a csoport közösségébe integrálással, igyekszünk kompenzálni szociális vagy egyéb jellegű elmaradásaikat,
- szükség szerint differenciált, személyre szabott fejlesztéssel igyekszünk kompenzálni a társadalmi és képességbeli hátrányokat.

Roma/cigány nemzetiségi nevelés:

- a cigány/roma kultúra egyes elemeit (mesék, meseillusztrációk) az óvodapedagógusok is megismerik és alkalomszerűen a gyerekekkel is, megismertetik,
- az irodalmi nevelés kiváló alkalmakat teremthet a kettős nyelvi kódból adódó nehézségek, problémák feltárására, kezelésére.

Német nemzetiségi nevelés:

Az irodalmi anyag kiválasztásánál a következő szempontok érvényesülnek:

- témájában kövesse a magyar nyelvű irodalmi anyagot, szókincseben és tartalmában igazodjon az adott csoporthoz,
- a német nyelvű mesélésnél nagyon fontosnak tartjuk a változatos szemléltetőeszközök, mozgás alkalmazását
- a nap folyamán gyakran előforduló tevékenységekhez különböző rigmusok, mondókák kapcsolását (pl.: étkezésnél német nyelvű versekkel kívánunk egymásnak jó étvágyat),
- ezeknek a mindennapi tevékenységekbe beépülő német nyelvű szövegeknek fontos szerepe van az „idegen” nyelvvel való barátkozásban, és a szókincsük bővítésében is.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

- a beszédben visszamaradt gyerekek számára különös jelentőséggel bír, hogy az irodalmi neveléssel fokozottan találkozzanak,
- a beszédszervek ügyesítése, a beszédhallás, az auditív ritmus, az auditív emlékezet fejlesztése a célunk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- figyelmesen, csendben hallgatják végig a mesét, akár részeseivé válva,
- várják, kérik a mesét, segítenek a mesemondás feltételeinek kialakításában,
- a mesében hallott szófordulatokat beszélgetésükben, dramatizálásukban, bábozásukban is alkalmazzák,
- szívesen mondogatnak rigmusokat, verseket, mondókákat,
- egyszerűbb meséket mesélnek, báboznak és jelenítenek meg dramatikus játékokat,
- néhány kedvelt mesehősüket beleviszik a játékukba,
- más képességek mellett gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük, beszédkésztségük erősödik,
- beszédfigyelmük kialakul,
- szívesen szólalnak meg a nemzetiség nyelvén is.

15.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„A zenével nemcsak zenét tanulunk. Az ének felszabadít, bátorít, gátlásokból, féltékenységből kigyógyít. Koncentrál, testi-lelki diszpozíciót javít, munkára kedvet csinál, alkalmazkodóbbá tesz, figyelemre, fegyelemre szoktat, egész embert mozgat, nemcsak egy-egy részét. Fejleszti a közösségi érzést, kifejleszti a minden emberben meglévő zeneérzést, s ezzel megadja a zenei műveltség alapját, amivel azután szebbé, gazdagabbá teszi egész életét.”

(Kodály Zoltán)

Célunk:

A közös éneklés, közös játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyerekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozza zenei anyanyelvüket.

A zenei élményt igyekszünk többféle tevékenységhez kapcsolni a mindennapok során. A néhány gyerek által kezdeményezett énekes játékok kijátszása mikrocsoportos formában történik. A zenei nevelés „programja”, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembe vételével átgondolt, tervezett tevékenységünk. A dalanyag feldolgozása Forrai Katalin: Ének az óvodában és Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, című szakirodalma alapján történik. Természetesen a kortárs zeneszerzők gyermekdalaiból is válogatunk, a fenti kritériumok figyelembe vételével.

Az énekes népi játékok, gyermektáncok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak gyerekeink zenei képességeinek fejlesztésére: a tiszta éneklés, zenei hallás, ritmusérzék, zenei formaérzék, zenei alkotókészség, zenei kreativitás, a zene hallgatására nevelés.

Zenei nevelésünknek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható. Szinte valamennyi ünnepkörünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyerekekkel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás, zenélés a mindennapi tevékenységek része, a felnőtt minta spontán utánzásával.

Az inkluzív légkör megteremtésének fontos eszközei az ölbeli játékok (göcögtetők, hintáztatók, arc, kéz, ujj, lovagoltató játékok).

Az élményt nyújtó közös éneklés a művészeti és esztétikai nevelésnek is alapja. Témakör szerinti csoportosítás (kiszámolók, körjátékok, sor-lánc, kapu-híd, tréfás csúfolók, egyéb játékok) alapján a zenei anyagot differenciáljuk a gyerekek zenei és mozgás koordinációs fejlettségének mutatói szerint.

A zenei képességfejlesztést kötetlen jelleggel, mikro-csoportos formában és kötötten is szervezzük. Figyelembe vesszük a gyerekek egyéni képességszintjét, életkori és biológiai fejlettségét.

Alkalmanként élő előadásban hallgatnak a gyerekek hangszeres és énekes zeneműveket. A zenehallgatáshoz „értékes”, igényes műveket választunk népdalainkból, más népek dalaiból, valamint hallanak altatókat és klasszikus zenét is.

Feladataink:

- a felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és képességszintnek megfelelő összeállítása,
- a 2,5-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása,
- a tevékenység szervezeti formáinak és a megfelelő módszereknek a megválasztása,
- a nyelvi képességek fejlesztése,
- a zenei nevelést segítő eszközök, hangszerek használata.

Az óvodás korban megjelenő jellegzetes tartalmak, a zenei képességfejlesztés területei

Nevelőmunkánkat úgy szervezzük, hogy a gyerekek játék közben közvetve tudják megszerezni a zenei készségeket és ismerjék meg az alapfogalmakat. Tudjanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókázni, énekelni. Változatos mozdulatokkal, és mozgással érezzék meg az egyenletes lüktetést. Az óvó nénik énekeljenek sokat a gyerekek között és keltsék fel érdeklődésüket a zenehallgatás iránt. A gyerekek énekeljenek egyénileg és kisebb csoportokban halkabban-hangosabban, magasabban-mélyebben. Használjanak többfajta ritmushangszert. A zenei képességfejlesztés mellett a legfontosabb, hogy örömmel, érzelmi gazdagsággal énekeljenek.

A 3-4 éves gyermekek ismerjenek meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 dalos játékot. A mondókák hossza 2-4 motívum, a dalok hossza 8-12 ütem legyen. A dalok váltakozva negyed és páros nyolcad ritmusok legyenek. Mindezek a nap bármely szakában legyenek jelen, kötetlen formában.

A 4-5 éves gyerekek a 4-5 új mondóka és a 12-15 új dalos játék megismerése mellett ismételgessék a 3-4 éves korban tanult dalokat, mondókákat, ölbeli játékokat is.

Énekelgessenek 4-8 motívumból álló dalos játékokat, műdalokat. A dalok hangterjedelme is dúr hexachosa maradjon. A körjátékok közül már nehezebbeket is válogathatunk (szerepcserés, párválasztó, sorgyarapító, stb.). A tiszta éneklés érdekében énekeljenek önállóan. Énekeljenek egyénileg és kisebb csoportokban halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben. Érezzék az egyenletes lüktetést, a dalok, mondókák ritmusát. Használjanak többféle ritmushangszert.

Az 5-7 éves gyerekek a kisebbekkel legyenek "anyáskodók" játsszanak minél több ölbeli játékot velük.

Tanuljanak meg 4-6 új mondókát, 16-18 új népi gyerekjátékdalt és 4-5 alkalomhoz illő műdalt. A mondókák hossza 6-12 motívum, a daloké 12-18 ütem is lehet. Olyan dalokat válogatunk, melyekben már szünet és szinkópa is előfordul. Bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-, fogyó játékokat is tervezünk. Gyakran énekeljenek egyénileg is a tiszta éneklés érdekében. Tudják megkülönböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. A zenei neveléssel megvalósítható képességfejlesztés mellett a legfontosabb, hogy a gyermekek örömmel, érzelmi gazdagsággal énekeljenek.

Az éneklési készség fejlesztése:

- tiszta énekléssel, a gyerek hallásának fejlesztése,
- a gyerekhang ápolása.

A zenei hallás fejlesztése:

- zenei fogalompárok megkülönböztetése,
- hangszínek felismerése,
- belső hallás fejlesztése.

A ritmusérzék fejlesztése:

- az egyenletes lüktetés érzékeltetése,
- a ritmus érzékeltetése,
- a mozgás és ritmus kapcsolatának felismertetése,
- gyermekhangszerekkel a ritmika, és egyenletes lüktetés gyakorlása.

A zenei formaérzék fejlesztése:

- a motívumhangsúly kiemelése mozgással,
- dallam és ritmusmotívumok felfedeztetése.

A zenei alkotókészség kibontakoztatása:

- spontán hangképzések erősítése,
- visszhangjátékok játszása.

A zene hallgatására nevelés

Fontosnak tartjuk zenei élmények nyújtását, mert elősegíti a gyermekek képi- és irodalmi alkotások iránti esztétikai fogékonyságát, alkotókedvét, miközben fejlődik zenei emlékezetük, s esztétikusan formálódik mozgásuk. A feladatok sikeres megoldása elősegíti a zenei anyanyelv megalapozását.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek fejlesztése:

- az ingerszegény környezetből jövő gyerekek számára az óvodában biztosítunk élményt, jellemzően itt ismerkedhet meg hangszerrel, stb.
- a mozgással, tánccal, dallal segítjük őket a beilleszkedésben, sikerélményt teremtünk számukra.

Cigány/roma nemzetiségi nevelés:

- fokozott zenei érdeklődésükre már korán felfigyelünk, mely ritmusérzékükben és tiszta, szép éneklésükben mutatkozik meg,
- felfigyelünk a tehetséges gyerekekre és biztosítjuk a fejlődésüket.

Német nemzetiségi nevelés:

- a német ének-zenei nevelés anyagának kiválasztási elveit a verselés, mesélés szempontjaihoz hasonlóan alakítjuk,
- arra törekszünk, hogy a német nyelvű énekes játékok, gyermekdalok, táncok játszása, tanulása mellett hallgassanak nemzetiségi népdalt, népzenei,
- az óvodáskor végéig sajátítsanak el énekes játékokat, a német nemzetiségi zenei hagyományokat, hangszeres zenét, táncokat, annak dallamvilágát, magyartól eltérő motívumait ismerjék meg.

Sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztése:

- SNI gyerek számára a zenei befogadóképesség szándékos fejlesztését a megfontoltan válogatott zeneművek rendszeres hallgatásával valósítjuk meg,
- a zenén keresztül a mozgás fejlesztésére is lehetőséget biztosítunk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- a gyerekek örömmel játszanak énekes játékokat,
- mernek és tudnak egyedül énekelni,
- megkülönböztetnek zenei fogalom párokat,
- tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni, visszaénekelni, elbújtatni,
- érzik és különbséget tudnak tenni, az egyenletes lüktetés és a ritmus között,
- egyszerű zenei feladatok elvégzésére is képesek,
- az éneklés és a zenélés, a gyermekek mindennapi tevékenységének része, a felnőtt minta utánzásával,

- a zenehallgatásra szánt műveket szívesen hallgatják,
- gyermektánc mozdulatokat, mozdulatsorokat elsajátítanak, szeretik a népzene, mozgásuk esztétikus.

15.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

*„A gyerekek mindenből mindent tudnak csinálni”.
(Goethe)*

- **A tevékenység célja:** a gyermek élmény és fantáziavilágának képi, téri szabad önkifejezése. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos része a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Célunk:

Ezen tevékenységek által, a gyermekek egyéni fejlettségéhez és képességéhez igazodva a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességének alakítása, gyermeki élmény, fantáziavilág, és a tér- forma- szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük kialakítása, továbbfejlesztése.

Valljuk, hogy nem a produktum, hanem maga a tevékenység és ennek öröme a fontos.

Feladataink:

- az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosítani,
- megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival,
- a kreatív gondolkodásra, önkifejezésre, alkotásra való igény és képesség kialakítása,
- differenciálás a korcsoportok és a különböző képességű gyermekek között (tehetséggondozás, fejlesztés),
- törekednünk kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására
- környezettudatos magatartás kialakítása az anyagok újra hasznosítása által.

Fejlesztési területek:

- finommotorika,
- szem- kéz koordináció,
- türelem és kitartás,
- rövid és hosszú távú emlékezet,
- megfigyelőképesség,
- kreativitás.

A tevékenységek jellemzői:

3- 4 éves korban:

Lehetőségeket biztosítunk:

- a különböző anyagokkal való közvetlen tapasztalásra, ismerkedésre, látás, tapintás, szaglás, ízlelés útján a játékban,
- az állandó szemlélődésre, tevékenységre minden nemű produktum nélkül.

Megismertetjük:

- az anyagok tulajdonságait, alakíthatóságát, simítva, sodorva, gyurkálva, mélyítve, tépegetve, vágva, nyomkodva.

Biztosítjuk számukra a sémák nélküli, szabad önkifejezés lehetőségét. Azokat az érzéseit fejezze ki ábrázolásban, amit a világról szerzett, tapasztalt.

A 3-4 évesek által használt anyagok az agyag, gyurma, zsírkréta, ujjfesték, vízfesték, színes ceruza, különböző természetes anyagok.

4- 5 éves korban:

Bővüljön az anyagok köre, ismerjenek meg egyre több technikát, hogy az anyagban rejlő lehetőséget vegyék észre.

Tudjanak maguknak játékokhoz eszközöket készíteni, alkotó részesei legyenek csoportszobájuk tárgyi díszítésének. Alakítsák környezetüket építéssel, nagy dobozokkal, takarókkal, variálják a teret.

Fontos, hogy mit tudunk megláttatni velük. Képalakító tevékenységüket élményekkel segítjük, hogy megjelenjen a gyermekek rajzain az emberábrázolás, környezet, tárgyak.

Ismerjék és használják helyesen a különböző jó minőségű eszközöket.

Állandóan újabb és újabb olyan tapasztalásra motiváljuk gyermekeinket, amely segíti fejlődésüket, ismereteik bővülését, önmaguk, egyéniségük kifejezését, a saját vizuális nyelvük kialakítását.

5- 6- 7 éves korban:

Képessé válnak tárgyak létrehozására. Megismertetjük az anyagok tulajdonságait és technikákat, hogy ezek ismeretében önállóan tudjanak tervezni, megvalósítani.

Megtervezői és kivitelezői a környezetalakító, díszítő munkának, amelyhez elengedhetetlen, hogy ismerjenek olyan technikákat, amelyek mindezzel megvalósíthatók: nemezels, batikolás, gyöngyfűzés, szövés, fonás, stb.

Nagy hangsúlyt fektetünk a finommozgás fejlesztésére. A játékban is sok lehetőség nyílik a spontán fejlesztésre: az ábrázolási technikák gyakorlása, tépés, nyírás, ragasztás, építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás, stb.

Ábrázolási témáikban megjelennek a mesék, ünnepek élményei is. Jelenítsék meg a színeket, formákat egyéni módon.

Legyen igényük ajándékkészítésre az ünnepekhez kapcsolódóan, de egymásra is gondoljanak alkalmanként.

Megláttatjuk velük a természetes anyagok szépségét, felhasználási lehetőségeit.

Megismertetünk a gyerekekkel új technikákat, a magyar népi kultúrához tartozó ősi kismesterségeket.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése:

- a gyermekek finommotoros fejlődésének nyomon követése,
- a szociális hátrányokból adódó lemaradásokat egyéni és mikrocsoportos fejlesztéssel segítjük, (differentiálás, motiváció)
- igyekszünk külső programokon való részvételt biztosítani számukra.

Cigány/roma nemzetiségi nevelés:

- az otthoni környezetben hiányzó, az ábrázoló tevékenységekhez szükséges eszközök és feltételek biztosítása az óvodában, az egész nap folyamán,
- változatos technikák megismertetésével és alkalmazásával lehetőségük nyílik arra, hogy erőteljesebb színhasználatuk, eltérő, egyéni kompozíció és formai ábrázolásuk kibontakozhasson.

Német nemzetiségi nevelés:

- a különböző anyagokkal, technikákkal való ismerkedés során nevezzék meg a német kisebbség nyelvén az eszközök nevét,
- a tevékenység során használt kifejezéseket, mondatmodelleket értsék meg, sajátítsák el,
- ismerjék meg a német nemzetiség tárgyi kultúráját, népi kismesterségeit.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

- minél többféle képi kifejezőmódot tanuljanak meg, mert ez által fontos önkifejezési eszközhöz juthatnak,
- a sérült szociális- kommunikáció kompenzálására az alkotások elkészítése örömforrást jelentsen,
- nem elegendő a spontán érés, fontos a megfelelő ingerek biztosítása, a játékos, motivált gyakorlás.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- képalkotásban egyéni módon, biztonsággal jelenítik meg ismereteiket, gondolataikat, élményeiket, elképzeléseiket, érzéseiket,
- örömmel, saját kezdeményezésükre is ábrázolnak, megtanulnak „látni”, örülnek alkotásuknak, a közösen készített kompozíciónak,
- önállóan tudnak választani a megismert és elsajátított vizuális technikák közül, a természet kincseit felhasználva tudják céljukat kreatívan megvalósítani,
- plasztikai munkáik egyéniek, részletezőek,
- téralkotásban bátrak, ötletesek, együttműködők,
- meglátják környezetükben az esztétikai értékeket,
- a mindennapi élet egyéb területein is ötletesek, képesek problémamegoldó gondolkodásra, kreatív önkifejezésre.

15.5. Mozgás

„Ép testben – ép lélek”

Célunk:

A gyermekek egészségének és testi fejlődésének biztosítása sokmozgásos játékkal, mindennapos rendszeres mozgással, amelyek elősegítik a harmonikus személyiségfejlődést.

A mozgás megszerettetése, a közös mozgás által kiváltott öröm átélése.

Spontán, a játékban, azon belül a szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység és egészségfejlesztő testmozgás biztosítása a hét minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve.

A gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazása, a szabad levegőn.

A gyermekek természetes mozgásának, testi képességeinek fejlesztése, az egészségük

megőrzése, a szervezet edzése. A harmonikus, összerendezett, fegyelmezett, nagy és kismozgások alakítása. A gyermekek tájékozódó-, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarat tulajdonságainak fejlesztése.

Feladataink:

- prevenció, játékos láb- és tartásjavító mozgásanyag beépítése,
- a mozgásbeli jártasságok és készségek kialakítása,
- a testi képességek tervszerű fejlesztése, a szabadban szervezett játékokkal, mozgásos tevékenységekkel,
- a rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni, fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok biztosítása,
- pszichomotoros készségek és képességek alakítása, formálása és fejlesztése,
- természetes hely-, helyzetváltoztató,- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának megvalósítása,
- a mozgás koordináció intenzív fejlődésének elősegítése, sokszínű, változatos és örömteli érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal,
- a szemlélet formálása, a szülők figyelmének ráirányítása a rendszeres mozgás fontosságára, egészségmegőrző szerepére, (arra biztatjuk őket, hogy teremtsenek minél több alkalmat az együtt mozgásra, a szabadban való tartózkodásra, délutánonként és hétvégeken is /kerékpározás, kirándulás, szánkózás, stb.),
- a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatásának biztosítása,
- a feltételrendszer folyamatos biztosítása,
- a 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásformák, játékok összeállítása,
- a mozgástevékenységek különböző szervezeti formáinak biztosítása.

Valljuk, hogy a mozgás legalább olyan fontos a gyermekek számára, mint az elegendő alvás és a jó táplálkozás.

A mozgás az egész szervezet fejlődését elősegíti. A mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását, testi képességeit, mint az erő, gyorsaság, ügyesség, állóképesség, társra figyelés stb.

Szem előtt tartjuk a gyermekek testi, lelki, és szellemi egészségében a rendszeres, mennyiségileg és minőségileg is megfelelő testmozgás kulcsfontosságú szerepét. Az ügyességet, gyorsaságot, állóképességet fokozatosan és változatos terheléssel, lassan növeljük, pozitív hatást gyakorolva gyermekeink gondolkodásának fejlődésére.

A gyermekek mozgásfejlesztésének lehetőségei

Az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, a nap minden szakában biztosítjuk a gyermekek számára a szabad mozgás lehetőségét. Fontosnak tartjuk a szabad levegőn való tartózkodást és a mindennapos mozgás szabadban való megvalósítását, lehetőségeinkhez mérten. Figyelünk arra, hogy minél több időt töltsenek a szabadban, biztosítva a változatos mozgásformák begyakorlását természetes környezetben is (pl. télen hógolyózás, játék a hóban).

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítjük az irányított mozgásos tevékenységekkel. A komplex testmozgásokat beépítjük az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, így együtt hatnak a gyermekek személyiségének-pozitív énkép, önkontrol, érzelmszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, probléma megoldó gondolkodás- fejlődésére.

A játékosan felépített mozgás foglalkozás, az irányított játék, az alapmozgások gyakorlásának a helyszíne.

Gyermekeink természetes mozgását sokszínű, változatos testnevelési játékokkal fejlesztjük, mint a: járást, futást, ugrást, dobást, függést és egyensúlyozást.

Egészséges testi fejlődésük biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, és egyéni képességeket messzemenőig figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ez napi 20-30 perc intenzív mozgást jelent számukra. Maximális lehetőséget biztosítunk a spontán mozgásigény kielégítésére, mégpedig differenciáltan, az egyéni sajátosságok figyelembevételével.

Rugalmasan, a csoport napi életét figyelembe véve határozzuk meg a mozgás helyét, és idejét. A kellő intenzitású testmozgással elősegítjük a gyermekek koordinációs képességének fejlődését és hozzájárulunk a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez. Lehetőség szerint minden gyermek számára biztosítjuk az önálló gyakorláshoz szükséges eszközöket, amelyek napközben is hozzáférhetőek a gyermekek számára.

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásformák, játékok összeállítása

Az óvodába lépő gyermekek a mozgásfejlettség terén is nagy eltérést mutatnak. Ezért ezen a téren is fokozott figyelmet fordítunk az egyéni fejlettségi szintet, és fejlődési ütemet figyelembe vevő fejlesztésre.

Egyik legfontosabb feladatunk a gyermekek játékos mozgásfejlesztése. Elsőként a nagymozgások fejlesztésére helyezünk hangsúlyt (járást, futást, ugrást, kúszást, csúszást, mászást).

Az irányított mozgástevékenységek és a szabad mozgás során célunk, hogy megismertessük gyerekeinket minél többféle kézi szerrel, mozgásfejlesztő eszközzel, azok biztonságos, balesetmentes használatával.

Az alapozás időszakában főként játékos utánzó módon végezzük a gyakorlatokat.

A fejlődés következő fázisában a nagymozgások változó körülmények közötti alkalmazása, kombinálása a cél. A már ismert mozgásformákra alapozva megjelennek a komplex mozgások. Ebben az életkorban a játékos, utánzó módon végzett gyakorlatok végrehajtása során az egyszerűbb szakkifejezések használatával is próbálkozunk. Kiemeljük a társra való figyelés fontosságát.

A testrészek, tevékenységek pontos és folyamatos megnevezésével, a névutók használatával, segítjük a testséma kialakulását, a téri tájékozódó képesség fejlődését. A mozgás során fejlődik gyermekeink egyensúlyérzéke, tér érzékelése, szem-kéz, szem-láb koordinációja, összerendeződnek szenzo-motoros képességeik, mozgásuk egyre összerendezettebbé, harmonikusabbá válik. Hangsúlyozzuk az észlelés, az alaklátás, a formaállandóság mozgás közbeni fejlesztését, a finommotorika alakítását.

A szabályjátékok gyakorlati alkalmazásával fejlesztjük gyermekeink testi képességeit (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), akarati tulajdonságait (bátorság, kitartás, versenyszellem). A téri fogalmak megismerésével megtanulják a tárgyak és saját testük kapcsolatának észlelését, megismerését. A biztosan kialakult testtudat a téri tájékozódás alapja, ami lehetővé teszi a bal és jobb irányok megkülönböztetését.

Rendszeresen használjuk a testnevelés szakkifejezéseit.

Az óvodába lépéstől, annak végéig a tevékenységek között helyet kap a láb és tartásjavító torna is.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek fejlesztése:

- a gyermekek mozgás koordinációjának bemeneti vizsgálata, erre épülő fejlesztés kidolgozása,
- óvodán kívüli mozgásos programokon való részvétel biztosítása

Roma/cigány nemzetiségi nevelés:

- változatos eszközök és használatuk megismerése,
- a rendszeres mozgás, a mindennapos testnevelés megszerettetése,
- állóképességük esetleges gyengesége miatt kellő biztatás, a foglalkozásokba történő bevonásuknál a fokozatosság betartása,
- sokszínű lehetőség biztosítása a változatos mozgásformák gyakorlására.

Német nemzetiségi nevelés:

- a német nyelvű utasítások megértése,
- német nyelvű kiszámolók beépítése a mozgásos játékokba (pl.: fogó választásánál),
- német népi mozgásos játékok megismerése,
- testrészek megnevezése, oldaliság, testséma, téri irányok alkalmazása.

Sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztése:

- megfelelő motiváció, a mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása,
- a szükséges és elégséges szabályok megtanítása,
- pozitív megerősítés,
- a SNI gyermekek számára a mozgásfejlődés pozitív hatása a kognitív funkciók és szociális képességek fejlődésére,
- a Mozgáskotta módszer hatékony felhasználása a célzott fejlesztésben,
- a mozgásos játékok felidézésével a gyermekek vizuális memóriájának fejlesztés
- szókincsük gyarapítása a testrészek és téri irányok megismerésével, megnevezésével,
- a különböző észlelési területek integrációja elősegíti a fogalomalkotás fejlődését,
- a mozgás, hatással van a szociális képességek fejlődésére és a gyermek én-tudatára.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- tudnak környezetükben tájékozódni, ismerik az irányokat,
- kialakul testsémájuk, oldaliságuk,
- biztonságosan mozognak, tudják mozgásukat irányítani,
- nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyérzékelésük összerendezetté válik,
- képessé válnak a szabályok betartására, kialakul egészséges versenyszellemük,
- önfegyelmük, figyelmük erősödik.
- testi képességeik, akarati tulajdonságaik fejlettek,
- egyéni-, csoportos-, sor-, és váltóversenyt játszanak a szabályok pontos betartásával,
- néhány egyszerű mozgásos játékot (futó-, fogójáték) irányítás nélkül játszanak,
- megértik az egyszerű vezényszavakat, a testnevelés szakkifejezéseit.

15.6. A külső világ tevékeny megismerése

"Aki szereti a szépet, az életet szereti.

*Aki gyermekkorában megtanult látni, az sok-sok év múlva,
ha rosszkedvűen, vagy bánattal sújtottan jár az úton,
meglátja a zöld fűben a sárga kankalin ragyogását,
vagy a fecske röptének eleganciáját, és máris szebbnek látja a világot."*

(Dr. Hermann Alice)

A tevékenység célja: A gyermek miközben megismeri környezetét pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, megtanulja a természeti és emberi értékek megőrzését, védelmét.

Célunk:

Gyermekeink szerezzenek minél több mozgásos, és minden érzékszervre kiható élményt, és tapasztalatot az őket körülvevő természeti-emberi-tárgyi környezetből életkoruknak megfelelő szinten. Ezáltal olyan tapasztalatok, és képességek birtokába jutnak, amelyek segítik őket a környezetben való biztos tájékozódásban, eligazodásban. Felfedeztetjük a bennünket körülvevő világ mennyiségi, alaki, nagyságbeli, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit, azokat megtapasztalva alkalmazzuk játékos formában igényeikhez, ötleteikhez igazodva. Célunk, hogy az általunk nevelt gyermekekben megalapozzuk a tapasztalatok és ismeretek révén azokat a szokásokat, magatartásformákat, amelyeken keresztül képesek lesznek a környezettel való harmonikus együttélésre, mert a környezettudatos attitűd kihat későbbi életvitelükre. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Feladataink:

- tapasztalatokat nyújtani, ismereteket, élményeket, melyekkel felkeltjük, ébren tartjuk a gyermekek kíváncsiságát,
- kielégíteni a - gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően - megismerési vágyaikat,
- kialakítani a gyermekben pozitív érzelmi viszonyt a természet iránt azáltal, hogy pozitív mintát adunk, s tevékenyen részt vesz gondozásában, lehetőséget adunk a minél több érzékszervvel való tapasztalásra,
- elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítani a spontán és szervezett tapasztalat - és ismeretszerzésre, biztonságos környezet kialakítására,

- az egészséges életmód szokásainak alakítása: megismertetjük a gyermekeket az egészséges táplálkozással, a betegségmegelőzéssel, öltözködéssel, tisztálkodással, a fogmosással az egészségmegőrzés alapjaival,
- megismertetni a gyermekeket a fenntartható fejlődés elemeivel, a környezettudatos magatartásformákkal, a környezetszennyezéssel és környezetvédelemmel,
- lehetővé tenni a gondolkodási képesség alakulását olyan helyzetek teremtésével, amelyekben alkalom nyílik a problémamegoldó gondolkodásra,
- a 3-6-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása, a környezeti és a matematika nevelés terén, mely biztosítja a tevékeny megismerést,
- a gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során, a gyermek beszédkedvének ösztönzése, meghallgatása, a gyermeki kérdések támogatása, válaszok igénylésére való figyelem fordítása,
- az érzelmi viszonyulások formálása,
- az együttműködésre, toleranciára, felelősségtudatra való nevelés.

A környezet megismerése áthatja a gyermekek életét, az óvodai tevékenység egészét. Átélik a közösséghez tartozás élményét. Megismertetjük a szülőföld az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulják ezek szeretetét és védelmét. Ismerkedjenek meg országunk jelképeivel, mely hozzá segíti a gyermekeket a nemzeti identitástudat, a hazaszeretet, kötődés érzésének kialakulásához. Városunk bányásmúltját nem feledve megismertetjük óvodás gyermekeinkkel településünk tárgyi emlékeit a közterületeken, Helytörténeti Múzeumban. Így emlékezünk bányász elődeinkre.

A témák megválasztásánál figyelembe vesszük óvodáink területi elhelyezkedését, hol milyen helyi adottságok vannak. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek ismerkedjenek meg közvetlen környezetünkben élő családtagok, ismerősök kézműves, vagy művészeti tevékenységével, érték teremtő szabadidős tevékenységével (fafaragás, nemezelés, rajzolás, festés, ének, zene, tánc, varrás, hímzés, egyéb). A természeti és társadalmi környezet témakörei átfogják, körül ölelik a többi nevelési területet, s így a kölcsönhatás folyamatosan érvényesül.

A témák feldolgozásánál figyelembe vesszük azt az elvet, hogy kevesebbet, de alaposabban figyeljük meg a gyermekek környezetüket, s így haladjunk az alkalmazás felé. A sokoldalú tapasztalatszerzést, annak feldolgozását tudatos irányítással, élményszerű átadással tesszük, lehetőleg természetes élethelyzetekben. Az ismeretszerzést mozgásos játékokra, élményekre, cselekvésre, érzékszervi megtapasztalásra építjük. A gyermeki érdeklődést a megfigyelés irányába tereljük. Megtanítjuk látni őket, eligazodni a környezetükben. A környezetükkel, a világ dolgaival

természetes egységükben ismerkedjenek. A holisztikus látásmódot alakítjuk a gyermekekben, mely szerint nincs a környezetünkben lényegtelen, felesleges elem.

Mindig játszunk, de ez tele van a valósággal való ismerkedés sokszínűségével, a magatartás, a viselkedés formálásával. A gyermekek mindenben az egyéniségüknek, fejlettségüknek megfelelően vesznek részt. Állandóan gyűjtünk, keresgélünk, figyelünk, kísérletezünk, tevékenykedünk, eseményeket szervezünk. Szem előtt tartjuk, hogy a felnőtt /óvónő, szülő/ viszonyulása a természethez, a környezethez, s értékrendje modell a gyermek számára.

Lehetőség szerint kertészkedünk, részt veszünk környezetvédelmi programokon, szelektív hulladékgyűjtésben, takarékoskodunk a vízzel, a villamos energiával. Az egészséges életvitellel kapcsolatos szokások beépülnek mindennapjainkba.

Lehetőséget biztosítunk arra, hogy minden jelenséget, állatot, növényt természetes környezetében az udvaron, séták, kirándulások során figyeljünk meg, hogy érdeklődésük szerint vegyenek részt a tevékenységekben. A játékos tapasztalatszerzés lehetővé teszi, hogy beszéljünk a környezetünkben látható, felfedezhető formák nagyságbeli, mennyiségbeli jellemzőiről. A tapasztalatszerzéshez és ismeretnyújtáshoz a megfelelő eszközöket biztosítjuk (kerti szerszámok, távcső, nagyító, folyóiratok, kártyák, természetfilmek, mesekönyvek, stb.). A séták utáni megbeszélések segítik a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését, a tapasztaltak rögzítését. A néphagyományokat és a természet jeles napjait közösségi, játékos formában elevenítjük meg (kirándulások, vetélkedők, ügyességi versenyek formájában). A környezet megismerése közben matematikai tapasztalatok birtokába is jut a gyermek. A matematikai fogalmakkal természetes módon ismerkedik meg a napi játékok, tevékenységek, megfigyelések alkalmával. Felismerik a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, fejlődik tér, sík és mennyiségfogalmuk, alakul ítélőképességük.

Feladatunk, hogy egyéni képességeiknek megfelelően fejlesszük matematikai ismeretüket.

A természeti és társadalmi környezet megismerésének területei, témakörei

3-4 éves korban:

- óvoda elfogadása, megszerettetése, a beilleszkedés segítése
- az óvoda közvetlen környezetének megismertetése,
- a család tagjai,
- testünk - önmaga felismerése tükörben,
- az évszakok szépségei, színei, jelenségei,
- időjárás és öltözködés összefüggései,
- közvetlen környezetükben található növények, gyümölcsök, állatok.

4-5 éves korban:

- élményszerző séták az óvoda közvetlen környezetében,
- a családról szerzett ismeretek bővítése,
- testünk, testrészek ismerete, testfogalom kialakítása,
- az évszakok: időjárás változásainak megfigyelése, a természet változásainak megfigyelése, összefüggések keresése,
- az ember tevékenységei,
- természeti környezetünk (növények-állatok, élő-élettelen)
- gyűjtőmunkák gazdagítása, differenciálása,
- közlekedés: közlekedési eszközök, gyalogos közlekedés szabályai.

5-6-7 évesek:

- megismertetjük a tágabb környezetet, ellátogatunk intézményekbe, középületekbe,
- család: nemek és kor szerinti csoportosítás, rokoni kapcsolatok,
- munka területei, eszközei,
- testünk: testrészek pontos megnevezése, domináns kéz tudatosítása, érzékszervek használata, ápolása, keresztcsatornák fejlesztése,
- évszakok ciklikus változásai,
- fenntarthatóság- értékek, értékrend,
- környezetszennyezés-környezetvédelem,
- közlekedés: biztonságos közlekedés magatartás szabályai járműveken.

Matematikai képességek fejlesztésének témakörei

- halmazok képzése, összehasonlítása, bontása,
- halmazok elemeinek sorba rendezése, összemérése, becslése, párosítása,
- mennyiségek összehasonlítása síkban és térben,
- kis számok összkép alapján (1, 2, 3),
- sorszámok,
- tapasztalatok a darabszám változásairól,
- építések, alkotások szabadon,
- tevékenységek tükörrel,
- tájékozódás a térben.

A hagyományos témakörök és tevékenységek kiegészülhetnek a következőkkel

- környezettudatos magatartás, értékrend alakítása,
- heti 2-3 alkalommal délelőttönként gyümölcs és zöldség fogyasztása,
- lehetőség szerint a környezetszennyezés, környezetvédelem kiemelése egy-egy adott témában,
- folyamatos udvar- és kiskertgondozás,
- madáretetés télen,
- élősarok gondozása,
- erdei tábor szervezése a nevelési év végén,
- túrák tavasszal és ősszel, autóbusszal a környék megismerése céljából,
- a gyermekek vázizomzatának és mozgáskoordinációjának fejlesztése környezetbarát anyagból készült eszközökkel,
- kapcsolattartás különböző környezetvédelmi szervezetekkel,
- családi programok szervezése, iskolákkal, szociális intézményekkel való kapcsolattartás.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek fejlesztése:

- a szociokulturális hátrányból adódó különbségek leküzdése, illetve áthidalása,
- programokon való részvétel lehetőségének biztosítása.

Roma/cigány nemzetiségi nevelés:

- a programban résztvevő gyerekek környezeti, esztétikai nevelését pozitív példaadással alakítjuk,
- a vonzó, szép óvodai környezetben nap, mint nap arra neveljük őket, hogy vigyázzanak környezetük tárgyaira, a tisztaságra,
- tevékenyen vegyenek részt a környezet gondozásában, a növényeket, állatokat óvják,
- az ehhez szükséges képességek és magatartásformák megalapozása,
- helyes szokás- és normarendszer kialakítása,
- a családi környezet másságából eredő különbségek nivellálása.

Német nemzetiségi nevelés:

- témakörökhöz kapcsolódó alapvető szókincs elsajátítása,
- a hagyományos nemzetiségi ételek, italok megnevezése, alapanyagok neve, elkészítés módja (must, mézeskalács, káposztasavanyítás, stb.)
- a magyarországi németek hagyományos ünnepeinek kétnyelvű szervezése (Márton nap, nemzetiségi nap, hét),
- népviseleti és néptáncos ruháinkat rendezvényeinken használjuk.

Sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztése:

- egyéni módszerekkel és eszközökkel segítjük környezetük hatékony megismerését,
- SNI kisgyerek esetében a fejlesztésre szánt idő jelentős részében a szociális és kommunikációs készségek fejlesztésére kell koncentrálnunk, nem tekinthetjük célnak valamennyi matematikai fogalom feldolgozását, megértését,
- kiemelt jelentőségű, s állandó feladatként jelentkezik a már elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek folyamatos gyakorlása, illetve az új ismeretekbe való beépítése. legfontosabb az elvonatkoztatás, általánosítás folyamatának segítése, a cselekvésben végrehajtott műveletek elsajátítása,
- a különböző matematikai fogalmak és a velük végzett manipuláció folyamata - saját testen, térben, síkban – tárgyakkal, modellekkel, cselekedtetés közben, majd rajzban, végül cselekedtetés nélkül történik,
- a természeti környezet megfigyeltetésekor egy-két konkrét szempont megadásával segítjük a SNI gyermeket, hogy a sok információ közül sikerüljön megtalálni a legfontosabb jellemzőket,
- a családdal, természettel kapcsolatos információ tudatosítása, feldolgozása, rendszerezése nagyon fontos feladatunk,
- a gyermekeknél a sérülés-specifikus szempontok figyelembevételével a csoportszobában, a gyermekek által is látogatott helyiségekben segítjük a munkafolyamatok problémamentes elsajátítását.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- a gyermekek tudják lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét,
- tudják születésük helyét és idejét,
- különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak azok szépségeiben,
- tudják magukat elhelyezni térben, időben (napok, napszakok),
- a gyerekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket, esztétikai alkotásokat (pl.: köztéri szobrok),
- ismerik a háziállatokat, s azok gondozását,
- vannak ismereteik tágabb környezetük élővilágáról,
- ismerik a környezetük növényeit, s azok gondozását,
- gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket,
- a tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint,
- megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik a téri relációkat kifejező szavakat,
- kialakult a beszédhelyzetekhez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd,
- rendelkeznek olyan szókinccsel, hogy ismereteiket képesek kifejezni egyszerű mondatokban, kérdésre adott válaszokban.

16. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze, a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Célunk:

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan jártasságok, készségek, képességek, akarati tulajdonságok fejlesztése, kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatait, kötelesség teljesítését.

Feladataink:

- munkajellegű tevékenységek tervezése,
- a tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása,
- a munka jellegű, játékos tevékenységek során annak megtapasztaltatása, hogy az ember folyamatosan alakíthatja, kellemesebbé teheti környezetét,
- a gyermekek önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának fejlesztése.

Munkajellegű tevékenységek tervezése

Arra törekszünk, hogy a munkajellegű tevékenység a gyermekek önként, örömmel és szívesen vállalt tevékenysége legyen. Az elvégzendő munka differenciálásával, a gyermekek egyéni és életkori sajátosságainak megfelelő feladatok biztosításával, kívánjuk elérni az önkéntes feladatvállalást.

Biztosítjuk, hogy tevékenységek közben saját tapasztalatokat tudjanak szerezni környezetükről, az egyes munkafajták fontosságáról, a munka eredményének megbecsüléséről. Munkavégzés közben erősödjenek gyermekeink között az egymást segítő baráti kapcsolatok, fejlődjenek kooperációs és kommunikációs képességeik.

Segítjük őket abban, hogy olyan tulajdonságaik fejlődjenek, mint az önállóság, önfegyelem, kitartás, céltudatosság, felelősségérzet, feladatvállalás, feladatmegosztás, feladattudat-tartás.

Gyermekeink életkorukból adódóan nem rendelkeznek kellő veszélyérzettel, ezért a mi kötelességünk mindent megtenni testi épségük, egészségük védelme érdekében. Kötelességünk egészségük és testi épségük védelme érdekében a veszélyforrásokat, a tilos és elvárható magatartásformákat az óvodába lépés pillanatától folyamatosan életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően ismertetni velük és azok elsajátításáról meggyőződni.

Leggyakoribb munkafajták

- önkiszolgáló munka,
- alkalmi tevékenységek, megbízatások,
- naposi munka,
- a csoporthagyományok ápolásához kapcsolódó munkák,
- a csoportszoba és az udvar rendben tartásával összefüggő feladatok,
- évszakokhoz kapcsolódó munkatevékenységek,
- egyes játéktevékenységekhez kapcsolódó munkák,
- környezetvédelemmel kapcsolatos teendők.

A tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása

Feladatunk a különböző munka jellegű tevékenységek tervezése, a balesetmentes és biztonságos eszközhasználat és munkavégzés feltételeinek biztosítása a dadus néni segítő közreműködésével.

Az óvodában a munkajellegű tevékenységek tartalmi elemei az önkiszolgálás, a csoportért végzett munka, az alkalmoszerű megbízások, környezetünk rendben tartása, a növény és állatgondozás. A munka jellegű tevékenységekhez megfelelő méretű eszközöket biztosítunk a gyermekeknek.

Megteremtjük a biztonsági feltételeket /eszközök rendeltetésszerű használatával/ a balesetek, sérülések megelőzése érdekében.

Minden munkafajtánál mintát, követendő példát adunk, a gyermekek életkorának megfelelő szintű munkavédelmi ismereteket nyújtunk az eszközök használatához és a munkafázisok sorrendjének megismeréséhez. Elegendő időt biztosítunk az egyes munkafázisok, a különböző eszközök, szerszámok jártasság, illetve készség szintű használatának elsajátításához.

A tudatos pedagógiai szervezőmunka, a gyermekekkel való folyamatos, segítő együttműködés és a pozitív megerősítés következtében kialakul gyermekeinkben a rendszeres munkavégzéshez szükséges pozitív érzelmi viszony.

Az önkiszolgálás terén:

- a gyermekeket folyamatosan szoktatjuk az önálló, öntevékeny, önkiszolgáló munkára, ahol egyéni fejlettségüknek megfelelő feladatokat bízunk rájuk,
- felnőtt segítségével ismertetjük meg a testápolás, öltözködés, a kulturált étkezés szokásait, mely az egészséges életmódjuk kialakítását segíti elő.

A csoportért végzett munka:

- minden gyermekre kiterjedő alakító tevékenység, mely a hasznosságon túl esztétikai értékeket is képvisel.

Az alkalmoszerű munkák és megbízások:

- az ünnepek előtti készülődést, a takarítást, teremrendezést, a csoportszoba együttes díszítését foglalja magába,
- befőzések, szezonális, vagy rendszeresen ismétlődő munka jellegű tevékenységek, (tök-, gesztenye-, almasütés, gyümölcssaláta elkészítése stb.),
- alkalmanként /karácsony, anyák napja / a gyermekekkel együtt készítjük el a vendégváró süteményeket.

A környezetgondozás:

- magába foglalja az élősarok, az akvárium rendbetételét, a szobanövények, veteményeskert gondozását, illetve az állatvédelmet,
- télen a madáretetők kihelyezését, folyamatos feltöltését.

A napi segítő munkáját a gyerekek fejlettségétől függően vezetjük be, ide tartozik a felelősök kiválasztása, az alkalmi rendezés. A kiválasztásnál arra ügyelünk, hogy valamennyi kisgyermek sorra kerüljön.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- szívesen vállalnak egyéni megbízásokat, örömmel igényesen végzik azokat,
- jelentősen fejlődnek akarat tulajdonságaik, munkavégzés közben felismerik saját képességeik lehetőségeit,
- ismerik a munkavégzéshez szükséges eszközöket, azokat önállóan, biztonsággal használják,
- részt vesznek a kerti munkában, az óvoda udvarának, környékének rendezésében,
- az étkező asztalt esztétikusan megterítik,
- étkezés után részt vesznek az asztal és környékének rendbetételében,
- aktívan részt vesznek a teremrendezésben, a csoportszoba díszítésében,
- a munkajellegű tevékenységekhez használt eszközöket, szerszámokat, anyagokat gondosan, tisztán, esztétikusan rakják a helyére,
- a rendszeresen visszatérő feladatokat pontosan, igényesen ellátják,
- igényesek saját személyük és környezetük rendjére,
- részt vesznek a környezetvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátásában.

17. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célunk:

A gyermekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, tanulást támogató környezet megteremtése, a felfedezés lehetőségének biztosítása.

A gyermeki kreativitás fejlesztése.

Feladataink:

- élmények, közvetlen tapasztalásra alkalmas szituációk teremtése,
- a minden érzékszervet foglalkoztató, tapasztaláson alapuló kreativitás fejlesztése,
- a tanulást támogató környezet megteremtése, a gyerekek előzetes tapasztalataira, ismereteire építve,
- a megfelelő feltételek megteremtése, eszközök biztosítása,
- a fejlődést segítő szervezeti keretek legoptimálisabb kiválasztása.
- a felfedezés lehetőségeinek biztosítása kreativitásuk erősítése.

A tanulás lehetséges formái

- utánzásos, minta-és modellkövetéses magatartás-és viselkedéstanulás,(szokások alakítása),
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- játékos cselekvéses tanulás,
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- gyakorlati problémamegoldás,
- irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás során az általunk kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak, úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdhettek. Nevelésünkben a játék és a tanulás nem különül el egymástól. A tanulás tág értelmezése kerül előtérbe, miszerint gyermekeink a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általa fejlődnek. Ebben az életkorban az utánzásos modellkövetés az elsődleges tanulási forma. Ezért szorgalmazzuk az együttes tevékenységeket, a modellnyújtás gyakoribb alkalmazását. Tanulásnak tekintjük mindazoknak a jártasságoknak, készségeknek, képességeknek a kialakítását, amelyek az érzelmi és akarati tulajdonságok fejlődését és a viselkedés alakulását is elősegítik. A tevékenységekben megvalósuló tanulás, elsősorban a gyermekek képességeinek fejlesztésére, tapasztalatainak bővítésére, rendezésére irányul. Figyelembe vesszük, hogy a gyermekek esetében a tevékenységi vágy, az életkori sajátosságából adódó kíváncsiság tapasztalatszerzésre, cselekvésre, folyamatosan újabb és újabb felfedezésekre ösztönző. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermekek értelmi képességei: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik. A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak. A játék a legfőbb személyiségfejlesztő eszköz, gazdagítja a teljes gyermeki személyiséget, de önmagában nem elegendő bizonyos képességek fejlődéséhez. Ezért szervezett és kezdeményezett helyzetekben és

spontán szituációkban valósítjuk meg a cselekvéses tanulást, építve a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire. A napi tevékenységeket úgy tervezzük és szervezzük meg, hogy illeszkedjenek a nevelési folyamatba, szem előtt tartva a csoport fejlettségi szintjét, a gyermekek korcsoportonkénti megoszlását, egyéni szükségletét. Az ismeretek bővítésének keretét, formáját alapvetően a kötetlen, érdeklődésre alapozott, mikro-csoportos és egyéni foglalkozások, valamint a frontálisan kezdeményezett tevékenységek adják. Fontos a tevékenységek végig gondolása, elengedhetetlen a megvalósításhoz szükséges eszközök előkészítése, tehát a napról-napra történő felkészülés. Az élmények nyújtásánál fontos az előre tekintő, legalább negyed évet átölelő, átgondolt tervezés, amely a csoportnaplókban, vagy a „hálótervekben” nyomon követhető és a Pedagógiai Programunkkal koherens. A gyermeki tanulás csak akkor valósul meg, ha a folyamatban a gyermekek kellően motiváltak. A motiváltság kialakítását, az óvodapedagógusok élve módszertani szabadságukkal, személyes kompetenciáikkal, kreativitásukkal érik el. A pozitív megerősítés elengedhetetlen a gyermeki tanulás folyamatában, ezért odafigyelünk arra, hogy a sztereotip értékelés helyett a gyermek konkrét, személyre szabott értékelést kapjanak. A játékoság, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés folyamatosan jelen van a spontán és szervezett tevékenységekben egyaránt. Megadjuk gyermekeinknek az állandó próbálkozások, a „tévedések”, a sajátos megoldások keresésének lehetőségét, hogy megvalósuljon gyermekképünk: óvodáinkba jókedvű, vidám gyerekek járnak, akik jól érzik magukat, élvezettel és érdeklődéssel vesznek részt a tevékenységekben, testileg-lelkileg felszabadultan játszanak, és örömmel készülnek az iskolába.

Módszerek a tanuláshoz *(a módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága, a személyiség fejlettsége befolyásolja):*

- játékoság, sokszínűség,
- közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés,
- kooperatív technikák, komplex művészeti fejlesztés,
- élmények elmondása,
- differenciáló pedagógia, egyéni fejlesztés,
- otthoni és óvodai megbízások adása a szülők, nagyszülők bevonása,
- önálló feladatmegoldások,
- önellenőrzésre, önértékelésre való késztetés.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

- sok buzdítás, dicséret, pozitív megerősítés,
- sztereotip értékelések helyett a gyermekek konkrét, jó cselekedetének, tetteinek kiemelése,
- az „itt és most”, a keveset, lassan és jól,
- differenciált, konkrét értékelés,

A jutalmazás módszerei

- simogatás, pillantás, testközelség, gesztus, mimika, szóbeli közlés, egyénileg és a csoport előtt egyaránt,
- a büntetés kerülendő a tanulási folyamatban (egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés, egy kérdés segítse a nemkívánatos magatartás megszüntetését).

A fejlesztés jellemzői az óvodás kor végére

- az egyszerű feladatokat megértik,
- érdeklődnek a környezet tárgyai, jelenségei és azok összefüggései iránt,
- feladataik végrehajtásában kitartóak,
- szándékos figyelemre képesek (időtartama életkorának megfelelő),
- tevékenységeik eredményeit reálisan értékelik,
- él bennük a versenyszellem, de a kudarc elviselésére is képesek,
- képesek a már elsajátított ismeretek felidézésére,
- érthetően, folyamatosan kommunikálnak, beszélnek, gondolataikat, érzelmeiket mások számára érthető formában, életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni
- munkatempójuk, feladattartásuk életkoruknak megfelelő,
- elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről
- szabályokhoz tudnak alkalmazkodni, késleltetni tudják szükségleteik kielégítését,
- készen állnak az iskolai élet megkezdésére.

18. Néphagyomány az óvodában

Óvodáink természetes közegei a hagyományőrzésnek. Nevelőmunkánkba beépítjük mindazon az értékeket a néphagyományokból, amelyek megfelelnek gyermekeink életkori sajátosságainak, tehát „gyermek közelbe” vihetők. Tovább éltetjük a népi kultúrát, megmutatva annak szépségét, tisztaságát, egyszerűségét. Óvodapedagógusaink ismerik a népszokások eredetét, azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. Jártasak a kézművességben, a népi kismesterségeket jól ismerik, a tárgyalakítás egyszerű népi eredetű technikáit tudják, gyakorlatban alkalmazzák, az átörökölt szokásokat, tradíciókat tiszteletben tartják.

Számos népi játékot, népmesét, népdalt ismernek. Lehetőségeink szerint lakóhelyünk, vagy szűkebb-tágabb környezetünk hagyományaiból merítünk, gyűjtünk.

A néphagyomány tartalma az egyes tevékenység formákban

Vers, mese, dramatikus játék:

(Népmesék, a magyarság történetét feldolgozó mondavilág elemei, meséi, mondókák, közmondások, rigmusok, időjósítások, névcsúfolók, találós kérdések.)

Ének, énekes játékok, zenehallgatás:

(mondókák, rigmusok, csúfolók, énekes gyermekjátékok, népdalok, hangszeres népzene, gyermektáncok)

Rajz, mintázás, kézi munka

(Tárgykészítő népi játékok, sodrások, fonások, szövések, gyöngyfűzés, agyagozás, korongozás, mézeskalács-sütés, nemezelés, ismerkedés a népművészeti elemekkel, nemzeti szimbólumokkal)

A környezet tevékeny megszerettetése

(A szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményének a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeinek megismertetése, ezek szeretete, védelme. Találós kérdések, népi jósítások, jeles napok)

Mozgás

(Ügyességi és sportjátékok, labdajátékok, mozgásos népi játékok)

Az óvodában ünnepelhető jeles napok időrendben

Az őszi jeles napjai:

- szüret (szőlő, kukorica, gyümölcs...)
- Márton nap

A tél jeles napjai:

- Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- Mikulás
- Luca nap
- Karácsony
- Farsang (vízkeresztől - hamvazó szerdáiig)

A tavasz jeles napjai:

- Húsvét
- Május elseje, májusfa állítása,
- pünkösddőlés

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, amelyhez a gyerekek kíváncsiságát, tevékenységvágyát kielégítve, folyamatosan változatos tevékenységeket biztosítunk.

A hagyományok ápolása közben történő együtt játszás, együtt munkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Az évszakonkénti jeles napok megünneplése vidám hangulatú, felszabadult együttlét. Óvodánként, csoportonként a helyi szokásoknak, hagyományoknak, „mi így szoktuk” módon szervezve

Óvodáink hagyományos ünnepei és egyéb rendezvényei

Országos rendezvényekhez, óvodai szinten való csatlakozás:

- Népmese napja /bábműsor, mesemondó meghívása, óvó néniknek előadás szervezése/ szeptember 30.
- Takarítási Világnap szeptember 20.
- Idősek köszöntése október 1.
- Állatok Világnapja október 4.
- Október 23. óvodai ünnepélyek
- Március 15. óvodai ünnepélyek
- Víz Világnapja március 22.
- Föld Napja április 22.
- Madarak és Fák Napja május 10.
- Cigányság világnapja március

Városi rendezvények:

- hangverseny óvodásoknak, Erkel Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Intézmény,
- a Német Nemzetiségi Önkormányzat rendezvényei (közmeghallgatás, karácsony, meghívás alkalmanként),
- József Attila Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény évenként meghirdetett rendezvényei (városi mesemondó, rajzpályázat, kiállítások),
- városi sportrendezvény óvodásoknak (saját szervezés),
- rajzpályázatok,
- a Színház és Hangversenyterem által szervezett gyermekelőadások,
- civil szervezetek által rendezett programokon való részvétel.

Ünnepek, rendezvények az óvodákban:

- Mikulás ünnep,
- karácsony felnőtteknek,
- karácsony gyerekeknek,
- húsvét,
- anyák napja,
- gyermeknap,
- nagycsoportosok búcsúztatása,
- ovi születésnap, óvodatörténeti hagyományok.

Az ünnepek megszervezése, levezetése óvodánként, a helyi szokásoknak és hagyományoknak megfelelően történik.

Óvodai életünk hagyományai:

- nemzetiségi nap,
- nyugdíjba vonuló kollégák búcsúztatása,
- a gyerekek születésnapjának megünneplése.

19. A gyermek és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek**Célunk:**

A fejlődésében akadályozott, hátrányos helyzetű, szociális nehézségekkel küzdő, illetve veszélyeztetett gyermekek felkutatása, védelme, és nevelése.

Feladataink:

- feltárni azokat a körülményeket, amelyek óvodásaink családi helyzetét hátrányosan érintik, illetve veszélyeztetik,
- megelőzni, elhárítani, enyhíteni a gyermekeket érintő károsító környezeti hatásokat,
- a segítségnyújtás, a hátrányok enyhítése, az óvodai keretek közötti kompenzálás biztosítása,
- az egyéni bánásmód, a család gyermek iránti felelősségének erősítése,
- tapintatos, egyéni, személyes kapcsolattartás,
- a szülővel való közvetlen viszony kialakítására törekvés, személyes törődéssel és fejlesztéssel a gyermekek segítése,
- a védőnővel való intenzív kapcsolat kiépítése, az együttműködési tapasztalatok felhasználása, a szülőkkel való kapcsolatteremtésben,
- pszichológus segítő közreműködésének biztosítása szükség esetén,
- különös odafigyelés a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek befogadására, ill. folyamatos segítésére, mind a gyermekeket, mind a szülőket tekintve,
- a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek kiszűrése, megfelelő ellátásban való részesítése, különösen figyelve a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekre,
- a gyermekeket megillető jogok érvényesítésének biztosítása az óvodán belül, szükség esetén javaslatot téve védő, óvó intézkedésekre,
- elősegíteni az újonnan óvodába lépők befogadását és beilleszkedésüket, illetve a gyermekek óvodai életútjának megalapozását,
- felismerni a gyermeki problémákat, a hátrányos, veszélyeztetett helyzet okozta tüneteket, és szükség esetén kérni a szakember segítségét,
- az indulási hátrányok kompenzálására tervet készíteni – elősegítve ezzel az esélyegyenlőséget,
- megvalósítani a felzárkóztatást és a tehetséggondozást a napi nevelőmunkánkban,
- az inkluzív szemlélet által egyénre szabott pedagógiai gyakorlat, a nyomon követés megvalósítása,
- szükség esetén javaslattétel a szülőnek gyermeke integrált nevelésben való részvételéhez, szakember igénybe vételére,
- a gyermeki fejlődésről dokumentáció vezetése,
- figyelemmel kísérni a rendszeres óvodalátogatást, szükség esetén jelezni a hiányzást,
- a családok anyagi helyzetének megfelelően elősegíteni a különböző támogatásokhoz való hozzájutást.

Az óvodavezető és a gyermekvédelmi feladatokkal megbízott óvónők kiemelt feladatai:

- Az óvodavezető gondoskodik a gyermekvédelmi feladatokkal megbízott óvónők munkájához szükséges feltételekről.
- A gyermekvédelmi felelősök a vezető óvónőt tevékenységükről folyamatosan tájékoztatják, napi kapcsolatban állnak vele.
- Tagóvodaként, egy nevelési évre szóló gyermekvédelmi tervet készítenek, amelyet a nevelési év végén írásban értékelnek.
- A gyermekvédelmi felelős és az óvodapedagógusok nyilvántartása az esetleges intézkedésekről.
- A gyermekekkel kapcsolatos adatok védelme, a pontos, megbízható nyilvántartás és a titoktartás.
- A szülők tájékoztatása a megbízott óvónő személyéről, annak elérhetőségéről, (ha probléma van a csoport óvónőit is bármikor felkereshetik, ők is rendelkezésükre állnak).
- A veszélyeztetett gyermekek esetében családlátogatás, szükség esetén az illetékes hatóságok bevonásával.
- Az esetek feltérképezése, környezettanulmány készítése a hatóság kérésére.
- A pedagógiai munka koordinálása, kapcsolattartás, gyermekvédelmi észlelő-és jelzőrendszer működtetése a Család és Gyermekjóléti Központtal, szükség szerint a Baranyai Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei és Járási Szakértői Bizottságával és a Szakmai Szolgáltatások Központjával.

A nyilvántartásba vétel szempontjai:

- súlyos anyagi nehézségekhez kapcsolódó elhanyagoló nevelés,
- testi-, lelki bántalmazás,
- erkölcstelen családi környezet, italozó, törvénytisztelő szülők,
- egészségügyi okok: súlyos érzékszervi károsodás, súlyos, tartós betegség.

Az óvodás gyermekek családi helyzetének évenkénti felméréséhez készített szempontok:

- az óvodások száma összesen,
- ebből a veszélyeztetettek száma,
- államilag nevelt
- hátrányos helyzetű gyermekek száma,
- halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma,
- három vagy többgyermekes családban élők száma,
- fogyatékos gyermekek száma,

- BTMN-es gyerekek száma,
- csonka családban (elvált vagy egyedülálló szülővel) nevelkedők száma.

Óvodáinkban az alábbi tevékenységek segítik elő a gyermekvédelem hatékonyságát:

- szükség szerint családlátogatás,
- szülői értekezlet, nyílt nap, ünnepélyek, fogadóóra,
- közös kirándulások évente 1 – 2 alkalommal,
- munkadélutánok, játszódélutánok,
- szükség esetén jogi segélyszolgálat,
- gyermeki és szülői jogok érvényesítési módjának megismertetése,
- egyénre szóló tervezés, fejlődés nyomon követése, fejlődési lapok vezetése,
- logopédiai ellátás,
- alapítvány létrehozása,
- intervenciók segítségnyújtás,
- kapcsolat a Gyermekvédelmi Szolgálattal, szakszolgálatokkal, hatósággal.

Az óvoda gyermek fejlődésének figyelemmel kísérése

- Az óvoda az óvoda gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi, indokolt esetben kezdeményezi a szülőnél a szakszolgálat igénybe vételét.
- Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének- eredményét- szükség szerint, de legalább félévenként- rögzíti. Óvodáinkban a szülői tájékoztatás igény szerint folyamatos, de írásos formában nevelési évenként kétféle alkalommal kötelezően történik.
- Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat. A szülő kérésére az óvoda tájékoztatót készít a gyermek óvodai fejlődéséről, és javaslatot tesz a gyermek további fejlődéséhez szükséges intézkedésekre (a továbbiakban: fejlesztési javaslat).
- A fejlesztési javaslat elkészítését a szülő az iskolába lépést megelőző három, illetve az iskola megkezdését követő hat hónapon belül kérheti. A fejlesztési javaslatot az óvoda átadja a szülő részére.

A gyermeki mérést, annak rendjét pedagógiai programunk 3. számú melléklete tartalmazza.

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Nemzetiségi nevelés
2. sz. melléklet: Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.
3. sz. melléklet: A gyermek egyéni fejlődésének nyomon követési dokumentuma 3-7 éves korig

1. sz. melléklet

Nemzetiségi nevelés

Cigány/roma nemzetiségi nevelés

A magyar nyelven történő roma/cigány nemzetiségi nevelést a szülők aláírásukkal igazolt kérelme alapján szervezzük.

Célunk:

Hagyományaik, kultúrájuk megismertetése, ápolása. A nemzetiség kultúrája iránti pozitív érzelmi viszony kialakítása. Kompenzálni a családi nevelés hiányosságait, segíteni szociális beilleszkedésüket, biztonságérzetet nyújtani számukra, amely megalapozza érzelmi kötődésüket az óvodához, ösztönzi társas kapcsolataik pozitív alakulását.

Feladataink:

- a gyermekek és családjuk minél alaposabb megismerése,
- a beilleszkedés segítése,
- a gyermekek biztonságérzetének megerősítése,
- az óvodához való érzelmi kötődés kialakítása,
- társas kapcsolataik kialakulásának támogatása.

Fejlesztő munkánk színtere a játék. Fejlesztési feladatainkat differenciált, egyénre szabott segítségadással valósítjuk meg. Az egyéni fejlesztésről, felzárkóztatásról a gyermekek fejlődésének alakulásáról az óvodapedagógusok folyamatos írásbeli feljegyzéseket készítenek.

A rendszeres óvodalátogatás érdekében fel kell kutatnunk az óvodáskorú, de még óvodába nem járó gyermekeket. Segítenünk kell az óvodába járás feltételeinek megteremtését.

Fontos a szülőkkel az együttműködés kialakítása, a bizalom elnyerése, a különbözőség elfogadása, kultúrájuk megismerése, népszerűsítése, híres, cigány származású személyiségek, művészek alkotásainak bemutatása.

Feladatunk a nemzetiségi nevelés módszereinek, tartalmának folyamatos gazdagítása. Anyaggyűjtés, szokásaik, kulturális értékeik, hagyományaik felkutatása. Folyamatos kapcsolatra törekszünk a Cigány Nemzetiségi Önkormányzattal, a Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálatral.

Nevelő-fejlesztő munkánk során figyelembe vesszük a nemzetiség óvodai nevelésének irányelveit, nevelési programunkban következetesen végig vezetjük, és folyamatosan megvalósítjuk az ebből adódó nevelési feladatainkat.

Német nemzetiségi nevelés

A német nemzetiségi nevelés megvalósításához, olyan nyelvi légkör kialakítására törekszünk, amelyben a nap egésze során, természetes szituációkban hallják a gyermekek a német nyelvet. A német nemzetiségi végzettséggel rendelkező óvodapedagógusok állandó jelenléte biztosítja az oldott, német nyelvű légkört, a gyermekek beszédkésztségének és beszédkedvének előhívását.

A különféle tevékenységi formák, változatos módszerek alkalmazása biztosítja a gyermekek számára a sokoldalú tapasztalatszerzést, a világ élményszerű megismerését. A nyelvi „fürdő” mellett megismerkedhetnek a német nemzetiség tárgyi emlékeivel állandó és időközi kiállításainkon. Ápoljuk a családokban még élő sváb hagyományokat (szokások, ételek, kézműves technikák, tárgyalakítás).

Célunk:

Elmélyíteni a német nemzetiségi identitást, hagyományápolást, kultúra átörökítést.

Pozitív érzelmi kötődés kialakítása a nyelvhez.

Feladataink:

- A nyelvi arányok a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének ismeretében történő meghatározása.
- Az utánpótlás alapuló nyelvelsajátítás előnyben részesítése. A napirendben és a heti rendben elegendő idő, élmény, tevékenység biztosítása a német nemzetiségi nyelvvel való ismerkedéshez.
- A nevelés, a teljes óvodai élet, és valamennyi műveltségi terület tartalmában biztosítani a gyermekek számára az életkori és egyéni sajátosságaiknak megfelelő nyelvi környezetet, a hagyományok megismerését, az identitás erősítését.
- A Német Nemzetiségi Önkormányzattal folyamatos, segítő együttműködés kialakítása, közös programok szervezése.
- A német nemzetiségi napok nevelési évenkénti megrendezése.

2. sz. melléklet:

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 4. § 25. pontjában meghatározottak szerint, mint sajátos nevelési igényű (a továbbiakban: sajátos nevelési igényű) gyermekek óvodai nevelését végző óvoda a helyi pedagógiai programunkat az Óvodai nevelés országos alapprogramja, valamint az e rendelet (32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet) 1. mellékleteként kiadott Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltak figyelembevételével készítettük és fogadtuk el.

Fogalmak meghatározása

A sajátos nevelési igényű gyermek:

- a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét értjük.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé. A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Integrált nevelés:

Amennyiben a sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelése a többi gyermekkel együtt, azonos óvodai csoportban történik.

A habilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékoságának, pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, konduktor, konduktor-óvodapedagógus, konduktor-tanító, terapeuta, pszichológus, orvos együttműködése szükséges.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, terapeuta segíti (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat). Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

A fogyatékos kisgyermeket a következő jogok illetik meg:

- Szakirányú végzettségű gyógypedagógus, pszichológus, konduktor stb., valamint gyermek- és ifjúságvédelmi felügyelő vagy gyógypedagógiai asszisztens segítse fejlesztését.
- Speciális nevelési tervek, gyógyászati és technikai eszközök segítsék a tovább haladását.
- Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és foglalkozások segítsék a fejlődését, amit nemcsak szakirányú végzettségű szakember, hanem vele megosztva vagy akár kizárólag a többségi pedagógus is tarthat a gyógypedagógus vagy konduktor iránymutatásaival összhangban,
- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének célja:

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget. Az óvodai nevelés során a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk.

Célunk:

- sajátos nevelési igényű gyermekek családi nevelésének, a közösségbe való beilleszkedésének az elősegítése a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során,
- gyermekek fejlesztésének megvalósítása a számukra megfelelő területeken, úgy, hogy a nevelés, fejlesztés ne terhelje túl a gyermeket, minden segítség megadása a gyermek hátrányainak leküzdéséhez,
- az egészségügyi és pedagógiai habilitációs, rehabilitációs tevékenység, teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban történő megvalósítása, az egyes gyermekek igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazásával,
- a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai:

- A testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- és egyéb fogyatékosságból, az autizmusból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása.
- A meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében.
- A különféle funkciók egyensúlyának kialakítása.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai – orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

Sikerkritériumok a gyermekek beilleszkedése, fejlődése, az együtt haladás lehetősége tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a habilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülés-specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus, a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező gyógypedagógiai tanár/terapeuta.

Az eredményes nevelés érdekében az óvodapedagógus feladatai:

- az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lennie arra, hogy a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segítse,
- elvárását a gyermek fogyatékoságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg,
- terhelhetőségét biológiai állapotához, esetleges társuló fogyatékoságához, személyiségjegyeihez viszonyítsa,
- együttműködik a szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba,
- egyéni fejlesztési tervet készít, egy-egy nevelési helyzet problémamegoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- a kompenzációs lehetőségek körét bővíti a nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével,
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes,
- a sérülés-specifikus módszereket, technikákat szakszerűen megválasztja és alkalmazza, a gyermek fejlődésének elemzése alapján - szükség esetén - eljárásait megváltoztatja,
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközöket használ, a segédeszközöket elfogadtatja, azok következetes használatára és megóvására nevel,
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához, az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködik a sérült gyermek családjával.

A gyógypedagógus feladatai:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását, részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására, segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd) eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről, együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait, segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával.
- A korai habilitációban dolgozó szakembereknek – orvosnak, gyógypedagógusnak, óvónőnek kell felvállalniuk a szülőgondozást. A lelki megsegítés végső célja a helyes szülői attitűd kialakítása kell, hogy legyen, amelynek főbb területei: a sokkélvány feldolgozása és racionális elfogadás kialakítása, a természetes szülő-gyermek kommunikáció támogatása,
- a szülők bátorítása, önbizalmuk erősítése, a fejlesztő program egészének és apróbb lépéseinek elmagyarázása.
- részt vesz az óvodai foglalkozások és tevékenységek adaptációjában.

A szülők megsegítése valójában az önmagán való segítség támogatása. A beszélgetések során ne csak az információkra, hanem a biztatásra is fektessünk hangsúlyt! Fontos, hogy önbizalmat adjunk a szülőnek, mert egy kiegyensúlyozott szülő többet ér önmaga és a gyermek számára is. Támogatni kell a szülőt abban is, hogy helyzetét másokkal szemben képviselni tudja. Meg kell tanulnia megoldani a környezettel való konfliktusait, mert reakcióit nemcsak a környezete, hanem gyermeke is élesen figyeli. A szülő szorongása átragad a gyermekre is, és így ő maga még nehezebben fogja megérteni az emberek közötti kapcsolatrendszert. Ha a szülő nyitottan és bátran közelít a világ felé, akkor a világ is megtanulja elfogadni ezt a „különleges” helyzetet.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során:

Általános elvek a sajátos nevelési igényű gyermek fogadásakor:

- elfogadó környezet biztosítása,
- az elvárásoknak a súlyosság mértékéhez, valamint a gyermek fejlődési üteméhez való igazítása,
- annak belátása, hogy a gyermek kiemelkedő tevékenységre is képes lehet,

- kiemelt figyelmet kell fordítani az alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködő készség terén való segítségnyújtásra,
- csoportos, kiscsoportos, egyéni formában különböző technikák, terápiák alkalmazásával való segítségadás,
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével,
- a diagnózisra építő sokoldalú képességfejlesztés,
- a fejlesztést csak komplex kivizsgálás után szabad megkezdeni, amennyiben részesült a gyermek korai fejlesztésben, a korai fejlesztésre kell építeni,
- a sérült funkciók miatt biztosítani kell a folyamatos stimulációt és kondicionálást, a fejlesztés folyamatosságát, rendszerességét és a kiszámíthatóságát,
- a pedagógus türelmes, nyugodt, érzelmi támaszt biztosító habitusa elengedhetetlen (ez a kivárási képessége),
- az ismeretnyújtás fokozatainak kis lépésekben való lebontása, tervezése és végrehajtása,
- cselekvésbe ágyazott gondolkodás figyelembevétele,
- kellő idő, alkalom, vagyis a munkához való időtöbblet biztosítása,
- nagy mennyiségű változatos ingerek (taktilis, mozgásos, látási, hallási) biztosítása a tapasztalati és ismeretkör bővítése érdekében,
- az alapmozgások kialakítása, fejlesztése,
- a szociális készségek fejlesztése,
- az önkiszolgálás fejlesztése,
- a kognitív funkciók fejlesztése,
- az adekvát játékhasználat elősegítése,
- a változatosság biztosítása (ugyanazon funkció változatos módon való gyakoroltatása),
- tudatos önállóságra nevelés,
- egyéni adottságokhoz alkalmazkodó bánásmód, differenciált fejlesztés,
- az eltérő terhelhetőség figyelembevétele,
- a fejlesztés folyamata a szakemberek csoportmunkájával, a gyermekekre vonatkozó tapasztalatok rendszeres megbeszélésével,
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.

A közösségbe történő beilleszkedés szempontjából fontos faktor a csoporttársak el- és befogadóképessége. Sok múlik az óvónőkön, azon, hogy mennyire természetesen kezelik a csoport tagjaitól valamiben eltérő gyermekeket. Minél kisebbek a gyermekek, annál természetesebb ez az elfogadás. Óvodásoknál szinte nem is merülnek fel problémák, rövid eligazítás után magától értetődően fogadják be társukat. Fontos, hogy a csoporttársak lássák, milyen jellegű erőfeszítéseket kell tennie a fogyatékos kisgyermeknek az azonos eredmények eléréséhez, és lássák azt is, hogy miben jó, sőt igen jó a gyermek. A csoporttársak személyisége sokban gazdagodhat azzal, ha megismerik, mire képes fogyatékos társuk, milyen erősségei vannak. Végül is így tanulják meg a fogyatékosokkal való együttélést. Fontos, hogy megismerjék a segítségnyújtás lehetőségeit és azok helyes mértékét. Ha az intézmény minden gyermeke tudomást szerez fogyatékos társáról, elejét vehetjük a csúfolódásnak, az esetleges goromba megjegyzéseknek. A külsőleg feltűnőbb jegyeket nem mutató, gyógyászati segédeszközöket nem viselő, pl. enyhe értelmi fogyatékos gyermek esetében a csoport figyelmét semmi esetre sem kell erre a körülményre felhívni. A pedagógus jó hozzáállása, a gyermek erős oldalainak tudatos felhasználása mellett – s különösen, ha módszertanilag a következetes differenciálás jellemzi egyébként is a munkát, a gyermekek észre sem veszik, hogy társuk révén nap, mint nap az együttnevelés részesei.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során:

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgás szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgásrendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása,

megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés. Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és étletteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.

Mozgásfejlesztés

Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység

A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együtt mozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.

Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezik az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi sérülés – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

A látássérült gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, alig látók és gyengén látók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

Az óvodai nevelésben részesülő vak gyermekeknél (vízus: 0) is kiemelt szerepet kap a játék, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére. Mozgásnevelésükben kiemelten fontos a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése. A vak gyermekek fejlesztésében hangsúlyos a zenei nevelés, mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást.

Az önkiszolgálás terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása a cél. A környezetük valósághű megismerése széles körű érzékeltetéshez, a biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz kötötten valósítható meg. Az eszközök kiválasztásánál – színek helyett – elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása. A környezet kialakításakor tapintható jelzések alkalmazása, a bútorok lehetőség szerinti állandó rendje javasolt. A számélmények kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai foglalkozások során a hatrekeszes dobozok, gombás-, szöges táblák alkalmazása a Braille-írás-, -olvasásrendszer megtanulását készíti elő.

Az alig látó gyermekek (vízus: a fényérzéstől 10%-os látásteljesítményig) adottságaik szerint vagy a tapintó-halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.

A látásukat praktikusán kismértékben használó alig látó gyermekek (pl. fényérzékelők, színeket felismerők) nevelési programja a tapintó-halló életmódra felkészítést célozza, de nem hanyagolható el látásteljesítményük megőrzése, intenzív fejlesztése sem.

Az alig látó gyermekek közül a látásukat praktikusán jól használók számára olyan fejlesztő programot kell biztosítani, mely a látó-halló (tapintó) életmódra felkészítést tűzi ki célul.

A fejlesztés fő területei ez esetben megegyeznek a gyengén látó gyermekek nevelésének elveivel.

A gyengén látó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebből, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási sérülésekhez enyhébb fogyatékoságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet eredménye.

A hallássérült gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik. A legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

A megfelelő otológiai, pedoaudiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás és a hallásjavító műtétek mellett (cochlea implantáció), a speciális pedagógiai segítség eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült (siket) kisgyermek érzékeli a hangot. Képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére. A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik. Megindul a passzív és aktív szókincs fejlődése, elhangzanak az első szavak. Mindez a szülők folyamatos közreműködését és együttműködését is igényli.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

Bár a hallássérült szülő hallássérült gyermekére az adott intézmény helyi tantervében, pedagógiai programjában előírt kommunikációs forma (beszéd, gesztus) vonatkozik, kívánatos, hogy a (gyógy)pedagógus oly mértékben legyen jártas a jelnyelv használatában, hogy azt szükség esetén fel tudja használni a gyermekekkel való kommunikációban és a hallássérült szülőkkel való érintkezésben.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészletti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például

kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek (a beszéd tartományban mért hallásvesztés 90 dB vagy nagyobb) óvodás életkorban történő fejlesztési feladata a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció.

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókinccset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket.

A nagyothalló – gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztés 30–45 dB közötti, közép-súlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztést mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókinccsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai rehabilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai segítség.

A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárscsoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhén értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget a gyermek vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett éri el.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül szülés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. A jól szervezett és hatékony korai fejlesztés jelentősen segítheti az óvodai beilleszkedést és az óvodaérettség elérését.

Óvodába lépéskor jellemző a bizonytalan nagymozgás, ügyetlen manipuláció, előfordulhatnak sztereotip mozgások. Szobatisztaság kialakulatlan, beszédértés gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Sérült a figyelem, a motiváció, az emlékezet és a kitartás.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

- az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésre,
- a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésre, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikációt kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztésre,
- a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésre, az aktív szókincs bővítésére,
- a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A beszéd fogyatékos gyermek óvodai nevelését megelőzheti a korai fejlesztés.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőképesség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszédszerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a

beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő habilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nembeszélő, vagy megkésett beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítségével használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárást okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készséget.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének dokumentumai:

- a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye,
- óvodai felvételi és mulasztási napló, mely tartalmazza a gyermekről készült szakvéleményt kiállító szakértői és rehabilitációs bizottság nevét, címét, a szakvélemény számát és kiállításának keltét, valamint a felülvizsgálat időpontját,
- jelentés a szakértői és rehabilitációs bizottság részére azoknak a gyermekeknek a nevével – a bizottsági szakvélemény számával együtt – akiknek felülvizsgálata a következő nevelési évben esedékes,
- a gyermek egyéni fejlődésének dokumentuma, mely tartalmazza az óvodapedagógus feljegyzéseit,
- egyéni fejlesztési tervek.

A tudatos és hatékony pedagógiai hatások lényeges feltétele az egyéni fejlesztési terv kidolgozása. Az integráltan nevelt fogyatékos gyermekek esetében szakmai feltétel e terv megléte, hiszen a tudatos fejlesztő munkában ez elengedhetetlen.

Az egyéni fejlesztési terv mindig egy adott gyermek részére készül. Biztosítja a fejlesztő munka fázisainak egymásra épülését, meghatározza a diagnosztikus mérések helyét és idejét, módot ad új fejlesztési célok megfogalmazására. Lényege abban rejlik, hogy a fejlesztés eredményeit felhasználva újabb célok kitűzésével és megvalósításával biztosítsuk a fejlesztés hatékonyságát.

Az egyéni fejlesztési terv készítésének kiindulópontja az adott gyermek állapota.

A gyermek megismerését biztosítja:

- a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye,
- a szülővel való kapcsolattartás
- az óvodapedagógus megfigyelései,
- a gyermek produktumai.

A fejlesztés lényege a környezeti feltételek illesztése a belső érési folyamatokhoz. Tehát egyik oldalon a gyermek áll a maga adottságaival, a másik oldalon az optimális fejlődést biztosító, tudatosan megtervezett környezet (pedagógusi kompetencia, módszerek, eszközök, együttműködés más szakemberekkel stb.).

Az egyéni fejlesztési terv készítésében döntő a fejlesztést végző, illetve a fejlesztési tervet készítő pedagógus kompetenciája, pedagógiai kultúrája, empátiája. Lényeges, hogy kedvező tanulási tapasztalatokat nyújtson, s ezzel pozitív beállítódást, egészséges motivációt alakítson ki a tanulás iránt. A külső motivációnak csak kezdetben van nagy jelentősége, a belső motiváció kialakítása és fenntartása a cél. Ez pedig csak az irányított tevékenység sikerével alakulhat ki.

A fejlesztés fő célja az egészséges, harmonikus személyiség, a beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség kialakítása, valamint az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése. Az iskolaérettség feltételeit a testi fejlettség mellett öt területen határozzák meg: a mozgásfejlettség szintjében, a kognitív képességek minőségében, a gondolkodás, a szocializáció, a beszéd-készség területén. A fejlesztési terv, ezeket a területeket öleli fel.

A hatékony egyéni fejlesztési terv messzemenően a gyermek érzelmi-belső motivációjára épít, lehetőség szerint a gyermek spontán tevékenységéhez kapcsolódik, az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott, folyamatos, következetes alkalmazást igényel, az óvoda egész napos életrendjének minden mozzanatához kapcsolódik, valamint elősegíti és biztosítja a gyermek jó közérzetét.

3. sz. melléklet

A gyermek egyéni fejlődésének nyomon követése 3-7 éves korig

Komló Városi Óvoda

A gyermek neve:

A csoport neve:

Az óvoda kezdés időpontja:

Iskolába lépés időpontja:

Az egyéni fejlődés nyomon követésének dokumentumai:

- Anamnézis (óvodába lépéskor)
- Egészségi állapot nyomon követése (minden ősszel, tavasszal)
- A gyermeki fejlődés nyomon követése
- A fejlettségmérések összesített adatai
- Egyéni fejlesztések és értékelések betétlapjai Befogadás tapasztalatai

Fejlesztendő területek és értékelések

- A speciális szakemberek által végzett segítségnyújtás területei A szülők tájékoztatása gyermekük fejlődéséről

Fejlettségmérés időszakai:

Kiscsoportban: - Befogadás tapasztalatai - szöveges értékelés

(óvodába lépéstől számított kb. 2 hónapon belül)

- Fejlettségmérés januárban

A 2.-3.-4. évben: - év eleji mérés szeptember közepétől- okt. 30.-ig,

- - félévi mérés január közepétől- február 28-ig.

Alkalmazott jelölés a folyamatos fejlettségmérésnél:

Az abc első 5 betűje, az alábbiak szerint:

A. 0%, B. 25%, C. 50%, D 75%, E. 100%-ot jelent.

Szülők tájékoztatásának időpontja: január vége, május vége,

A tájékoztatás megtörténtét a szülő „A szülő tájékoztatása gyermekük fejlődéséről” lap aktuális sorának aláírásával igazolja.

Az egyéni fejlődés nyomon követését végzik: a csoport óvodapedagógusai

A dokumentum vezetéséért felelősek: a csoport óvodapedagógusai.

A dokumentum vezetését ellenőrzi: tagóvoda vezető

EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT

	Kiscsoportban		2. évben		3. évben		4. évben	
	ősz	tavas	ősz	tavas	ősz	tavas	ősz	tavas
Testmagasság cm								
Testsúly kg								
Látás								
Hallás								
Test, mozgás								

(Látás, hallás, mozgás megfelelő működése esetén: M, nem megfelelő működés esetén: NM)

A gyermek egészségi állapotára vonatkozó megjegyzések:	
Időpont	Hosszabb betegségek, kórházi kezelések, balesetek látási, hallási elégtelenség

A BEFOGADÁS TAPASZTALATAI

Szöveges értékelés szempontjai

(a befogadás lezárásakor, kb két hónap elteltével)

1. A gyermek korábbról ismerte-e az óvodát, vagy újdonságként hatott rá?
2. Igényelte-e az első napokban a szülei jelenlétét?
3. Mennyi ideig tartott a beszoktatás? (első egyedül töltött óra, étkezés, alvás megkezdése.)
4. Az elváláskor sírt-e? Meg lehetett-e nyugtatni, vagy vigasztalhatatlan volt?
5. Reakciók a szülő érkezésekor? Várja-e a szülőt?
6. Kereste-e a kapcsolatot az óvónőkkal, dajkával, gyerekekkel?
7. Ismerte a játékeszközöket, és a játékok lekötötték-e a figyelmét?
8. Tudja-e a nevét és a jelét, egyes szám első személyben beszél önmagáról?
9. Jelzi-e a szükségleteit? (WC használat, orrfújás, szomjúság, éhség)?
10. Biológiai szükséglet zavara észlelhető-e (Pelenkás, bepisülés, bekakilás)?
11. Önállósága: Étkezés, tisztálkodás, öltözködés terén.
12. Pihenése: nyugtalan, megnyugtatható, eszközzel alszik, nyugodtan alszik.
13. Alkalmazkodik-e a csoport szokásaihoz, szabályaihoz?
14. Fizikai állapota, mozgáskoordinációja, tempója?
15. Beszédfejlettség szintje: ritmus, szókincs, beszédtempó, beszéd érthetősége?
16. Érzelmi állapota, viselkedése, impulzivitása?
17. Társakhoz, felnőttekhez való viszonya? Mennyire fogadja el a felnőttek, társak jelzéseit?
18. Figyelem tartóssága, kitartása a tevékenységekben?

A GYERMEKI FEJLŐDÉS NYOMONKÖVETÉSE

A gyermek neve:

Születési ideje:

A gyermek fizikális adatai								
	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
Fizikuma	1. Korához képest gyenge.							
	2. Korának megfelelő.							
	3. Túlsúlyos.							
	4. Kórosan sovány.							
Biológiai szükséglet	1. A biológiai szükséglet zavara nem tapasztalható.							
	2. Biológiai szükséglet zavara: ujjszopás, cumizás, önringatás, onánia, kényszeres mozgások.							
Alapvető szükségletek kielégítésében tapasztalható önállóság								
A gyermek étkezése	A. Egyáltalán nem tud egyedül enni.							
	B. Sok segítséget igényel.							
	C. Időnként felnőtt segítségével.							
	D. Önállóan étkezik.							
	E. Kialakult szokásrendszerrel rendelkezik (tisztán étkezik, jól használja az eszközöket).							
A gyermek öltözködése	A. Egyáltalán nem próbálkozik az öltözködéssel.							
	B. Folyamatos segítségadással öltözik.							
	C. Részben önállóan öltözik.							
	D. Önállóan öltözik.							
	E. Kialakult szokásrendszerrel rendelkezik (kifordítás, hajtogatás).							
A gyermek higiénés tevékenysége	A. Csak felnőtt segítségével végzi.							
	B. Sok segítséget igényel.							
	C. Kevés segítséget igényel.							
	D. Önállóan végzi.							
	E. Kialakult szokásrendszerrel rendelkezik (sorrendiséget betartja, alapos a tevékenységben).							

	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
A környezet rendjének megőrzése	A. Minden játékot szerte-szét hagy.							
	B. Nem vesz részt a rendrakásban.							
	C. Kérésre rendet rak.							
	D. Kérés, felszólítás nélkül rendet rak.							
	E. Kialakult szokásrendszerrel rendelkezik.							
Egyéb észrevétel, tapasztalat:								
Szociális, érzelmi, akarat tulajdonságok, képességek								
Alapvető érzelmi állapot	A. Félénk, gátlásos, szorongó, lehangolt.							
	B. Nyugtalan vibráló.							
	C. Heves erőszakos.							
	D. Labilis, változó hangulatú.							
	E. Kiegyensúlyozott, vidám.							
Érzelmi reakciók minősége, kifejezése	A. Visszafogott, nem, vagy alig nyilvánítja ki érzelmeit.							
	B. Viselkedését szélsőséges megnyilvánulások jellemzik, segítséggel sem nyugszik meg.							
	C. érzelmi megnyilvánulásai hevesek, de megnyugtatható.							
	D. viselkedése időnként heves, de magától megnyugszik.							
	E. viselkedését a kiváltó hatásnak megfelelő érzelmi reakció jellemzi.							
Feladattudata, feladattartása, önállósága	A. Nem mer belevágni a feladatba, nincs önbizalma.							
	B. Részt vesz a tevékenységekben, részben teljesít, hamar feladja, kevés az önbizalma.							
	C. Részt vesz a tevékenységben, de állandó személyi kontaktust igényel.							
	D. Időnként személyes kontaktust, megerősítést igényel.							
	E. Személyes kontaktus nélkül teljesít, egészséges önbizalma van.							

	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
Motiváltsága feladatvégzése	A. A feladat nem köti le.							
	B. Kapkodó, kitartásra képtelen.							
	C. A motiváltság hiánya jellemzi, erőtlén.							
	D. Jól motivált, jó megoldásra törekvő.							
	E. Tevékenysége elmélyült, kitartó.							
Munkatempója	A. Lassú, nehézkes.							
	B. Kapkodó.							
	C. Változó.							
	D. Átlagos.							
	E. Gyors, dinamikus.							
Tevékenység váltás	A. Nem tud tevékenységet váltani, hosszú ideig benne ragad a tevékenységben.							
	B. Nem tud rövid időn belül váltani, egy ideig benne ragad a tevékenységben.							
	C. Csak többszöri jelzésre vált át.							
	D. Rövid időn belül tevékenységet vált.							
	E. Könnyen vált át más tevékenységre.							
Egyéb észrevétel, tapasztalat: (Kapcsolattartás felnőttekkel, önérvényesítés)								
A játéktevékenység jellemzői								
Szabálytudat játékban, napi tevékenységben	A. Még nem képes a szabályok betartására.							
	B. A szabály betartásához rendszeres ellenőrzés, szóbeli segítség, metakommunikációs jelekkel történő megerősítés kell.							
	C. A szabály betartásához időnként szóbeli segítség szükséges.							
	D. A szabályokat többnyire betartja.							
	E. A szabályokat ellenőrzés nélkül betartja és betartatja.							

	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
Társakhoz való viszonya a játékban	A. Nem, vagy csak ritkán magányosan játszik, többnyire szemlélődik.							
	B. Társaihoz sodródó, lemondó, többnyire mellékszereplő.							
	C. Saját elképzeléseit kényszeríti, mely gyakran agresszivitásban, vagy érzelmi zsarolásban nyilvánul meg.							
	D. Alkalmazkodó, együttműködésre képes.							
	E. Kezdeményező, irányító, ötleteit, elképzeléseit megvalósítani tudó.							
Kedvenc játékfajtája	A. Egyáltalán nem játszik, vagy csak gyakorló játékot.							
	B. Építő és konstrukciós játékot játszik.							
	C. Szerep és szabályjátékokat egyaránt szívesen játszik.							
	D. Értelmi képességeket fejlesztő játékokat csak felnőtt kezdeményezésére játszik.							
	E. Értelmi képességeket fejlesztő játékokat önállóan és rendszeresen játszik.							
Játék tevékenysége	A. Csapongó.							
	B. Rövid ideig tartó.							
	C. Változó, időnként csapongó, vagy rövid ideig tartó.							
	D. Elmélyült, kitartó.							
	E. Elképzeléseit folyamatosan megvalósító, akár több napon keresztül is, ötleteivel bővíti játékát.							
Egyéb észrevétel, tapasztalat: (Együttműködési és alkalmazkodó képesség fejlettsége, játékeszközök megfelelő, rendeltetésszerű használata)								

Mozgásfejlettség - nagymozgások								
	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
Mozgására jellemző	A. Gátolt, merev, nehézkes.							
	B. Szétszórt, kapkodó.							
	C. Fáradékony.							
	D. Túlzottan mozgékony.							
	E. Energikus.							
Nagymozgások fejlettsége	A. Nagymozgása összerendezetlen.							
	B. Nagymozgások kivitelezése pontatlan.							
	C. Nagymozgások kivitelezése időnként pontatlan.							
	D. nagymozgása összerendezett.							
	E. Nagymozgásos feladatok kivitelezése pontos, precíz.							
Egyensúlyérzéke	A. Nem képes az egyensúlyozásra.							
	B. Talajon bizonytalan az egyensúlyozása.							
	C. Padon, felfordított, vagy rézsútos padon nem képes egyensúlyozni.							
	D. Padon, felfordított, vagy rézsútos padon segítséggel képes egyensúlyozni.							
	E. Padon, felfordított, vagy rézsútos padon képes az egyensúlyozásra.							
Egyéb észrevétel, tapasztalat:								
Mozgásfejlettség – finommotorika								
Szem-kéz koordináció	A. Finomabb mozgások koordinálására nem képes.							
	B. Finomabb mozgások koordinálására nagyméretű eszközzel, segítséggel képes.							
	C. Finomabb mozgások koordinálására nagyméretű eszközzel képes.							
	D. Finomabb mozgások koordinálására kisméretű eszközzel, segítséggel képes.							
	E. Finomabb mozgások koordinálására kisméretű eszközzel pontosan képes.							

	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
Emberábrázolás	A. Rajzol valamit, és megnevezi, hogy ember.							
	B. Emberábrázolása fej-kéz-láb emberke.							
	C. Emberábrázolása felismerhető, hiányos, átlátszó ember.							
	D. Teljes emberábrázolás, megjelennek a részletek.							
	E. Mozgás ábrázolás is megjelenik.							
Papírminták vágása	A. Az ollót nem tudja használni.							
	B. Szem-kéz koordinációja hiányzik, a forma felismerhetetlen.							
	C. Szem-kéz koordináció alakulóban, de a forma felismerhetetlen.							
	D. Szem-kéz koordináció működik, a forma felismerhető.							
	E. Szem-kéz koordináció bonyolult formák esetében is megfelelő szint.							
Testséma- téri tájékozódó képesség								
Testrészek ismerete	A. Fő testrészek azonosítására nem képes.							
	B. Fő testrészek azonosítására segítséggel képes.							
	C. Fő testrészek azonosítására, megnevezésére önállóan képes.							
	D. Kevésbé ismert testrészeket is azonosítja, de nem tudja a nevét.							
	E. Kevésbé ismert testrészeket is azonosítja, megnevezi.							
Mozgások végzése csukott szemmel	A. Csukott szemmel testrészeit nem tudja azonosítani.							
	B. Csukott szemmel testrészei többségét megmutatja.							
	C. Csukott szemmel testrészeit megmutatja.							
	D. Csukott szemmel nem képes helyzetváltoztatásra.							
	E. Csukott szemmel képes helyzetváltoztatásra.							
Tájékozódás síkban	A. Nem képes tájékozódni a síkban							
	B. Csak segítséggel képes.							
	C. Részben képes tájékozódni.							
	D. Ismeri az alapvető irányokat.							
	E. Az irányokat felismeri és síkban is alkalmazza.							

	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
Tájékozódás a térben	A. Nem ismeri a térbeli irányokat.							
	B. Bizonytalan a térbeli irányok felismerésében.							
	C. Alapvető térbeli irányokat ismeri, bemozogja, jelre irányváltoztatásra képes.							
	D. Alapvető térbeli irányokat ismeri, de a jobb, bal kifejezés ismeretlen számára.							
	E. Térbeli irányok ismerete bővült a jobb, bal kifejezésekkel.							
Egyéb észrevételek, tapasztalatok: Dominancia: kéz, láb, szem, fül. Letisztult, kevert, nem letisztult.								
Értelmi képességek - részképességek								
Forma érzékelés	A. A formákat nem ismeri fel.							
	B. Egy-két formát felismer, megnevez.							
	C. Három-négy formát felismer, megnevez.							
	D. Négy-öt formát felismer, megnevez.							
	E. Ötnél több formát is felismer, de nem tudja mindet megnevezni.							
Színismeret	A. Nem ismeri a színeket.							
	B. Alapszíneket segítséggel felismeri, megnevezi.							
	C. Alapszíneket felismeri, megnevezi.							
	D. Kiegészítő színekből többet felismer.							
	E. Kiegészítő színeket mind felismeri, megnevezi.							
Tárgyak csoportosítása	A. Nem képes csoportosítani.							
	B. Színek szerint képes csoportosítani.							
	C. Szín, és forma szerint is képes csoportosítani.							
	D. Szín, forma, méret szerint is képes csoportosítani.							
	E. Más szempontú csoportosításra is képes.							

	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
Azonosság - különbség felismerése	A. Nem érti a kifejezéseket.							
	B. Érti, de nem képes a megkülönböztetésre.							
	C. Képes kiválasztani két egyformát.							
	D. Képes kiválasztani két különböző formát.							
	E. Képes kiválasztani két különböző formát, tárgyat, kártyát, stb és megfogalmazza a különbséget.							
Vizuális észlelés rész-egész	A. Nem képes összeillő tárgyakat összeilleszteni.							
	B. Egyszerű, 4 részből álló képet kirak.							
	C. Bonyolultabb, 10-12 részből álló kirakó kirakására képes.							
	D. 24-48 részes kirakó összerakására is képes.							
	E. Képet ábrázoló kirakó kirakására is képes.							
Tapintásos észlelés	A. Tapintásos észlelés során nem ismeri fel a formákat.							
	B. Néhány formát felismer, megnevez.							
	C. A formák többségét felismeri.							
	D. A formákat felismeri, megnevezi.							
	E. A formákat felismeri, megnevezi, észlelt tulajdonságait felsorolja.							
Auditív észlelés	A. Nem keltik fel a figyelmét a hangok.							
	B. Felkeltik a figyelmét, de nem ismeri fel a hangokat.							
	C. A hangokat részben felismeri, de nem mindegyiket nevezi meg.							
	D. A hangokat többnyire felismeri és megnevezi.							
	E. Az összes hangot felismeri és megnevezi.							
Figyelem jellemzői	A. Szétszórt, figyelmetlen.							
	B. Figyelme gyorsan lankad.							
	C. Figyelme könnyen elterelhető.							
	D. Rövid ideig képes figyelni.							
	E. Hosszabb ideig képes a figyelem összpontosításra, és megosztásra.							

	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
Rövid távú memória	A. Nem emlékszik a szövegre.							
	B. Szófoszlányokat mond vissza.							
	C. Szöveg visszaadása hiányos.							
	D. Lényeges mozzanatokot visszaad.							
	E. Teljes pontossággal visszamondja a hallott szöveget.							
Hosszú távú auditív memória	A. Nem emlékszik pl a mese szereplőire.							
	B. Egy-egy szereplőt megemlít.							
	C. Emlékezete pontatlan, csak 2-3 szereplőt említ.							
	D. Emlékezete pontos, minden szereplőt felsorol.							
	E. Emlékezete pontos, minden szereplőre és a történetre is emlékszik.							
Auditív szeriális emlékezet	A. Az 5 szóból egyre sem emlékszik.							
	B. Az első 2-3 szóra emlékszik.							
	C. Az utolsó 2-3 szóra emlékszik.							
	D. Több szóra is emlékszik, de nem a megfelelő sorrendben mondja vissza.							
	E. Minden szóra emlékszik, és a megfelelő sorrendben mondja vissza.							
Vizuális szeriális emlékezet	A. Nem emlékszik a képek sorrendjére.							
	B. Az első 2-3 képre emlékszik.							
	C. Az utolsó 2-3 képre emlékszik.							
	D. Minden képre emlékszik, de nem megfelelő a sorrend.							
	E. Minden képre emlékszik és a megfelelő sorrendbe rakja le.							
Számolási képesség	A. Nem tud elszámolni 6-ig.							
	B. Számolni számlálással együtt tud.							
	C. Hatig segítségével számol.							
	D. Hatig biztonsággal számol, növekvő sorrendben.							
	E. Hatnál tovább is tud számolni, érti, ismeri az analógiát.							

	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
Művelet végzés	A. Matematikai műveletek végzésére nem képes.							
	B. Négyes számkörben hozzáadást, elvételt segítségével végez.							
	C. Hatos számkörben hozzáadást, elvételt önállóan végez.							
	D. Műveleteket 6-os számkörben biztonsággal végez.							
	E. Tíz-es számkörben műveleteket biztonsággal végez.							
Gondolkodás	A. Szemléletes cselekvő.							
	B. Szemléletes cselekvő, de időnként megjelennek a szemléletes képszerű gondolkodás elemei is.							
	C. Szemléletes képszerű.							
	D. Szemléletes képszerű, de időnként megjelennek az elvont fogalmi gondolkodás elemei is.							
	E. Elvont, fogalmi gondolkodásra képes.							
Gondolkodási műveletek	A. Még nem jellemző rá a gondolkodási műveletek tudatos használata.							
	B. Analízisre, szintézisre képes.							
	C. Képes az azonosításra, összehasonlításra, összefüggés felfogására.							
	D. Képes a megkülönböztetésre, kiegészítésre, absztrahálásra.							
	E. Jól alkalmazza a gondolkodási műveletek mindegyikét							
Nyelvi kifejező képesség								
Beszéde	A. Nem beszél, időnként artikulálatlan hangokat ad.							
	B. Beszél, de beszéde érthetetlen.							
	C. Bizonyos szituációkban beszél.							
	D. Beszél, de beszédhibás.							
	E. Tisztán, érthetően beszél.							
Beszéddritmus	A. Nem beszél, nem érzékelhető.							
	B. Beszéddritmusa akadozó.							
	C. Beszéddritmusa gyors, hadaró.							
	D. Beszéddritmusa lassú.							
	E. Beszéde egyenletes, folyamatos.							

	Fejlettségi szintek	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
Szókincse	A. Nem beszél, beszédét aktív szókincs nem jellemzi.							
	B. Szókincse szegényes.							
	C. Szókincsének szegényessége akadályozza kifejezőképességét.							
	D. Beszéde érthető, de nem fejezi ki magát választékosan.							
	E. Szókincse gazdag, választékosan fejezi ki magát.							
Mondat alkotás	A. Nem beszél.							
	B. Egyszavas mondatok jellemzik.							
	C. Tőmondatokat alkot.							
	D. Többnyire bővített mondatokban beszél.							
	E. Összefüggéseket kifejező, összetett mondatokban beszél.							
Beszédértés	A. Nem érti a közléseket.							
	B. Helyzethez, vagy szituációhoz kötötten érti a közléseket.							
	C. Részben érti a közléseket.							
	D. Többnyire érti a közléseket.							
	E. Teljes mértékben érti a közléseket.							
Képolvasás	A. Nem nevezi meg a képen látható tárgyakat.							
	B. A képen látható tárgyak közül néhányat felsorol.							
	C. A képen látható tárgyakat mondatokba foglalva mondja el.							
	D. Egyszerű cselekvést is megnevez.							
	E. A képen látható összefüggéseket felismeri, megfogalmazza.							
Szövegértés	A. Nem érti a rövid mesét sem.							
	B. Részben érti meg a mesét, de az összefüggéseket nem észleli.							
	C. A történetet megérti, az összefüggéseket nem észleli.							
	D. A történetet megérti, az összefüggéseket részben felismeri.							
	E. Az egész történetet megérti, az összefüggéseket felismeri.							
Egyéb észrevétel: (Beszédhiba, logopédiai foglalkozáson való részvétel, stb.)								

FEJLETTSÉG MÉRÉSEK ÖSSZESÍTETT ADATAI

Készség képesség területek megnevezése	Kiscs. félév	2. év eleje	2. év félév	3. év eleje	3. év félév	4. év eleje	4. év félév
1. Alapvető szükségletek kielégítésében tapasztalható önállóság (4-4-4-4)							
Elért eredmény százalékban							
2. Szociális, érzelmi, akarat tulajdonságok, képességek (6-6-6-6)							
Elért eredmény százalékban							
3. A játéktevékenység jellemzői (4- 4-4-4)							
Elért eredmény százalékban							
4. Mozgásfejllettség – nagy mozgások (3-3-3-3)							
Elért eredmény százalékban							
5. Mozgásfejllettség – finommotorika (3-3-3-3)							
Elért eredmények százalékban							
6 . Testséma, téri tájékozódó képesség (4-4-4-4)							
Elért eredmények százalékban							
7. Értelmi képességek – részképességek (7-16 -16-16)							
Elért eredmények százalékban							
8. Nyelvi kifejezőképesség (7-7-7-7)							
Elért eredmények százalékban							
Összesen: százalékban kifejezve							

EGYÉNI FEJLESZTÉSEK ÉS ÉRTÉKELÉSEK BETÉTLAPJAI

A BEFOGADÁS TAPASZTALATAI

A befogadás kezdő időpontja:

A befogadás lezárásának időpontja:

FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK ÉS ÉRTÉKELÉSEK

Fejlesztendő területek a kiscsoportos félévi mérés eredményeire alapozva. (Elkészítése kiscsoport félévi mérés után, februárban)	Értékelés 2. év eleji mérés eredményei alapján (Elkészítése a 2. nevelési év eleji mérés után, szeptember, október hónapban)
Alapvető szükségletek kielégítésében tapasztalható önállóság	
Szociális, érzelmi, akarati tulajdonságok, képességek	
Mozgásfejlesztés nagymozgások, finommotorika	
Testséma, téri tájékozódó képesség, térbeli mozgás képessége	
Értelmi képességek-részképességek	
Verbális fejlesztés, nyelvi kifejező képesség	

FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK ÉS ÉRTÉKELÉSEK

Fejlesztendő területek 2. nevelési év eleji mérés eredményeire alapozva (Elkészítése a 2. nevelési év eleji mérés után, szeptember- október hónapban)	Értékelés 2. nevelési év félévi mérés eredményei alapján (Elkészítése a 2. nevelési félévi mérés után, január- február hónapban)
Alapvető szükségletek kielégítésében tapasztalható önállóság	
Szociális, érzelmi, akarati tulajdonságok, képességek	
Mozgásfejlesztés nagymozgások, finommotorika	
Testséma, téri tájékozódó képesség, térbeli mozgás képessége	
Értelmi képességek-részképességek	
Verbális fejlesztés, nyelvi kifejező képesség	

FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK ÉS ÉRTÉKELÉSEK

Fejlesztendő területek 2. nevelési év félévi mérés eredményei alapozva (Elkészítése a 2. nevelési félévi mérés után, január-február hónapban)	Értékelés 3. nevelési év eleji mérés eredményei alapján (Elkészítése a 3. nevelési év eleji mérés után, szeptember-október hónapban)
Alapvető szükségletek kielégítésében tapasztalható önállóság	
Szociális, érzelmi, akarati tulajdonságok, képességek	
Mozgásfejlesztés nagymozgások, finommotorika	
Testséma, téri tájékozódó képesség, térbeli mozgás képessége	
Értelmi képességek-részképességek	
Verbális fejlesztés, nyelvi kifejező képesség	

FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK ÉS ÉRTÉKELÉSEK

Fejlesztendő területek 3. nevelési év eleji mérés eredményei alapozva (Elkészítése a 3. nevelési év eleji mérés után, szeptember-október hónapban)	Értékelés 3. nevelési év félévi mérés eredményei alapján (Elkészítése a 3. nevelési év félévi mérés után, január- február hónapban)
Alapvető szükségletek kielégítésében tapasztalható önállóság	
Szociális, érzelmi, akaratit tulajdonságok, képességek	
Mozgásfejlesztés nagymozgások, finommotorika	
Testséma, téri tájékozódó képesség, térbeli mozgás képessége	
Értelmi képességek-részképességek	
Verbális fejlesztés, nyelvi kifejező képesség	

FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK ÉS ÉRTÉKELÉSEK

Fejlesztendő területek 3. nevelési év félévi mérés eredményei alapozva (Elkészítése a 3. nevelési év félévi mérés után, január-február hónapban)	Értékelés 4. nevelési év eleji mérés eredményei alapján (Elkészítése a 4. nevelési év eleji mérés után, szeptember-október hónapban)
Alapvető szükségletek kielégítésében tapasztalható önállóság	
Szociális, érzelmi, akaratit tulajdonságok, képességek	
Mozgásfejlesztés nagymozgások, finommotorika	
Testséma, téri tájékozódó képesség, térbeli mozgás képessége	
Értelmi képességek-részképességek	
Verbális fejlesztés, nyelvi kifejező képesség	

FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK ÉS ÉRTÉKELÉSEK

Fejlesztendő területek 4. nevelési év eleji mérés eredményei alapozva (Elkészítése a 4. nevelési év eleji mérés után, szeptember-október hónapban)	Értékelés 4. nevelési év félévi mérés eredményei alapján (Elkészítése a 4. nevelési év félévi mérés után, január- február hónapban)
Alapvető szükségletek kielégítésében tapasztalható önállóság	
Szociális, érzelmi, akaratit tulajdonságok, képességek	
Mozgásfejlesztés nagymozgások, finommotorika	
Testséma, téri tájékozódó képesség, térbeli mozgás képessége	
Értelmi képességek-részképességek	
Verbális fejlesztés, nyelvi kifejező képesség	

FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK ÉS ÉRTÉKELÉSEK

Fejlesztendő területek 4. nevelési év félévi mérés eredményei alapozva (Elkészítése a 4. nevelési év félévi mérés után, január-február hónapban)	Értékelés A tankötelezettség teljesítése szempontjából (Óvodai szakvélemény, Szakértői Bizottság szakvéleménye, Sindellar teszt eredménye, stb.)
Alapvető szükségletek kielégítésében tapasztalható önállóság	
Szociális, érzelmi, akarati tulajdonságok, képességek	
Mozgásfejlesztés nagymozgások, finommotorika	
Testséma, téri tájékozódó képesség, térbeli mozgás képessége	
Értelmi képességek-részképességek	
Verbális fejlesztés, nyelvi kifejező képesség	

A SPECIÁLIS SZAKEMBEREK ÁLTAL VÉGZETT SEGÍTSÉGNYÚJTÁS TERÜLETEI

SPECIÁLIS SEGÍTSÉGNYÚJTÁS	3-4 év	4-5 év	5-6 év	6-7 év
Logopédiai megsegítés:				
Pszichológiai foglalkozás, terápia:				
Gyógypedagógiai fejlesztés:				
Fejlesztőpedagógiai megsegítés,				
Tehetséggondozás:				
Egyéb:				

A GYERMEK ÉLETÉBEN TÖRTÉNT VÁLTOZÁSOK

A SZÜLŐK TÁJÉKOZTATÁSA GYERMEKÜK FEJLŐDÉSÉRŐL

Gyermequem óvodai életéről, a csoportban elfoglalt helyéről, szerepéről, a társakkal való kapcsolatáról, játékfejlettségének szintjéről, aktuális fejlettségi állapotáról, a fejlesztendő területekről, az alábbi időpontokban az óvodapedagógusoktól kielégítő tájékoztatást kaptam.

Dátum	Szülő aláírása
Kiscsoportban	
.....január.....	
.....május.....	
2. évben	
.....január.....	
.....május	
3. évben	
.....január.....	
.....május	
4. évben	
..... január	
.....május.....	

Anamnézis

I. A gyermekre vonatkozó adatok

A gyermek neve:.....Bece neve:

A csoport neve:

Születési helye és ideje:

Óvodába érkezés időpontja:.....

Együtt élnek-e a szülők? Igen Nem

Ha nem, milyen kapcsolatban állnak a gyermekkel?

.....

Ki a gyermek gondviselője?

Testvér/ek neve:

Életkora:

1.

.....

2.

.....

3.

.....

A családban eltartott gyermekek száma:

Kikkel él együtt a gyermek közös háztartásban?

.....

A gyermek kivel mehet haza az óvodából?

.....

Milyen kapcsolata van a családnak, a gyermeknek a nagyszülőkkel?

.....

Van-e a gyermeknek külön szobája? Van Nincs

Ha nincs, kivel osztozik a szobán?

II. Édesanya egészségi állapota a terhesség alatt

Hányadik terhességből született a gyermek?

Várandósság alatt volt-e betegsége?

Problémamentes vagy veszélyeztetett volt-e a terhessége?

III. A szülés körülményei

Tervezett gyermek volt-e? Hányadik hétre született a gyermek?.....

A szülés lefolyása: (A megfelelő válasz aláhúzendó!)

időre történő normál szülés

korai szülés

császármetszés

vákuumos szülés egyéb:.....

Születési súly:, Hossza: Apgar érték.....

A születés és az első napok körülményei: azonnal felsírt

nem sírt fel azonnal,

oxigént kapott

besárgult napig

inkubátorban kék fény terápiában részesült egyéb:

IV. Csecsemő és kisgyermekkorai fejlődés jellemzői (0-3 éves korig)

Mikor kezdett el szopni?..... Meddig szopott?

Mikor kapott az anyatej, tápszer mellé kiegészítő táplálékot:

Milyen kisbaba volt? nyugodt nyugtalan sokat sírt hasfájós volt

Milyen alvó volt csecsemőkorában?

Milyen betegségei voltak az első évben?

Került-e kórházba?

Milyen fertőző betegségen esett át?

Érte-e valamilyen baleset?

A fejlődés jellemzői:

Mikor fordult hasra, hasról hátra?

Mikor kezdett el mászni? Mikor állt fel?

Mikor kezdett el önállóan járni? Melyik kezét használja gyakrabban?

Mikor kezdett el beszélni? Első értelmes szava:

Mikor kezdett el mondatokban beszélni? Szívesen beszél-e?

Életmódja, szokásai, kötődései

Mennyit alszik naponta? (ebéd után+ éjszaka) óraEste mikor fekszik le? órakor

Alvása nyugodt vagy nyugtalan? Kivel alszik el?

Hol alszik? Saját ágyban, külön szobában, Saját ágyban, szülők/ nagyszülők/ szobájában,
Közös szobában, közös ágyban anyával, apával, testvérrrel, nagyszülővel,
egyéb:

Van- e valamilyen megszokott holmija, amihez lefekvésnél ragaszkodik?.....

Alszik-e ebéd után? Aludt-e már másnál?.....

Étvágya, étkezése: jó étvágyú átlagos rossz étvágyú nagyon válogatós

Mit nem eszik meg egyáltalán?

Étel érzékenység, allergia:

Önállósága az étkezésben:

Egyedül eszik, iszik, Kis segítséggel eszik, iszik Nem eszik egyedül, etetni kell,

Használ: kanalat villát poharat cumisüveget.....

Öltözködés: egyszerű ruhadarabokat önállóan felhúz próbálkozik az önálló öltözködéssel

kis segítséget igényel sok segítséget igényel egyáltalán nem öltözik, öltöztetni kell

Szobatisztaság: teljesen szobatiszta nappalra szobatiszta nem szobatiszta

Mennyi idős korában kezdték el szobatisztaságra szoktatni a gyermeket?évesen.

Otthon bilit, vagy a WC-t használja?

Véleménye szerint gyermeke:

nyugodt félénk érzékeny zárkózott közlékeny lassú gyors kiegyensúlyozott

kiegyensúlyozatlan szófogadó engedetlen agresszív, verekedős

Ki, mikor és milyen módon szokta a gyermeket jutalmazni, dicsérni?

.....

Ki, mikor és milyen módon szokta a gyermeket fegyelmezni, büntetni?

.....

Mivel lehet rá a legjobban hatni (jó kedvre deríteni, megnyugtatni)?

.....

Hogy viselkedik, amikor nem sikerül neki valami?

.....

.....

Hogyan fejezi ki haragját?

sír kiabál földhöz vágja magát tárgyakat dobál megüt másokat elbújik
egyéb

Van-e különleges vagy bármilyen tartós szokása? Ujjszopás cumizás körömrágás

önmaga hintáztatása egyéb:.....

Vannak-e erős félelmei?

Sötétség erős zaj járművek hangja kutya dörgés,villámlás
egyéb.....

Hogyan játszik legszívesebben? (A megfelelő válasz aláhúzendó!) Egyedül

gyerekekkel felnőttekkel hangosan csendesen szaladgálva elmélyülten
egyéb:

Hogyan reagál rá, ha elveszik a játékát?

Sír kiabál panaszkodik üt rúg harap visszaveszi nem érdekli

Van-e valamilyen nevelési problémájuk?

Gyermekeinek mi a kedvenc játéka?

Szereti-e a mesét?.....**Van-e kedvenc meséje?**.....

Ki szokott neki mesélni?.....

Gyermeke kedvenc időtöltése:

Használ-e gyermeke telefont, tabletet, laptopot? igen nem

Ha igen, mire használja, és mennyi időt tölt az eszköz/eszközök használatával naponta?

.....

Járt-e a gyermek bölcsődébe?.....**Ha igen, mikortól?**

Kivel érkezik az óvodába, ki szoktatja be?

Van-e gyermekének bármilyen egészségügyi vagy egyéb problémája, amire külön

figyelmet kell fordítani (betegség, lázgörcs allergia, krupp)?

Voltak-e nagyobb változások a gyermek életében, családi körülményeiben (költözés,

válás)?

Egyéb információ, amit a gyermekével kapcsolatban fontosnak tart:

.....

.....

Köszönjük, ha az anamnézis lap kitöltésével hozzájárul gyermeke jobb megismeréséhez!

Az itt közölt adatokat bizalmas információként kezeljük!

Az adatszolgáltatás önkéntes, a kérdések megválaszolása nem kötelező!

.....
szülő aláírása

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Komló Városi Óvoda és tagóvodáinak Szülők Közössége a Pedagógiai Program módosítását véleményezte és elfogadásra javasolta.

2020. július 30.

Szülők Közösségének elnöke

A Komló Városi Óvoda nevelőtestülete nevelőtestületi értekezletén a Pedagógiai Program módosítását elfogadta.

2020. augusztus 04.

óvodapedagógus

Komló Városi Óvoda Pedagógia Programját a fenntartó megismerte, és a benne foglaltakkal egyetért.

2020. augusztus

fenntartó

Komló Városi Óvoda Pedagógiai Programját az intézmény vezetője jóváhagyta.

2020. augusztus 05.

intézményvezető

Nyilvánosság biztosítása:

Komló Városi Óvoda és Tagóvodái SZMSZ - ében foglaltak szerint.

Tájékoztatásul hivatalosan kapják:

Az intézmény tagóvodái